

วารสารอาชญาวิทยาและสังคมศาสตร์

RPCA Journal of Criminology & Social Sciences

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2567)

ISSN Online: 2697-4991

Volume 6: Number 2 (July-December 2024)

ปัจจัยที่อาจมีผลต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดให้โทษ
กรณีศึกษาศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนภาคกลาง
ธัญญา ขมขื่น และอารณีย์ วิวัฒนาภรณ์

พฤติกรรมและทัศนคติของพนักงานสถานบันเทิงแห่งหนึ่งในเขตห้วยขวางที่มีต่อการเล่น
พนันออนไลน์
ภูมิ นพจินดา ไสรัตน์ กลับวิลา และเสกสันต์ เครือคำ

เหตุใดจึงควรเพิ่มขึ้นตอนในการขออนุญาตครอบครองอาวุธปืน
ปุณรดา เมฆะวุฒิกุล

การศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย
บุคคลสำคัญ: กรณีศึกษาศูนย์รักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับภัยคุกคามจากการก่อการร้าย
พัลลภ ศิริโชติ และกฤษณพงศ์ พุฒระภูณ

การพัฒนารูปแบบการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขังโครงการโคกหนองนาแห่ง
น้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์: กรณีศึกษาเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร
ญาณภัทร เดชะบุญ

แนวทางปฏิบัติและการป้องกันการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง
พ.ศ.2522: ศึกษากรณีบุคคลถือ 2 สัญชาติ ไทย-มาเลเซีย
กรัณท์วาริชฐ์ สมจันทร และอุนิษา เลิศโตมรสกุล

คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

<https://social-rpca.org/rpcajcsc.php>

วารสารอาชญาวิทยาและสังคมศาสตร์

RPCA Journal of Criminology & Social Sciences

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2567)

ISSN Online: 2697-4991

Volume 6: Number 2 (July-December 2024)

สารบัญ

หน้า

บทบรรณาธิการ

- ปัจจัยที่อาจมีผลต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดให้โทษ
กรณีศึกษาศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนภาคกลาง
ธันวรา ขมชื่น และอารณีย์ วิวัฒน์ภารณ์ 1
- พฤติกรรมและทัศนคติของพนักงานสถานบันเทิงแห่งหนึ่งในเขตห้วยขวางที่มีต่อ
การเล่นพนันออนไลน์
ภูมิ นพจินดา ไสรัตน์ กลับวิลา และเสกสั่น เครือคำ 21
- เหตุใดจึงควรเพิ่มขึ้นตอนในการขออนุญาตครอบครองอาวุธปืน
ปุณรดา เมฆะวุฒิกุล 42
- การศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รักษา
ความปลอดภัยบุคคลสำคัญ: กรณีศึกษาศูนย์รักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับ
ภัยคุกคามจากการก่อการร้าย
สุพัลลภา ศิริโชติ และกฤษณพงศ์ พุดระภูณ 53
- การพัฒนารูปแบบการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขังโครงการโคกหนอง
นาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์: กรณีศึกษาเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร
ญาณภัทร เดชะบุญ 67
- แนวทางปฏิบัติและการป้องกันการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง
พ.ศ.2522: ศึกษากรณีบุคคลถือ 2 สัญชาติ ไทย-มาเลเซีย
กัณท์วาริษฐ์ สมจันทร์ และอุษิษา เลิศโตมรสกุล 87

คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

<https://social-rpca.org/rpcajcsc.php>

บทบรรณาธิการ
วารสารอาชญาวิทยาและสังคมศาสตร์
(RPCA Journal of Criminology and Social Sciences)
ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2567)

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 2 ในปีที่ 6 ของคณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ซึ่งวารสารอาชญาวิทยาและสังคมศาสตร์ (RPCA Journal of Criminology and Social Sciences) มีกำหนดการพิมพ์ออกเผยแพร่ 2 เล่มต่อปี (เดือนมิถุนายน และเดือนธันวาคม) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการด้านอาชญาวิทยา กระบวนการยุติธรรม การบังคับใช้กฎหมาย และสังคมศาสตร์ โดยบทความทุกบทความที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารเป็นบทความที่ได้มาตรฐานและผ่านการกลั่นกรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้สนับสนุนซึ่งในการประเมินคุณภาพบทความ (Peer Review) แต่ละบทความจะมีผู้ประเมินคุณภาพ (Reviewer) อย่างน้อย 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) ซึ่งเป็นไปตามกรอบมาตรฐานวารสารของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index Centre : TCI) โดยปัจจุบันวารสารอาชญาวิทยาและสังคมศาสตร์ ได้ผ่านการประเมินคุณภาพวารสารที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI รอบวารสารใหม่ที่ต้องการเข้าสู่ฐานข้อมูล TCI พ.ศ. 2566 แล้ว โดยได้เข้าสู่ TCI Tier 2 (TCI ฐาน 2) มีระยะเวลาการรับรองคุณภาพวารสารตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2566 ไปจนถึง วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2567

สำหรับผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้เป็นบทความวิชาการทั้งหมด จำนวน 6 เรื่อง ประกอบด้วยปัจจัยที่อาจมีผลต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดให้โทษ พฤติกรรมและทัศนคติของพนักงานสถานบันเชิงแห่งหนึ่งในเขตห้วยขวางที่มีต่อการเล่นพนันออนไลน์ การเพิ่มขึ้นตอนในการขออนุญาตครอบครองอาวุธปืน การศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ การพัฒนารูปแบบการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขังโครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ และแนวทางปฏิบัติและการป้องกันการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ทั้งนี้ กองบรรณาธิการได้คัดเลือกบทความที่ผ่านการพิจารณาตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาต่าง ๆ สอดคล้องกับหัวข้อของบทความแต่ละบทความ พร้อมทั้งพิจารณาคุณค่าทางวิชาการเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานของวารสารวิชาการทั่วไป

คณะผู้จัดทำฯ ขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความกรุณาอนุเคราะห์การอ่านและให้คำแนะนำต่อบทความแต่ละฉบับ พร้อมกันนี้ขอขอบคุณเจ้าของบทความทุกท่านทุกฉบับที่ตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้เป็นอย่างสูงที่ให้ความสนใจและความร่วมมือเพื่อรังสรรค์วารสารฉบับนี้ร่วมกันเป็นอย่างดี พร้อมกันนี้ขอเชิญชวนนักวิชาการ อาจารย์และนักศึกษา รวมทั้งผู้สนใจทั่วไปได้ร่วมส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในฉบับต่อไป โดยสามารถเตรียมต้นฉบับตามรูปแบบการตีพิมพ์ของวารสารอาชญาวิทยาและสังคมศาสตร์แล้วจัดส่งมายังกองบรรณาธิการ และในวาระนี้ คณะผู้จัดทำฯ ขอน้อมรับข้อเสนอแนะเพื่อให้การปรับปรุงคุณภาพของวารสารให้มีคุณค่าและมีมาตรฐานยิ่ง ๆ ขึ้นไป

บรรณาธิการ

ปัจจัยที่อาจมีผลต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดให้โทษ กรณีศึกษาศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนภาคกลาง

ฉันทา ชมชื่น¹ และอารณีย์ วิวัฒนาภรณ์²

วันรับ: 31 พฤษภาคม 2567 วันแก้ไข: 19 มิถุนายน 2567 วันยอมรับเผยแพร่: 21 มิถุนายน 2567

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านความผูกพันทางสังคม ปัจจัยการคบหาสมาคมที่แตกต่างและการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในคดียาเสพติด และเสนอแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในคดียาเสพติด เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ เด็กและเยาวชนที่มีการกระทำผิดในคดียาเสพติด ทั้งเป็นกระทำความผิดครั้งแรกและกระทำความผิดซ้ำในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพื้นที่เขตภาคกลาง 110 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และ Independent-Samples t-test การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ 1) นักสังคมสงเคราะห์ จำนวน 3 ราย นักจิตวิทยา จำนวน 3 ราย 2) เด็กและเยาวชนคดียาเสพติดจำนวน 8 ราย ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยด้านความผูกพันทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน กลุ่มที่มีความผูกพันทางสังคมอยู่ในระดับต่ำ จะกระทำความผิดมากกว่ากลุ่มที่มีความผูกพันทางสังคมอยู่ในระดับสูง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ -0.223 ความสัมพันธ์กันและเป็นไปในทิศทางผกผันกันในระดับปานกลาง 2) ปัจจัยการคบหาสมาคมที่แตกต่างที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน กลุ่มที่มีความสนิทสนมกับเพื่อนที่กระทำความผิดน้อย จะกระทำความผิดน้อยกว่ากลุ่มที่มีความสนิทสนมกับเพื่อนที่กระทำความผิดมาก มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.660 ความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลาง 3) การวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่าเด็กและเยาวชนกลุ่มที่ทำความผิดในคดียาเสพติดจะมีความผูกพันทางสังคมและครอบครัวน้อย และมีการคบหาสมาคมการสนิทสนมใกล้ชิดกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด จึงนำมาสู่การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในคดียาเสพติดได้มากขึ้น และข้อเสนอแนะสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน คือการให้ความสำคัญและส่งเสริมพัฒนาการสร้างความผูกพันทางสังคม ครอบครัว และชุมชน ให้กับเด็กและเยาวชนเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาของเด็กและเยาวชนที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

คำสำคัญ: การคบหาสมาคมที่แตกต่าง ความผูกพันทางสังคม ปัจจัยที่อาจมีผลต่อการกระทำ
ความผิดของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดให้โทษ

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต (ผู้ประพันธ์บทความ)

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต

Factors Leading to Juvenile Drug Offenses: A Case Study of Central Region Juvenile Vocational Training Centers

Thanwa Chomchuen¹ & Aranee Vivatthanaporn²

Received: May 31, 2024 Revised: June 19, 2024 Accepted: June 21, 2024

Abstract

This study aims to investigate the relationship between factors related to social bonds, those of differential association, and juvenile offenses involving narcotic drugs. Additionally, it aims to propose guidelines for preventing and addressing problems associated with juvenile drug offenses. This study employed a mixed-method approach, incorporating both quantitative and qualitative methods. The quantitative aspect involved a sample of 110 children and youth who were involved in narcotic drug-related offenses for the first time or had repeated offenses at the Juvenile Practice and Training Center in the Central Region. Questionnaires served as the primary research instrument, and statistical analysis included measures such as percentage, mean, correlation coefficient, and independent sample t-test. Additionally, the study utilized qualitative methods, conducting in-depth interviews with key informants. These informants included three social workers, three psychologists, and eight children and youth charged with narcotic drug cases. The findings indicate several significant results. Regarding social bond factors associated with juvenile offenses, those with lower levels of social bond demonstrated a higher frequency of offenses those with high levels of social bond, with a statistically significant correlation at the 0.05 level and a correlation coefficient (r) of -0.223. Concerning factors related to differential association, juveniles with lower levels of association displayed fewer offenses those with high levels of association, with statistical significance at the 0.05 level and a correlation coefficient (r) of 0.660. Qualitative research findings revealed that juveniles involved in narcotic drug offenses often had fragile social and family bonds. Additionally, they tended to associate with individuals engaged in narcotic drug use, which contributed to their involvement in offenses. It is also suggestion for preventing and solving problems of juvenile delinquency is to pay attention, develop the social bonds between family and community for children and youth to prevent problems of drugs.

Keywords: Differential association, Social bond, Factors Leading to Juvenile Drug Offenses

¹ Graduate Student, Master of Arts Program in Criminology and Justice Administration, Rangsit University (Corresponding Author)

² Assistant Professor, Faculty of Criminology and Justice Administration, Rangsit University

บทนำ (Introduction)

เด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญ มีคุณค่าและเป็นกำลังหลักสำคัญของการพัฒนาประเทศ เด็กและเยาวชนจึงควรได้รับการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการจากครอบครัวและผู้ปกครอง การเอาใจใส่ดูแลอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ รวมทั้งการส่งเสริมทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมให้สามารถปรับตัวอยู่ร่วมในสังคมอย่างเหมาะสม แต่ท่ามกลางการดูแลและปกป้องจากครอบครัว พบว่าเด็กและเยาวชนจำนวนมาก ล้วนแต่เผชิญกับผลกระทบจากปัจจัยทางสังคมภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ ได้แก่ สภาพการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันอันก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ทั้งในระดับ บุคคล ครอบครัว สังคมและระดับประเทศ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาครอบครัวแตกแยก ความยากจน ยาเสพติด อาชญากรรม (คณิศร วิทิตมาตย์, 2552) ปัจจุบันพบว่า ปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนมีความรุนแรงสูงขึ้น ส่งผลให้เด็กและเยาวชนเข้าสู่การประกอบอาชญากรรม มีตั้งแต่คดีที่ไม่มีความรุนแรง ยกตัวอย่างเช่น คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ การลักเล็กขโมยน้อย ไปจนถึงกระทั่งถึงคดีที่มีความรุนแรง เช่น การทำร้ายร่างกาย การฆ่าคนตาย คดีที่เกี่ยวข้องกับเพศ อนาคต ช่มชู้ และคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด การจำหน่ายยาเสพติด เป็นต้น ซึ่งการกระทำผิดต่าง ๆ ส่งผลร้าย ทำให้เกิดภัยอันตรายทั้งต่อตัวเด็กและเยาวชนเอง และความสงบสุขของสังคมส่วนรวม ทำให้เด็กและเยาวชนต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา

เมื่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดและถูกจับกุม เมื่อศาลพิจารณาคดีพิพากษาให้เข้ารับการฝึกอบรมที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จะเข้ามาอยู่ในความรับผิดชอบของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนทั่วประเทศมีทั้งหมด 21 แห่ง ทำหน้าที่ในการรับเด็กและเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรมตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลว่ากระทำความผิด และควรถูกควบคุมตัวไว้เพื่อให้การฝึกอบรมโดยมีระยะเวลาการฝึกอบรมที่แตกต่างกันออกไปตามที่ศาลกำหนดกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนมองว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดถือว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่ควรได้รับการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู และพัฒนาอย่างใกล้ชิดและเหมาะสม เพื่อให้พวกเขาสามารถกลับมาเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศอีกครั้ง เพราะหากกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนมุ่งเพียงแต่การจับกุมและควบคุมเด็กและเยาวชนเพียงอย่างเดียวหรือเป็นกระบวนการที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู ก็จะทำให้ส่งผลให้เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้มีโอกาสที่จะกลับมากระทำผิดซ้ำอีก เนื่องจากสาเหตุในการกระทำผิดไม่ได้รับการแก้ไขอย่างแท้จริง (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2558)

โดยศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรุณา ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 2 (ราชบุรี) และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 11 (ลพบุรี) ซึ่งทั้ง 4 แห่ง เป็นศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่รับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในเขตพื้นที่จังหวัดภาคกลางและปริมณฑล ประกอบด้วยจังหวัดปทุมธานี นนทบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาคร กาญจนบุรี นครปฐม ราชบุรี สุพรรณบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สระบุรี อ่างทอง และสิงห์บุรี จังหวัดที่กล่าวมาทั้งหมดนี้อยู่ในพื้นที่ภาคกลางและปริมณฑล ซึ่งเป็นพื้นที่ค้าและแพร่ระบาดของยาเสพติดที่สำคัญ เป็นทั้งพื้นที่ส่งมอบคุณยาเสพติด แหล่งพักยาเสพติด ก่อนที่จะกระจายไปยังพื้นที่แพร่ระบาดอื่น ๆ ส่งผลให้สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ภาคกลางยังมีความรุนแรงเพื่อที่จะนำข้อมูล

ที่ได้มาพัฒนารูปแบบการจัดทำแผนการบำบัด แก้ไข พื้นฟูเด็กและเยาวชนให้เกิดความครอบคลุมและตรงตามประเด็นปัญหาของเด็กและเยาวชนแบบเฉพาะรายมากยิ่งขึ้น และในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นนั้น จำเป็นต้องมีการศึกษาข้อมูลถึงสาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลกระทบทำให้เกิดความผิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยพื้นฐานทางด้านครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู การเอาใจใส่จากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว เพื่อน หรือชุมชน และสภาพแวดล้อมทางสังคม ตลอดจนการควบคุมตนเองของแต่ละบุคคล ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดได้ทั้งสิ้น

ดังนั้น การป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวจะมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลเพียงใดนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจถึงสาเหตุที่แท้จริงของการกระทำความผิด และการเกิดปัญหาจะทำให้สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างถูกต้อง ซึ่งจะสามารถทำให้ลดอัตราการกระทำความผิดในคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำความผิดในคดีเกี่ยวกับยาเสพติด โดยเฉพาะปัจจัยทางด้านความผูกพันทางสังคมและการคบหาสมาคมที่แตกต่างว่าจะสามารถส่งผลให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดหรือไม่ เพื่อจะได้นำมาเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวเกี่ยวกับการกระทำความผิดในคดียาเสพติดให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านความผูกพันทางสังคมและการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในคดียาเสพติด
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการคบหาสมาคมที่แตกต่างและการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในคดียาเสพติด
3. เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวของเด็กและเยาวชนในคดียาเสพติด

การทบทวนวรรณกรรม (Reviews of Literature)

1. แนวคิดและทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง

ซีทเทอร์แลนด์ (1947) ได้เสนอว่า พฤติกรรมอาชญากรรมไม่ได้มีสาเหตุโดยตรงมาจากพันธุกรรมหรือสภาพแวดล้อมทางสังคม หากแต่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรรมจากบุคคลใกล้ชิด โดยการติดต่อสื่อสารกัน ไม่ว่าจะเป็นทางวาจาหรือลักษณะท่าทาง แต่การเรียนรู้ทางทฤษฎีนี้ ก็ไม่ได้หมายความว่ากระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเหมือนกับการเรียนรู้พฤติกรรมอื่น ๆ โดยมีหลักการที่สำคัญเกี่ยวกับกระบวนการที่บุคคลจะเข้ามาเกี่ยวข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมอาชญากรรม 9 ประการ (ชาญคณิต กฤตยา สุริยะมณี, 2554) ดังนี้

(1) พฤติกรรมอาชญากรรมเกิดขึ้นจากการเรียนรู้

(2) พฤติกรรมอาชญากรรมเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ ในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นโดยผ่านกระบวนการการติดต่อสื่อสาร

(3) หลักการสำคัญในส่วนของการเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรรมนั้น เกิดขึ้นในกลุ่มบุคคลที่สนิทสนมใกล้ชิดกัน

(4) การเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรรม รวมถึงการเรียนรู้ด้านเทคนิคและวิธีการในการกระทำความผิด

(5) การเรียนรู้ถึงแรงจูงใจที่เป็นการเฉพาะเจาะจง และแรงขับในการกระทำความผิดสามารถที่จะเรียนรู้ได้จากค่านิยมและความเชื่อที่เป็นการละเมิดกฎหมายและการไม่ละเมิดกฎหมายที่ได้ซึมซับมาไว้ในใจ

(6) การที่เด็กและเยาวชน หรือบุคคลทั่วไปกระทำความผิดนั้น เนื่องมาจากการที่เขาได้ซึมซับการรับค่านิยมและความเชื่อในเรื่องการกระทำความผิดกฎหมายมาไว้ในใจ มากกว่าการไม่ละเมิดกฎหมาย และส่งผลต่อการกระทำความผิด

(7) การคบหาสมาคมที่แตกต่างกัน จะผันแปรไปตามปัจจัยทางด้านความถี่ ระยะเวลา ลำดับความสำคัญก่อน-หลัง และความเข้มข้นของการกระทำความผิด

(8) กระบวนการเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรรม และการต่อต้านพฤติกรรมอาชญากรรมสามารถที่จะเรียนรู้จากกลไกทุก ๆ ด้านเช่นเดียวกัน ไม่จำกัดเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง

(9) การอธิบายพฤติกรรมอาชญากรรม ไม่สามารถที่จะอธิบายด้วยค่านิยมและความเชื่อที่เป็นการทั่วไปได้ เนื่องจากคนที่มีได้เป็นอาชญากรก็มีค่านิยมและความเชื่อที่เป็นการทั่วไปได้เช่นเดียวกัน

2. แนวคิดและทฤษฎีความผูกพันทางสังคม

Hirschi (1969) ได้นำเสนอ ทฤษฎีความผูกพันทางสังคม (Social Bond theory) มีใจความสำคัญว่า บุคคลที่มีความผูกพันกับองค์กรหรือกลุ่มในสังคม ซึ่งได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน และเพื่อนฝูง มักจะมีแนวโน้มที่จะไม่ประกอบอาชญากรรม โดย Hirschi ได้แยกปัจจัยของความผูกพันที่มีต่อสังคม (Social bond) ออกเป็น 4 ข้อ คือ ความผูกพัน (Attachment) ข้อผูกมัด (Commitment) การเข้าร่วม (Involvement) และความเชื่อ (Belief) ทฤษฎีนี้มีสมมติฐานว่า “บุคคลที่มีความผูกพันทางสังคมน้อยจะมีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดมากกว่า คนที่มีความผูกพันทางสังคมมาก” กล่าวคือ การกระทำความผิดของบุคคลขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ความใกล้ชิด การมีพันธะ รวมถึงการได้เข้าร่วมกิจกรรมกับสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ดังนั้น การที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดหรือบุคคลทั่วไปประกอบอาชญากรรมนั้น เนื่องมาจากบุคคลเหล่านี้มีความผูกพันต่อสังคมที่ไม่ค่อยดี (Weak Bond) หรือไม่ดีเลย (Broken Bond) คือ ไม่มีความผูกพันที่ไม่ดีทั้ง 4 ด้าน ทั้งด้านความผูกพันต่อสังคม ครอบครัว ด้านการมีพันธะข้อผูกมัดต่อการศึกษา อาชีพ ด้านการเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางสังคม และด้านความเชื่อต่อศีลธรรมจริยธรรมของสังคมเหล่านี้ไม่ติดแน่นเอง (ชาญคณิต กฤตยา สุริยะมณี, 2554)

3. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กัลยา เหล่าจก และพลกฤต แสงอาวุธ (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำความผิดในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษของเด็กและเยาวชน สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี” พบว่า ปัจจัยด้านการคบเพื่อน รองลงมา ปัจจัยด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อม มีรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้ ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการคบเพื่อน ได้แก่ เพื่อนที่เด็กและเยาวชนคบหาก็มักจะชวนกันไปในทางที่ผิด การคบหากับกลุ่มเพื่อนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมชอบเที่ยวกลางคืนหนีเรียน การคบเพื่อนของเด็ก

และเยาวชนเสี่ยงต่อการกระทำความผิด เพื่อนของเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือกฎระเบียบของสังคม เด็กและเยาวชนเรียนรู้ทักษะและการกระทำความผิดจากเพื่อน เพื่อนให้ความช่วยเหลือเมื่อได้รับความเดือดร้อนหรือมีปัญหา เพื่อนของเด็กและเยาวชนอยู่อาศัยในชุมชนที่มีการกระทำความผิด 2) ปัจจัยด้านครอบครัวมีผลต่อการกระทำความผิดในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ได้แก่ เด็กและเยาวชนได้รับการปฏิบัติจากบิดามารดาในลักษณะการเลี้ยงดูแบบสนับสนุน บิดามารดาหรือผู้ปกครองใช้การลงโทษทางจิตใจด้วยการดูแสดงอาการไม่พอใจ เมินเฉย เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ร่วมกันกับบิดามารดา บิดามารดามักกล่าวตักเตือนเกี่ยวกับพฤติกรรม 3) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม มีผลต่อการกระทำความผิดในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ได้แก่ บ้านพักอาศัยอยู่ในชุมชนแออัด กลุ่มเพื่อนมีความเสี่ยงต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ลักษณะชุมชนมีความเสี่ยงต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ลักษณะและความสัมพันธ์ภายในครอบครัวมีความเสี่ยงต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน สังคมที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ชุมชนที่อาศัยอยู่นั้นเป็นแหล่งการพนันหลายชนิด ชุมชนที่อาศัยอยู่นั้นเป็นแหล่งซื้อขายยาเสพติด ตามลำดับ

พัชรินทร์ ชาศิริพงษ์ (2561) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดียาเสพติด ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุที่เยาวชนกระทำความผิดซ้ำในคดียาเสพติดนั้นเกิดจากหลาย ๆ ปัจจัย ซึ่งสามารถอธิบายใน 4 ทฤษฎี ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านในระดับบุคคลคือการควบคุมตนเอง (Self-Control) 2) ปัจจัยทางด้านสังคมคือการควบคุมทางสังคม (Social Control) 3) ความผูกพันทางสังคม (Social Bond) และ 4) การคบหาสมาคมที่แตกต่าง (Differential Association) ในการแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนในคดียาเสพติดนั้นจะทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบูรณาการกำลังจากองค์กร หน่วยงานหรือสถาบันต่าง ๆ ในสังคมให้ความร่วมมือกันโดยแบ่งเป็นระดับการแก้ปัญหาในระดับปัจเจกชน และในระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน

พัชรียา ก้อนแพง (2560) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยเกี่ยวกับความผูกพันทางสังคม และการควบคุมตนเองที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับคดียาเสพติดของผู้ต้องขังหญิงในทัณฑสถานหญิงกลาง” ผลการวิจัย พบว่า ผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีระดับการกระทำผิดซ้ำสูงในคดียาเสพติด ซึ่งส่วนใหญ่กระทำผิดซ้ำในฐานความผิดครอบครองเพื่อจำหน่าย ข้อค้นพบจากการวิจัย พบว่า ปัจจัยการคบเพื่อนมีผลต่อการกระทำผิดมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยทางด้านประวัติการกระทำผิด ปัจจัยด้านการควบคุมตนเองและปัจจัยทางด้านความผูกพันทางสังคม โดยเฉพาะความผูกพันกับครอบครัวส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

รักษณา ชิตติกา และ อิติโรเกียะ จาฮาน (Siddiqua and Jahan, 2019) ได้ทำการศึกษา “การวิเคราะห์เปรียบเทียบอิทธิพลของทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างและทฤษฎีความผูกพันทางสังคมในเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในประเทศบังคลาเทศ” จำนวน 39 คน ผลการศึกษา พบว่า การคบหาสมาคมที่แตกต่างและความผูกพันทางสังคมมีอิทธิพลต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน กล่าวคือ เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมีความผูกพันในระดับที่ต่ำ ไม่มีการทำกิจกรรมประจำวันต่าง ๆ ร่วมกันกับสมาชิกในครอบครัวและไม่มี การเข้าร่วมโปรแกรมครอบครัว ยิ่งไปกว่านั้น ผลการวิจัย พบว่า ความผูกพันทางสังคม ข้อผูกมัดทางครอบครัว

และสังคมของผู้กระทำผิดนั้นอยู่ในระดับต่ำ และการศึกษาเปรียบเทียบการคบหาสมาคมที่แตกต่างและความผูกพันทางสังคมต่ออาชญากรรมประเภทต่าง ๆ ผลการศึกษา พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านการคบหาสมาคมที่แตกต่างมากกว่าปัจจัยด้านความผูกพันทางสังคม

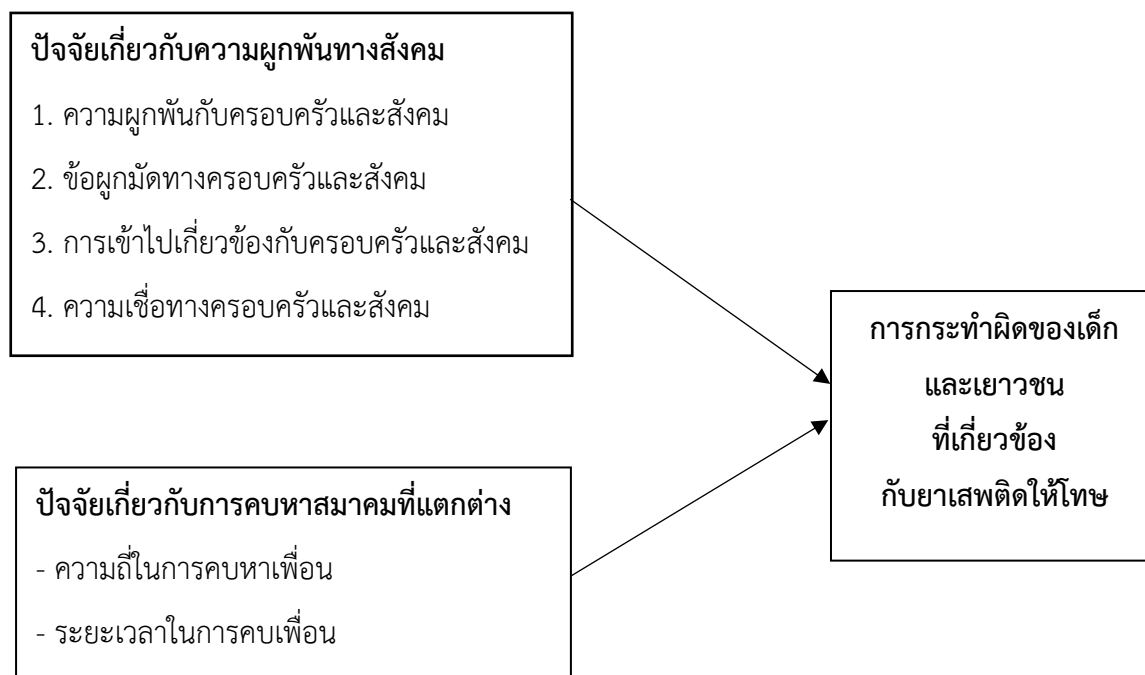
กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

กรอบแนวคิดการศึกษาวิจัย

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งในส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ มีกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย เรื่อง “ปัจจัยที่อาจมีผลต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดให้โทษ กรณีศึกษาศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนภาคกลาง” โดยศึกษาในแนวทางทฤษฎีความผูกพันทางสังคมและทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง ดังต่อไปนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

นิยามศัพท์ที่ใช้ในงานวิจัย

1) ความผูกพันทางสังคม (Social Bonding) หมายถึง การที่เด็กและเยาวชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลรอบครัวและสังคมรอบ ๆ ตัว อันประกอบด้วย บิดามารดา ญาติพี่น้อง และเพื่อนบ้าน หรือบุคคลในชุมชน ครู เพื่อนที่โรงเรียน เป็นต้น ซึ่งทำให้เด็กและเยาวชนสามารถควบคุมพฤติกรรมและจิตใจที่จะไม่ก่อให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนออกไปจากบรรทัดฐานของสังคม อันจะนำไปสู่การกระทำความผิดละเมิดกฎหมาย กฎระเบียบของสังคมได้ ประกอบไปด้วย

1.1) ความผูกพันทางด้านครอบครัวและสังคม (Attachment) หมายถึง การที่เด็กและเยาวชนมีความสัมพันธ์ที่ดีเกิดขึ้นระหว่างบิดามารดา ญาติ พี่น้อง รวมไปถึงบุคคลที่อยู่ในชุมชนเดียวกันกับเด็กและเยาวชน ความผูกพัน นั่นคือ การใกล้ชิดสนิทสนม แสดงออกถึงความรัก มีการถามไถ่รู้สึกเป็นห่วงเป็นใย รู้สึกสงสารและเห็นอกเห็นใจต่อกัน รวมถึงสถาบันทางสังคม เช่น โรงเรียน ครู เพื่อนที่ทำให้เด็กและเยาวชนเกิดความผูกพันในสังคม

1.2) ข้อผูกมัดทางครอบครัวและสังคม (Commitment) หมายถึง การที่เด็กและเยาวชนได้ผูกมัดตนเอง เช่น การให้คำมั่นสัญญา การมุ่งมั่นตั้งใจที่จะประพฤติปฏิบัติตนหรือสิ่งใด ๆ กับบิดา มารดา ญาติพี่น้อง รวมไปถึงบุคคลที่อยู่ในชุมชนสังคมเดียวกันกับเด็กและเยาวชน

1.3) การเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของครอบครัวและสังคม (Involvement) หมายถึง การที่เด็กและเยาวชนได้ใช้เวลาและใช้กำลังร่างกาย เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมภายในครอบครัว และกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม เช่น การรับประทานอาหารร่วมกันภายในครอบครัว การออกกำลังกาย หรือเล่นกีฬาร่วมกับคนในชุมชน การเข้าร่วมประเพณีวัฒนธรรมของสังคมและชุมชน

1.4) ความเชื่อทางครอบครัวและสังคม (Belief) หมายถึง การที่เด็กและเยาวชนมีความเชื่อศรัทธาในกฎหมาย กฎระเบียบ หรือกฎเกณฑ์ที่ครอบครัวได้กำหนดไว้ รวมถึงการยอมรับค่านิยม บรรทัดฐานทางสังคม ศีลธรรม และจริยธรรมอันดีของสังคม

2) การคบหาสมาคมที่แตกต่าง (Differential Association) หมายถึง การเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนที่เป็นผลมาจากการคบหาสมาคมหรือการติดต่อกับความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนมกับกลุ่มเพื่อนหรือบุคคลที่มีพฤติกรรมเสียหายเบี่ยงเบนหรือมีพฤติกรรมกระทำความผิดกฎหมาย กฎระเบียบของสังคม ทำให้เกิดการกล่อมเกลாதองศาทางทัศนคติ ค่านิยม และความชื่นชอบ ตลอดจนรูปแบบในการกระทำความผิดรวมไปด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่อาจมีผลต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดให้โทษ : กรณีศึกษาศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนภาคกลาง” โดยผู้วิจัยศึกษาในแนวทางทฤษฎีความผูกพันทางสังคม และทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง เป็นการวิจัยที่มีการผสมผสาน (Mixed Methods) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative)

กลุ่มประชากร เด็กและเยาวชนที่ถูกศาลพิพากษาตัดสินลงโทษให้เข้ารับการฝึกอบรมหรือควบคุมตัวในคดีความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติด ทั้งเป็นการกระทำความผิดครั้งแรกและกระทำผิดซ้ำ โดยกลุ่มประชากรทั้งหมดอยู่ในการควบคุมตัวตามกระบวนการยุติธรรมภายหลังถูกศาลพิพากษา และอยู่ในความรับผิดชอบของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพื้นที่เขตภาคกลางจำนวน 4 แห่ง จากที่ได้สำรวจข้อมูลจากงานทะเบียนของศูนย์ฝึกและอบรมฯ ได้แก่ (1) ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรุณา จำนวน 40 คน (2) ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 2 (ราชบุรี) จำนวน 40 คน (3) ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 11 (ลพบุรี) จำนวน 48 คน และ (4) ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา จำนวน 24 คน รวมจำนวนทั้งหมด 152 คน

กลุ่มตัวอย่าง เด็กและเยาวชนที่มีการกระทำความผิดในคดีความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติด โดยใช้สูตรของทาโรยามาเน ใช้อัตราความคลาดเคลื่อนที่ ระดับความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ (.05) ทำให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 110 คน จากประชากรที่เป็นเด็กและเยาวชนผ่านกระบวนการจำแนกและฝึกอบรมมาแล้วมากกว่า 1 เดือนขึ้นไป โดยพิจารณาการดำเนินการเก็บและรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างให้มีการกระจายครบทุกศูนย์ฝึกและอบรม ซึ่งสามารถจำแนกตามศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ได้แก่ (1) ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรุณา จำนวน 35 คน (2) ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 2 (ราชบุรี) จำนวน 35 คน (3) ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 11 (ลพบุรี) จำนวน 30 คน (4) ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา จำนวน 10 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญหรือตามความสะดวก (Accidental Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ

1) แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีลักษณะเป็นแบบสอบถามประเภทปลายปิด (Closed- Ended Questionnaires) ซึ่งแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 13 ข้อ ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยเกี่ยวกับความผูกพันทาง จำนวน 26 ข้อ ส่วนที่ 3 ปัจจัยเกี่ยวกับการคบหาสมาคมที่แตกต่าง จำนวน 10 ข้อ และส่วนที่ 4 แบบสอบถามด้านประวัติอาชญากรรม/การกระทำผิด จำนวน 3 ข้อ

2) นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงแล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของแบบสอบถามเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์โดยพิจารณาคำถามแต่ละข้อแล้วให้คะแนนและทำการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องและความเที่ยงตรง (Item Objective Congruence Index: IOCความสอดคล้องที่ 0.5 ขึ้นไป จึงมีความสอดคล้องและเที่ยงตรงที่จะยอมรับได้และถ้าข้อคำถามใดมีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 จะปรับปรุงข้อคำถามใหม่ ซึ่งผลการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ มีค่าเท่ากับ 1.00 จึงมีความสอดคล้องและเที่ยงตรงที่สามารถยอมรับได้

3) จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ได้ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาแล้วไปทดลองใช้กับเด็กและเยาวชน ที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดกาญจนบุรีและสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 30 ชุด พบว่า

ผลการวิเคราะห์เครื่องมือแบบสอบถามปัจจัยด้านความผูกพันทางสังคม มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาแบบครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) หรือความเที่ยงแบบสอดคล้องภายใน คือ 0.875 ซึ่งตีความได้ว่าอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูง และแบบสอบถามปัจจัยด้านการคบหาสมาคมที่แตกต่าง มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาแบบครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) หรือความเที่ยงแบบสอดคล้องภายใน คือ 0.869 แสดงว่าแบบสอบถามนั้นสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

4) นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (เด็กและเยาวชน) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ที่มีการกำหนดคำถามในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด (Open-end Question) เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เสนอความคิดเห็นได้อย่างอิสระ โดยไม่มีการชี้นำคำตอบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงมากที่สุด และเพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีแนวทางคำถามไว้เป็นแนวทางสัมภาษณ์ เพื่อหาคำตอบตามความมุ่งหมายของการวิจัย จำนวน 5 ข้อ

2) แบบสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (เจ้าหน้าที่) ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด (Open-end Question) เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้มีอิสระในการตอบ แสดงความคิดเห็นกับประเด็นข้อคำถาม เพื่อใช้สัมภาษณ์ตามแนวทางแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้แต่ละประเด็น คำถามเพื่อหาคำตอบตามความมุ่งหมายของการวิจัย จำนวน 5 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ

1) วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentages)

2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อปัจจัยด้านความผูกพันทางสังคมที่มีผลต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดให้โทษ ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนภาคกลาง โดยใช้สถิติวิเคราะห์ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อการปัจจัยเกี่ยวกับการคบหาสมาคมที่แตกต่างที่มีผลต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดให้โทษ โดยใช้สถิติวิเคราะห์ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4) วิเคราะห์ปัจจัยด้านความผูกพันทางสังคม และปัจจัยด้านการคบหาสมาคมที่แตกต่างมีความสัมพันธ์กับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดให้โทษ กรณีศึกษาศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขตภาคกลาง ที่แตกต่างกัน โดยใช้การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย (Independent-samples *t*-test)

5) การหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยด้านความผูกพันทางสังคม ปัจจัยด้านการคบหาสมาคมที่แตกต่าง กับ การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดให้โทษ กรณีศึกษาศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขตภาคกลาง ใช้สถิติหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson correlation coefficient)

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ

การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสรุปเนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

- 1) นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ไปถอดความและเรียบเรียงประเด็น
- 2) ตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล โดยแยกเนื้อหาและจัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นการสัมภาษณ์ และโจทย์การวิจัย
- 3) วิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบการวิจัยที่กำหนด ด้วยการจำแนกประเภทข้อมูล (Typological Analysis) ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม และเรียบเรียงประเด็นตามแนวทางการศึกษาวัตถุประสงค์แต่ละข้อโดยการประมวลแนวคิดจากการทบทวนวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและสรุปผลการศึกษาโดยอธิบายแบบบรรยายพรรณนา

จริยธรรมการวิจัยในคน

- 1) ผู้วิจัยดำเนินการขอรับรองโครงการวิจัย (Certificate of Approval) จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยรังสิต ซึ่งผ่านการรับรองตามเอกสารรับรองเลขที่ COA.NO.RSUERB2022-112
- 2) ผู้วิจัยการทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยรังสิตถึงกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเพื่อขออนุญาตเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย โดยสถาบันวิจัยและพัฒนา กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนพิจารณารับรองโครงการวิจัยและอนุญาตให้สามารถดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัยจากเด็ก เยาวชนและเจ้าหน้าที่กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้

ผลการวิจัย (Results)

1) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชนที่ถูกควบคุมอยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนภาคกลางที่กระทำความผิดคดีอาญาเสพติดให้โทษ จำนวนทั้งสิ้น 110 คน ประกอบด้วย ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรุณา คิดเป็นร้อยละ 31.82 ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 2 (ราชบุรี) คิดเป็นร้อยละ 31.82 ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 11 (ลพบุรี) คิดเป็นร้อยละ 27.27 และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนพระนครศรีอยุธยา คิดเป็นร้อยละ 9.09

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 97.30 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 2.70 อายุคนที่ทำผิดส่วนใหญ่มีอายุ 17 ปี คิดเป็นร้อยละ 52.70 ซึ่งมีอายุเฉลี่ยขณะที่ทำผิด 16.23 ปี และอายุปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อายุ 18 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.60 ซึ่งมีอายุเฉลี่ยในปัจจุบัน 18.27 ปี ระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1 – ม.3) คิดเป็นร้อยละ 57.30 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 5,000 - 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.20 นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 96.40 สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 80.00 ไม่มีบุตร คิดเป็นร้อยละ 80.00 บิดามารดามีสถานภาพแยกกันอยู่ คิดเป็นร้อยละ 42.70 สภาพของครอบครัว บิดามารดามีการทะเลาะเบาะแว้งบางครั้ง

คิดเป็นร้อยละ 54.50 บิดาประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 40.00 มารดาประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป บิดามารดา หรือผู้ปกครอง มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 5,000 - 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.30

2) ข้อมูลด้านประวัติอาชญากรรม/การกระทำผิดของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนใหญ่ในกลุ่มตัวอย่าง กระทำความผิดคดียาเสพติดให้โทษเป็นครั้งแรก คิดเป็นร้อยละ 69.10 รองลงมาคือ กระทำความผิดคดียาเสพติดให้โทษเป็นครั้งที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 23.60 ประวัติประวัติยาเสพติดที่เคยเสพ ส่วนใหญ่เสพยาบ้า ร้อยละ 19.40 รองลงมาคือ เสพแอมเฟตามีนหรือยาบ้า ร้อยละ 15.30 เสพยาไอซ์ ร้อยละ 13.20

3) ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อปัจจัยเกี่ยวกับความผูกพันทางสังคม ปัจจัยด้านความผูกพันทางสังคมที่มีผลต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดให้โทษ : ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนภาคกลาง โดยรวมทั้ง 4 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก คือ ด้านความผูกพันทางครอบครัวและสังคม (Attachment) ($\bar{X} = 4.14$) ด้านข้อผูกมัดทางครอบครัวและสังคม (Commitment) ($\bar{X} = 3.98$) ด้านการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของครอบครัวและสังคม (Involvement) ($\bar{X} = 3.60$) และด้านความเชื่อทางครอบครัวและสังคม (Belief) ($\bar{X} = 3.75$)

4) ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อปัจจัยเกี่ยวกับการคบหาสมาคมที่แตกต่าง

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อปัจจัยเกี่ยวกับการคบหาสมาคมที่แตกต่างที่มีผลต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดให้โทษ : ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนภาคกลาง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.71$)

5) ปัจจัยด้านความผูกพันทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดให้โทษ ที่แตกต่างกัน โดยใช้การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย (independent-samples t-test)

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มตัวแปรทางด้านปัจจัยความผูกพันทางสังคม

ตัวแปรเกี่ยวกับ ความผูกพันทางสังคม	จำนวน	ค่าร้อยละ	Comparison Statistics (t)	Sig.
กลุ่มต่ำ* (ช่วงคะแนนต่ำกว่า 89 คะแนน)	33	30	19.777	0.00
กลุ่มสูง** (ช่วงคะแนนตั้งแต่ 101 คะแนนขึ้นไป)	33	30		
ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean)	93.58			
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	14.89			
คะแนนต่ำสุด (Minimum)	70			
คะแนนสูงสุด (Maximum)	120			

จากตารางที่ 1 ระดับค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบสอบถามด้านความผูกพันทางสังคมของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดให้โทษ ซึ่งมีค่าเท่ากับ 93.58 โดยมีส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐานเท่ากับ 14.89 โดยคะแนนต่ำสุดของกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 70 และคะแนนสูงที่สุดเท่ากับ 120 หากพิจารณาโดยแบ่งช่วงคะแนนจากการตอบแบบสอบถาม เป็น 2 กลุ่ม โดยใช้ค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 30 คือ กลุ่มต่ำ และค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 70 คือ กลุ่มสูง เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาค่า Cut-off Score พบว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติดให้โทษ ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีผู้ถูกจัดอยู่ในกลุ่มสูงหรือกลุ่มที่ได้คะแนนแบบสอบถาม สูงจำนวน 33 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 30 ส่วนกลุ่มต่ำหรือกลุ่มผู้ที่ได้คะแนนแบบสอบถามต่ำมีจำนวน 33 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 30 ดังนั้น เมื่อนำค่าเฉลี่ยคะแนนจากทั้งสองกลุ่ม มาทดสอบความแตกต่างในด้านการกระทำผิดในคดียาเสพติดให้โทษ พบว่า กลุ่มต่ำ หรือกลุ่มที่มีความผูกพันทางสังคมอยู่ในระดับต่ำ จะกระทำผิดมากกว่ากลุ่มสูง หรือกลุ่มที่มีความผูกพันทางสังคมอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (sig. = 0.00)

6) ปัจจัยด้านการคบหาสมาคมที่แตกต่างมีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดให้โทษ ที่แตกต่างกัน โดยใช้การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย (Independent-samples *t*-test)

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มตัวแปรทางด้านปัจจัยการคบหาสมาคมที่แตกต่าง

ตัวแปรเกี่ยวกับ การคบหาสมาคมที่แตกต่าง	จำนวน	ค่าร้อยละ	Comparison Statistics (<i>t</i>)	Sig.
กลุ่มต่ำ* (ช่วงคะแนนต่ำกว่า 31 คะแนน)	33	30	20.996	0.00*
กลุ่มสูง** (ช่วงคะแนนตั้งแต่ 40 คะแนนขึ้นไป)	33	30		
ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean)	34.85			
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	10.33			
คะแนนต่ำสุด (Minimum)	15			
คะแนนสูงสุด (Maximum)	55			

จากตารางที่ 2 ระดับค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบสอบถามด้านการคบหาสมาคมที่แตกต่างของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดให้โทษ ซึ่งมีค่าเท่ากับ 34.85 โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 10.33 โดยคะแนนต่ำสุดของกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 15 และคะแนนสูงที่สุดเท่ากับ 55 หากพิจารณาโดยแบ่งช่วงคะแนนจากการตอบแบบสอบถาม เป็น 2 กลุ่ม โดยใช้ค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 30 คือ กลุ่มต่ำ และค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 70 คือ กลุ่มสูง เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาค่า Cut-off Score พบว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติดให้โทษ ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีผู้ถูกจัดอยู่ในกลุ่มสูงหรือกลุ่มที่ได้คะแนนแบบสอบถาม สูงจำนวน 33 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 30 ส่วนกลุ่มต่ำหรือกลุ่มผู้ที่ได้คะแนน

แบบสอบถามผู้มีจำนวน 33 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 30 ดังนั้น เมื่อนำค่าเฉลี่ยคะแนนจากทั้งสองกลุ่ม มาทดสอบความแตกต่างในด้านการกระทำผิดในคดียาเสพติดให้โทษ พบว่า กลุ่มต่ำ หรือกลุ่มที่มีความสนิทสนมกับเพื่อนที่กระทำผิดน้อย จะกระทำผิดน้อยกว่ากลุ่มสูง หรือกลุ่มที่มีความสนิทสนมกับเพื่อนที่กระทำผิดมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (sig. = 0.00)

7) ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยด้านความผูกพันทางสังคมกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดให้โทษ ใช้สถิติหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson correlation coefficient)

ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความผูกพันทางสังคมกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดให้โทษ

การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในคดียาเสพติด			
	Pearson correlation (r)	Sig. (2-Tailed)	การแปลผล
ปัจจัยด้านความผูกพันทางสังคมโดยรวม	-0.223*	0.019	มีความสัมพันธ์เชิงลบ

จากตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความผูกพันทางสังคมกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดให้โทษ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ -0.223 และ Sig. (2-Tailed) เท่ากับ 0.05 หมายความว่า ปัจจัยด้านความผูกพันทางสังคมของเด็กและเยาวชนมีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในคดียาเสพติดให้โทษ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ -0.223 นั่นคือตัวแปรทั้งสองตัวมีความสัมพันธ์กันและเป็นไปในทิศทางผกผันกัน ในระดับปานกลาง กล่าวคือ ความผูกพันทางสังคมของเด็กและเยาวชนน้อย จะมีการกระทำความผิดในคดียาเสพติดให้โทษได้มากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

8) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการคบหาสมาคมที่แตกต่างและการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดให้โทษ ใช้สถิติหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson correlation coefficient)

ตารางที่ 4 แสดงข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการคบหาสมาคมที่แตกต่างกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดให้โทษ

การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในคดียาเสพติด			
	Pearson correlation (r)	Sig. (2-Tailed)	การแปลผล
ปัจจัยด้านการคบหาสมาคมที่แตกต่าง	0.66*	.000	มีความสัมพันธ์เชิงบวก

จากตารางที่ 4 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการคบหาสมาคมที่แตกต่างและการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดให้โทษ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.660 มีค่า Sig. (2-Tailed) เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 หมายความว่า ปัจจัยด้านการคบหาสมาคมที่แตกต่างของเด็กและเยาวชนมีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในคดียาเสพติดให้โทษ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.66 โดยแสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันใน ระดับปานกลาง กล่าวคือ การคบหาสมาคมที่แตกต่างกับบุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็กและเยาวชนจะทำให้เด็กและเยาวชน การกระทำความผิดในคดียาเสพติดให้โทษได้มากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

1) ปัจจัยทางด้านความผูกพันทางสังคมและการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในคดียาเสพติดให้โทษ

จากผลการศึกษาของงานวิจัย ปัจจัยด้านความผูกพันทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดให้โทษ โดยใช้การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย (independent-samples t-test) พบว่า เมื่อนำค่าเฉลี่ยคะแนนจากทั้งสองกลุ่มมาทดสอบความแตกต่างในด้านการกระทำผิดในคดียาเสพติดให้โทษ พบว่า กลุ่มต่ำ หรือกลุ่มที่มีความผูกพันทางสังคมอยู่ในระดับต่ำ จะกระทำผิดมากกว่ากลุ่มสูง หรือกลุ่มที่มีความผูกพันทางสังคมอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (sig. = 0.00) ซึ่งผลลัพธ์มีความสอดคล้องกับ พัชรินทร์ ชำศิริพงษ์ (2561) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดียาเสพติด ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุที่เยาวชนกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดนั้นเกิดจากหลาย ๆ ปัจจัย ซึ่งสามารถอธิบายใน 4 ทฤษฎี ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านในระดับบุคคลคือการควบคุมตนเอง (Self-Control) 2) ปัจจัยทางด้านสังคมคือการควบคุมทางสังคม (Social Control) 3) ความผูกพันทางสังคม (Social Bond) และ 4) การคบหาสมาคมที่แตกต่าง (Differential Association) และสอดคล้องกับ Siddiqua and Jahan , (2019) ได้ทำการศึกษา “การวิเคราะห์เปรียบเทียบอิทธิพลของทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างและทฤษฎีความผูกพันทางสังคมในเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในประเทศบังคลาเทศ” จำนวน 39 คน ผลการศึกษา พบว่า การคบหาสมาคมที่แตกต่าง และความผูกพันทางสังคมมีอิทธิพลต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน กล่าวคือ เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมีความผูกพันในระดับที่ต่ำ ไม่มีการทำกิจกรรมประจำวันต่าง ๆ ร่วมกันกับสมาชิกในครอบครัวและไม่มีการเข้าร่วมโปรแกรมครอบครัว ยิ่งไปกว่านั้น ผลการวิจัย พบว่า ความผูกพันทางสังคมข้อผูกมัดทางครอบครัวและสังคมของผู้กระทำความผิดนั้นอยู่ในระดับต่ำ

2) ปัจจัยด้านการคบหาสมาคมที่แตกต่างที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดให้โทษ

จากผลการศึกษาของงานวิจัย ปัจจัยด้านการคบหาสมาคมที่แตกต่างที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดให้โทษ โดยใช้การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย (independent-samples t-test) พบว่า เมื่อนำค่าเฉลี่ยคะแนนจากทั้งสองกลุ่มมาทดสอบความแตกต่างในด้านการกระทำผิด

ในคดียาเสพติดให้โทษ พบว่า กลุ่มต่ำ หรือกลุ่มที่มีความสนิทสนมกับเพื่อนที่กระทำผิดน้อย จะกระทำผิดน้อยกว่า กลุ่มสูงหรือกลุ่มที่มีความสนิทสนมกับเพื่อนที่กระทำผิดมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (sig. = 0.00) ซึ่งผลลัพธ์มีความสอดคล้องกับ พัชรียา ก้อนแพง ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยเกี่ยวกับความผูกพันทางสังคม และการควบคุมตนเองที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับคดียาเสพติดของผู้ต้องขังหญิงในทัณฑสถานหญิงกลาง” (2560) ผลการวิจัยพบว่า ผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีระดับการกระทำผิดซ้ำสูงในคดียาเสพติด ซึ่งส่วนใหญ่กระทำผิดซ้ำในฐานความผิดครอบครองเพื่อจำหน่าย ข้อค้นพบจากการวิจัย พบว่า ปัจจัยการคบเพื่อน มีผลต่อการกระทำผิดมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยทางด้านประวัติการกระทำผิด ปัจจัยด้านการควบคุมตนเอง และปัจจัยทางด้านความผูกพันทางสังคม โดยเฉพาะความผูกพันกับครอบครัวส่งผลต่อการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความผูกพันทางสังคมและการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในคดียาเสพติด

จากผลการศึกษาของงานวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความผูกพันทางสังคมกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดให้โทษ ใช้สถิติหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson correlation coefficient) ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความผูกพันทางสังคมกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดให้โทษ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ -0.223 และ Sig. (2-Tailed) เท่ากับ 0.05 หมายความว่า ปัจจัยด้านความผูกพันทางสังคมของเด็กและเยาวชน มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในคดียาเสพติดให้โทษ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ -0.223 นั่นคือตัวแปรทั้งสองตัวมีความสัมพันธ์กันและเป็นไปในทิศทางผกผันกัน ในระดับปานกลาง กล่าวคือ ความผูกพันทางสังคมของเด็กและเยาวชนน้อยจะมีการกระทำผิดในคดียาเสพติดให้โทษ ได้มากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีความผูกพันทางสังคม (Social Bond theory) ของ Hirschi (1969) ที่ได้นำเสนอสมมุติฐานว่า “บุคคลที่มีความผูกพันทางสังคมน้อยจะมีแนวโน้มที่จะกระทำผิดมากกว่าคนที่มีความผูกพันทางสังคมมาก” โดยมีใจความสำคัญว่า บุคคลที่มีความผูกพันกับองค์การหรือกลุ่มในสังคม ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน และ เพื่อนฝูง มักจะมีแนวโน้มที่ไม่ประกอบอาชญากรรม เนื่องจากบุคคลมีความผูกพัน (Attachment) ข้อผูกมัด (Commitment) การเข้าไปมีส่วนร่วม (Involvement) และความเชื่อ (Belief) ในกลุ่มสังคมที่เขาอยู่ร่วมด้วย และสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์เด็กและเยาวชน พบว่า ส่วนใหญ่ยังอยู่กับพ่อแม่ แต่ไม่ค่อยมีเวลาให้กันและกันมากนัก ส่วนพ่อกับแม่ จะใช้เวลาในการทำงานหาเงิน มีความสนิทสนมกับครอบครัวดี มีการทำกิจกรรมร่วมกัน ส่วนใหญ่ครอบครัวจะมีการทานอาหารด้วย ออกไปเที่ยวด้วยกันบ้างเล็กน้อย แต่บางคนพ่อแม่แยกทางกัน ก็จะอาศัยอยู่กับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งซึ่งไม่ค่อยมีเวลาให้กัน คล้ายกับครอบครัวที่มีทั้งพ่อและแม่ มีบางครอบครัวที่แสดงออกความรักต่อกัน และเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ คิดว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองที่เลี้ยงดูอยู่มีความสำคัญ แต่ในส่วนของคุณชนสังคม ส่วนใหญ่มองว่าไม่ค่อยสำคัญเนื่องจากไม่ค่อยได้ไปเกี่ยวข้องด้วย ไม่ค่อยได้มีการทำกิจกรรมในชุมชน ทำเพื่อสังคม ส่วนโรงเรียนและครูที่โรงเรียน และผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ พบว่า ความรู้สึกผูกพันของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดที่มีต่อครอบครัว พบว่า เด็กและเยาวชนกลุ่มที่ทำความผิดคดียาเสพติดจะมีความผูกพัน

ที่มีกับครอบครัว ผู้ปกครอง ความผูกพันทางสังคมน้อย โดยส่วนใหญ่มีลักษณะของครอบครัวไม่สมบูรณ์ ครอบครัวมีปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว มีการใช้ความรุนแรง จะเป็นปัญหาที่นำมาสู่การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ส่วนความรู้สึกลูกผูกพันของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดที่มีต่อสังคมชุมชน พบว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ที่ทำความผิดคดียาเสพติดนั้นจะมีความผูกพันที่มีต่อสังคมชุมชนน้อยมาก โดยไม่ค่อยมีกิจกรรมร่วมกันกับสังคม ไม่มีกิจกรรมกับชุมชน ไม่ค่อยเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา เนื่องจากเด็กและเยาวชนจำนวนนี้จะอยู่ในสังคมที่เป็นสังคมใหม่ที่ต่างคนต่างอยู่ และความรู้สึกลูกผูกพันของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดที่มีต่อโรงเรียน พบว่า เด็กและเยาวชนที่ทำความผิดคดียาเสพติดนั้น มักจะออกจากโรงเรียนก่อนที่จะจบการศึกษาภาคบังคับ ส่วนใหญ่มักจะไม่มี ความผูกพันกับโรงเรียน ครู เพื่อนในโรงเรียน

4) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการคบหาสมาคมที่แตกต่างและการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ในคดียาเสพติด

จากผลการศึกษาของงานวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการคบหาสมาคมที่แตกต่างและการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดให้โทษ กรณีศึกษาศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขตภาคกลาง ใช้สถิติหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson correlation coefficient) ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการคบหาสมาคมที่แตกต่างและการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดให้โทษ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.660 มีค่า Sig. (2-Tailed) เท่ากับ 0.00 หมายความว่า ปัจจัยด้านการคบหาสมาคมที่แตกต่างของเด็กและเยาวชนมีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในคดียาเสพติดให้โทษ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.66 โดยแสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกัน ในระดับปานกลาง กล่าวคือ เด็กและเยาวชนที่มีการคบหาสมาคมใกล้ชิดกับบุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนจะทำให้เด็กและเยาวชนการกระทำผิดในคดียาเสพติดให้โทษได้มากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั่นคือ ปัจจัยด้านการคบหาสมาคมที่แตกต่าง ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง (Differential Associations Theory) ของ Edwin H. Sutherland ที่เชื่อว่าการคบหาสมาคมของกลุ่มคนที่สนับสนุนให้กระทำผิดหรือสนับสนุนไม่ให้ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบและกฎเกณฑ์ของสังคม รวมไปถึงค่านิยมและความเชื่อที่กลุ่มผู้กระทำผิดมาก่อนได้ถ่ายทอดหรือปลูกฝังให้กับบุคคลที่เข้ามาสัมพันธ์กัน การคบหาสมาคมกับกลุ่มผู้กระทำผิดและได้เรียนรู้เอาค่านิยมและสนใจในความเชื่อที่ชื่นชอบ จนสามารถพัฒนาตัวตนไปสู่การกระทำผิดได้เป็นสำคัญ ซึ่งค่านิยมและความเชื่อดังกล่าวนี เป็นสิ่งที่บุคคลนั้นชื่นชอบและซึมซับจนสามารถพัฒนาความเป็นตัวตนของตนเองขึ้นมา จนนำไปสู่การลงมือกระทำผิดในที่สุด การคบหาสมาคมกับคนที่กระทำผิดซึ่งการเรียนรู้ที่ว่าจะเป็นการเรียนรู้วิธีการกระทำผิดและเทคนิคต่าง ๆ แรงจูงใจที่เป็นการผลักดันและขับเคลื่อนในเหตุผลการกระทำผิด (ชาญคณิต กฤตยา สุริยะมณี และอุณิษา เลิศโตมรสกุล, 2553) การเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรรมก็เหมือนกับการเรียนรู้พฤติกรรมอื่น ๆ โดยทั่วไปการเรียนรู้กับบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด เช่น พ่อแม่ ญาติพี่น้อง หรือเพื่อน (Siegel, 2000) ซึ่งสอดคล้องกับกัลยา เหล่าจก และพลกฤต แสงอาวุธ (2562) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษของเด็กและเยาวชน สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี” พบว่า ปัจจัยด้านการคบหาสมาคม ได้แก่ เพื่อนที่เด็กและเยาวชนคบหากับจะชวนกันไปในทางที่ผิด การคบหากับกลุ่มเพื่อน

ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมชอบเที่ยวกลางคืนหนีเรียน การคบเพื่อนของเด็กและเยาวชนเสี่ยงต่อการกระทำความผิด เพื่อนของเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือกฎระเบียบของสังคม เด็กและเยาวชนเรียนรู้ทักษะ และการกระทำความผิดจากเพื่อน เพื่อนให้ความช่วยเหลือเมื่อได้รับความเดือดร้อนหรือมีปัญหา เพื่อนของเด็กและ เยาวชนอยู่อาศัยในชุมชนที่มีการกระทำความผิด และสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ จากการ สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดยาเสพติดให้โทษ มีการคบหาสมาคมการสนิทสนม กับบุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนมีผลต่อการกระทำความผิดค่อนข้างมากของเด็กและเยาวชน เพราะขาดการอบรม สั่งสอนจากบุคคลใกล้ชิด อาทิ บิดา มารดา ปู่ย่า ตายาย อันเนื่องมาจากอาชีพของคนในครอบครัวที่ต้องหาเช้า กินค่ำเลยไม่ค่อยมีเวลาอบรมสั่งสอน เด็กและเยาวชนจะได้รับอิทธิพลจากเพื่อน และบุคคลที่มีความคิด พฤติกรรมเสียหายเบี่ยงเบนการเข้าสู่วงจรเกี่ยวข้องกับยาเสพติดของเด็กและเยาวชน พบว่าเด็กและเยาวชน ส่วนใหญ่เข้าสู่วงจรยาเสพติดได้เพราะเพื่อน รุ่นพี่ชักชวน และสังคมชุมชนรอบที่อยู่อาศัยมีการแพร่ระบาดของ ยาเสพติดโดยเริ่มจากความอยากรู้อยากลอง และเริ่มเสพยา พอเริ่มเสพยาก็เข้าสู่การขายยาเสพติดที่ตนเองเสพ เพื่อจะได้มีเงินมาใช้จ่าย โดยกลุ่มเพื่อนที่เด็กและเยาวชนคบหาสมาคมใกล้ชิดสนิทสนม ส่วนใหญ่ที่มีคดียาเสพติด อันเนื่องมาจาก มีเพื่อน รุ่นพี่ คนใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมาก่อนแล้วชักชวนตนเองเข้าสู่วงจรยาเสพติด ไปด้วย และเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ได้วิธีและเทคนิคการเสพยาเสพติดมาจากเพื่อน รุ่นพี่ พอเริ่มเสพยาเป็น ก็เลื่อนมาขายจำหน่ายยาเสพติดโดยเรียนรู้จากการเห็นเพื่อน รุ่นพี่ที่ขายหรือมีเพื่อนแนะนำ ตลอดจนเรียนรู้ เทคนิควิธีการเอาตัวรอดจากการถูกตำรวจจับกุมตัว เป็นต้น

5) แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในคดียาเสพติด

จากผลการศึกษา พบว่า ควรมีการส่งเสริมให้ครอบครัว ชุมชน และสังคม มีส่วนร่วมในการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กและเยาวชน และศูนย์ฝึกและอบรมฯ ควรเพิ่มโปรแกรมมีสอนฝึกวิชาชีพ คือ วิชาชีพไฟฟ้า ช่างเชื่อม ดนตรี ดนตรีสากล ด้านการเกษตร ช่างยนต์ หน่วยคอมพิวเตอร์ ให้เด็กและเรียนรู้ และสามารถนำไปใช้ดูแลตัวเองมีวิธีในการที่เขาจะอยู่ในสังคมได้โดยไม่จำเป็นต้องกลับไปจำหน่ายยาเสพติด นอกจากนี้โปรแกรม FCBT MI เพื่อการปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรมที่เด็กและเยาวชนมีต่อยาเสพติดและส่วน ของทางด้านสังคมสงเคราะห์ ก็จะเข้าไปเสริมสร้างทักษะการปฏิเสธ หรือการเลือกคบเพื่อน เพื่อการเสริมแรง ให้เด็กและเยาวชนมีวุฒิภาวะ และกิจกรรมทางเลือก เช่น ชมรมทูป็นัมเบอร์วัน กิจกรรมด้านกีฬา ทักษะดนตรี เสริม เพื่อที่จะให้เด็กและเยาวชนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ค้นหาความชอบของตัวเอง และนอกจากนั้น วิธีการป้องกันที่สามารถช่วยให้เด็กและเยาวชนไม่กระทำความผิดในคดีเกี่ยวกับยาเสพติด ผลการศึกษาพบว่า คือการที่ เด็กและเยาวชนการได้รับการศึกษา ฝึกอาชีพ สร้างวินัยให้กับตนเอง สร้างค่านิยมและทัศนคติที่ถูกต้อง ด้วยวิธีการลดมิติความเสี่ยงของรูปแบบความคิดในการกระทำผิดซ้ำ ซึ่งเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดส่วนใหญ่ มาจากปัญหาของครอบครัว ดังนั้น ครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญในการแก้ไขปัญหา ครอบครัวต้องมีความเข้าใจ ทักษะการเลี้ยงดูดูแลบุตรวัยรุ่น ครอบครัวควรต้องมีการสอดส่องดูแลเยาวชนอย่างใกล้ชิด เปิดโอกาสให้เยาวชน ได้มีการแสดงความคิดเห็น ให้ความและความอบอุ่นแก่เด็กและเยาวชนอย่างเหมาะสมและเพียงพอ สอนให้ รู้จักเข้าร่วมกับชุมชนสังคมที่อยู่อาศัย โดยหัวใจหลักในการป้องกันเด็กและเยาวชนให้ห่างไกลจากยาเสพติด คือ ปัจจัยหลัก 3 ด้าน คือ 1) ด้านความเข้มแข็งทางจิตใจของเด็กและเยาวชน 2) ปัจจัยครอบครัว ความรัก

ความผูกพันกับครอบครัวและสังคม 3) ด้านสังคมสภาพแวดล้อมที่เด็กและเยาวชนกลับไปใช้ชีวิตอยู่หลังจากที่ได้รับปล่อยตัว

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

1. ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1.1 สถาบันครอบครัว สังคม ชุมชน และสถาบันการศึกษา โรงเรียน ควรให้ความสำคัญและส่งเสริมพัฒนาการสร้างความผูกพันทางสังคม ความผูกพันที่มีต่อครอบครัว ความผูกพันที่มีกับชุมชน ความผูกพันที่มีกับโรงเรียนแก่เด็กและเยาวชน เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาของเด็กและเยาวชน จะสามารถช่วยให้เด็กและเยาวชนได้ตระหนักถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดจากการกระทำของตนเองหากไปยุ่งเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือพฤติกรรมเสี่ยงต่อการกระทำความผิดรูปแบบต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การมีความผูกพันกับครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคมอย่างมีจิตสำนึกที่ดีของเด็กและเยาวชนได้

1.2 กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม ควรพัฒนารูปแบบโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยให้ความหลากหลาย โดยให้เด็กและเยาวชนสามารถเลือกแนวทางที่จะดำเนินชีวิตภายหลังปล่อยตัวตามความต้องการของตนเองได้อย่างเหมาะสม รวมถึงผลักดันให้เด็กและเยาวชนได้มีงานทำที่ดี มีที่ให้เด็กและเยาวชนได้ฝึกทดลองการทำงาน เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้มีโอกาสฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ที่สำคัญในการประกอบอาชีพและได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องภายหลังการปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคม

1.3 กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม ควรพัฒนารูปแบบการติดตามภายหลังปล่อยตัวเด็กและเยาวชนคืนสู่สังคมให้มีการดูแลติดตาม สอดส่องดูแลหรือเพิ่มระยะเวลาในการติดตามหลังจากปล่อยตัว รวมทั้งมีศูนย์ส่งต่อข้อมูลการปล่อยตัว และพัฒนาส่งเสริมการบูรณาการร่วมกับเครือข่ายภาคประชาสังคม ชุมชน ในท้องถิ่น ชุมชน พื้นที่ที่เด็กและเยาวชนกลับไปอาศัยอยู่เพื่อให้ช่วยกันเฝ้าระวังช่วยเหลือผู้ปกครองในการดูแลเด็กและเยาวชนอย่างใกล้ชิด เพื่อลดความเสี่ยงในการกระทำความผิดซ้ำ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากการศึกษาปัจจัยที่อาจมีผลต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติด ให้โทษ: กรณีศึกษาศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนภาคกลาง ครั้งหน้าควรจะศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการดูแลป้องกันเด็กและเยาวชนให้ห่างไกลยาเสพติด ด้วยการบูรณาการกับสถาบันครอบครัว

2.2 จากการศึกษาปัจจัยที่อาจมีผลต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติด ให้โทษ: กรณีศึกษาศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนภาคกลาง ครั้งหน้าควรจะศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนค่านิยม ทักษะคติ ในเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิดคดียาเสพติด เพื่อช่วยเหลือเด็กและเยาวชนไม่ให้กลับไปกระทำซ้ำที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

2.3 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนคดียาเสพติดให้โทษ ของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความรับผิดชอบของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทุกภูมิภาคทั่วประเทศ

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2558). รายงานการดำเนินงานของรัฐต่อสาธารณะรายปีประจำปีงบประมาณ 2558. กรุงเทพฯ : กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.
- กัลยา เหล่าจก และพลกฤต แสงอาวุธ. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำความผิดในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษของเด็กและเยาวชน สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2(2), 47-56.
- คณินิจ วิหคมาตย์. (2552). การมองตนเองในภาวะคืนสู่ครอบครัวและสังคมของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชาญคณิต กฤตยา สุริยะมณี และอุนิษา เลิศโตมรสกุล. (2553). รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำความผิดซ้ำคดียาเสพติด:กรณีศึกษาผู้กระทำความผิดร้ายแรงและมีโทษสูงและต้องดูแลเป็นพิเศษ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม และคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชาญคณิต กฤตยา สุริยะมณี. (2554). ทฤษฎีอาชญาวิทยาร่วมสมัยกับการวิจัยทางด้านอาชญาวิทยาในปัจจุบัน. นนทบุรี : หินทรายการพิมพ์.
- พัชรินทร์ ชำศิริพงษ์. (2561). การกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดียาเสพติด. วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ, 5(3), 23-30.
- พัชรียา ก้อนแพง. (2560). ปัจจัยเกี่ยวกับความผูกพันทางสังคมและการควบคุมตนเองที่ส่งผลต่อการกระทำความผิดซ้ำเกี่ยวกับคดียาเสพติดของผู้ต้องขังหญิงในทัณฑสถานหญิงกลาง. วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ, 4(1), 25-44.
- Hirschi, T. (1969). *Causes of Delinquency*. Berkeley: University of California.
- Siddiqua, R. & E. R., Jahan, (2019). Influence of Differential Association and Social Bonding Theory on Delinquents at Juvenile Development Center, Bangladesh: A Comparative Analytic Study. *International Journal of Criminal Justice Sciences*, 14(2), 392-427.
- Siegel, L. J. (2000). *Criminology* (7th ed.). California, USA: Wadsworth Thomason Learning.

พฤติกรรมและทัศนคติของพนักงานสถานบันเทิงแห่งหนึ่ง ในเขตห้วยขวางที่มีต่อการเล่นพนันออนไลน์

ภูมิ นพจินดา¹ โสรัตน์ กลับลีลา² และเสกสัน เครือคำ³

วันรับ: 12 สิงหาคม 2566 วันแก้ไข: 2 มกราคม 2567 วันยอมรับเผยแพร่: 9 มกราคม 2567

บทคัดย่อ

ปัจจุบันเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในหลายเรื่อง การพนันเป็นอีกหนึ่งเรื่อง que เทคโนโลยีเข้ามาแทรกแซงทำให้เกิด “การพนันออนไลน์” ผู้วิจัยได้ศึกษากลุ่มพนักงานในสถานบันเทิง ย่านห้วยขวาง ซึ่งเป็นเพศชายล้วน ที่มีอายุระหว่าง 20-45 ปี จำนวน 85 คน เพื่อศึกษาพฤติกรรมและการทัศนคติในการเล่นพนันออนไลน์ และนำผลวิจัยมาใช้เป็นข้อเสนอแนะและเป็นแนวทางในแก้ปัญหาการเล่นพนันออนไลน์ต่อไป ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม และคำถามเชิงลึกที่สัมภาษณ์พนักงานสถานบันเทิงและสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามการพนัน ผลการวิจัยพบว่า พนักงานสถานบันเทิงผู้เล่นส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-25 ปี ระดับการศึกษาสูงสุดส่วนใหญ่คือมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และความถี่ในการเล่นพนันออนไลน์เฉลี่ยอยู่ที่สัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อความเพลิดเพลินและต้องการเงิน และพนักงานสถานบันเทิงมีทัศนคติเชิงลบต่อการพนันออนไลน์คิดเป็นค่าเฉลี่ยที่ 3.51 ซึ่งแปลผลอยู่ในระดับมาก และมีความเห็นว่าการพนันออนไลน์ทำให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ของครอบครัว ข้อเสนอแนะในการป้องกันปราบปรามการเล่นพนันออนไลน์ที่ได้จากการศึกษา คือ ควรมีการปรับแก้กฎหมายเกี่ยวกับการพนันให้มีอัตราโทษที่สูงขึ้น การประสานและได้รับความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และควรกำจัดช่องทางการเผยแพร่หรือจัดจำหน่ายสื่อโฆษณาออนไลน์

คำสำคัญ: การพนันออนไลน์ พฤติกรรม ทัศนคติ พนักงานสถานบันเทิง

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

² ศาสตราจารย์ พลตำรวจตรี คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

³ รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

Behaviors and Attitudes of Entertainment Venue Employees in Huay Kwang District toward Online Gambling

Poom Nopchinda¹, Soratn Glubwila² & Seksan Khruakham³

Received: August 12, 2023 Revised: January 2, 2024 Accepted: January 9, 2024

Abstract

With technology playing a significant role in various aspects, gambling is one area that has experienced the intervention of technological advancements, leading to the emergence of online gambling. This research focused on 85 male employees, aged between 20-45 years, from entertainment venues in Huay Kwang district. The study aimed to investigate their behaviors and attitudes towards online gambling and to utilize the research findings as recommendations and guidelines for addressing the issue. The research methodology involved questionnaires and in-depth interviews with entertainment venue employees and police officers whose responsibilities concerned gambling prevention and suppression. The findings revealed that the majority of the entertainment venue employees who engaged in online gambling were between 20-25 years old, with most having education up to high school or equivalent. The average frequency of online gambling was once a week, primarily for entertainment and financial needs. The employees generally held a negative attitude towards online gambling, with an average rating of 3.51, which was rated as high. The participants also noted that online gambling led to family relationship issues. Recommendations for preventing and suppressing online gambling included revising gambling laws to impose stricter penalties, enhancing coordination and cooperation between government agencies and private sectors, and eliminating channels for the dissemination and distribution of online gambling advertisements.

Keywords: Online gambling, Behavior, Attitude, Entertainment venue employees

¹ Graduate student, Master of Arts Program in Criminology and Law Enforcement, Faculty of Social sciences, Royal Police Cadet Academy (Corresponding author)

² Professor Police Major General, Faculty of Social sciences, Royal Police Cadet Academy

³ Associate Professor Police Colonel, Faculty of Social sciences, Royal Police Cadet Academy

บทนำ (Introduction)

ในช่วงปี 2563 มีการแพร่ระบาดของโควิด-19 จึงส่งผลกระทบต่อภาพรวมของภาคเศรษฐกิจ สังคม และอุตสาหกรรมเป็นอย่างมาก การพนันก็เป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ซึ่งประเทศไทยยังไม่มีอนุญาตให้เล่นการพนันที่ถูกกฎหมาย จึงมีการลักลอบเล่นการพนันที่ผิดกฎหมายเป็นจำนวนมาก ทำให้รัฐบาลต้องมีคำสั่งให้มีการปราบปรามอย่างเคร่งครัด เพราะมีคำสั่งไม่ให้ประชาชนรวมตัวกัน จึงส่งผลให้เกิดการปรับตัวของบ่อนการพนันเป็นการเล่นพนันผ่านอินเทอร์เน็ต หรือพนันออนไลน์แพร่หลายมากขึ้น ซึ่งมีทำให้เพิ่มนักพนันหน้าใหม่ที่เป็นเด็กและเยาวชนและทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรมในรูปแบบพนันออนไลน์มากยิ่งขึ้น จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกภาคส่วนจะต้องตระหนักและร่วมมือกันหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหา การเล่นพนันออนไลน์เป็นการใช้พื้นที่อินเทอร์เน็ตในการเล่นพนันแทนบ่อนพนัน มีแนวโน้มเติบโตและเป็นที่นิยมมากขึ้น เนื่องจากสามารถบรรจุผู้เล่นได้อย่างไร้ขีดจำกัด สามารถเล่นได้ทุกที่ ทุกเวลา อีกทั้งไม่มีการเปิดเผยตัวตนของผู้ใช้ ซึ่งทำให้เอื้อต่อการเล่นพนันออนไลน์ให้มีความสะดวกสบายในการเข้าถึงมากยิ่งขึ้น ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาปัญหาการพนันได้เปิดเผยผลสำรวจสถานการณ์พฤติกรรมและผลกระทบการพนันในประเทศไทย ปี 2564 กับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป พบว่า มีคนไทยเล่นพนันเพิ่มขึ้นจากปี 2562 ถึง 6.3 % การพนันออนไลน์เติบโตแบบก้าวกระโดด เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2562 มีจำนวนคนเล่นพนันออนไลน์เพิ่มขึ้น 135.8 % โดยประเภทการพนันออนไลน์ที่ได้รับความนิยมคือ บาคาร่า ป็อกเต้ง รวมถึงพนันไพ่ประเภทอื่นๆ (ภัทรพร รักเปี่ยม, 2564) จากการเข้าถึงการเล่นพนันออนไลน์ที่ง่าย และสะดวกต่อผู้ใช้บริการเป็นอย่างมาก ดังนั้นแล้วกลุ่มคนที่ใช้บริการเว็บไซต์พนันออนไลน์เป็นส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลที่ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นประจำ ซึ่งอยู่ในช่วงอายุประมาณ 18 - 40 ปี การเติบโตแบบก้าวกระโดดของพนันออนไลน์ทำให้เกิดการศึกษาในแง่มุมต่างๆ เช่น การศึกษาในเชิงผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของธุรกิจพนันออนไลน์ รวมไปถึงคุณลักษณะของนักพนันออนไลน์ ปัจจัยที่ส่งผลให้เล่นพนันออนไลน์ในกลุ่มต่างๆ จากการศึกษางานวิจัยพบว่ากลุ่มผู้เล่นพนันออนไลน์มักมีอายุตั้งแต่ 15-55 ปี และมีหลากหลายอาชีพ ซึ่งกลุ่มสำคัญคือกลุ่มนิสิตนักศึกษา และจากการศึกษาประเด็นการพนันออนไลน์ พบว่า ผู้วิจัยหลายท่านได้มุ่งทำการวิจัยในกลุ่มประชากรที่เป็นนิสิตนักศึกษา ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีการเล่นอินเทอร์เน็ตมากที่สุด แต่งานวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษากลุ่มประชากรที่ทำงานในสถานบันเทิงที่เปิดบริการในตอนกลางคืน ซึ่งให้บริการด้านดนตรี ให้ความสนุกสนานและความบันเทิง พร้อมทั้งเป็นสถานที่ที่จำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในมุมมองของชาวพุทธส่วนใหญ่ถือเป็นสถานที่แบบนี้เป็นแหล่งอบายมุข ซึ่งคนไทยชาวพุทธส่วนใหญ่มีความคิดว่าผู้ที่ใช้บริการหรือทำงานในสถานที่แบบนี้ล้วนเป็นบุคคลที่หลงใหลในอบายมุขและของมีเงินมาต่างๆ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจเพื่อหาความสัมพันธ์ว่าพนักงานที่ทำงานในสถานที่บันเทิงเหล่านี้มีพฤติกรรมการเล่นพนันออนไลน์มากน้อยเพียงใด อีกทั้งมีปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้บุคคลเหล่านี้เลือกที่จะเล่นพนันออนไลน์ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจกลุ่มประชากรที่ทำงานเป็นพนักงานบริการในสถานบันเทิงแห่งหนึ่ง ย่านห้วยขวาง ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าพนักงานเหล่านี้ล้วนเป็นบุคคลที่ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นประจำ ทั้งในและนอกเวลางาน และมีทักษะการใช้โทรศัพท์มือถือได้อย่างคล่องแคล่ว อีกทั้งมีเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ตมาก หากเทียบกับกลุ่มพนักงานประจำ หรือนิสิต/นักศึกษา ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาในเรื่องนี้

เพื่อทราบถึงพฤติกรรมและทัศนคติของพนักงานที่ทำงานบริการในสถานบันเทิงแห่งหนึ่งย่านห้วยขวางที่มีต่อการเล่นพนันออนไลน์ ผู้วิจัยจะได้นำทัศนคติของพนักงานจากการตอบแบบสอบถามไปวิเคราะห์หาปัญหาต่างๆที่ได้รับการวิจัยเพื่อศึกษาและแก้ปัญหาในส่วนนี้ต่อไป ทั้งนี้งานวิจัยในครั้งนี้จะมีการสัมภาษณ์ผู้บังคับใช้กฎหมายที่มีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติหน้าที่ด้านการพนันออนไลน์เพื่อสอบถามแนวทางการแก้ปัญหาการเล่นการพนันออนไลน์ที่มีอย่างแพร่หลายในสังคมไทยในปัจจุบัน เพื่อเสนอแนะแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเล่นพนันออนไลน์ทั้งในกลุ่มนิสิต/นักศึกษา หรือพนักงานประจำ ตลอดจนประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเล่นพนันออนไลน์ของพนักงานสถานบันเทิงแห่งหนึ่งในเขตห้วยขวาง
2. เพื่อศึกษาทัศนคติของพนักงานสถานบันเทิงแห่งหนึ่งในเขตห้วยขวางที่มีต่อการเล่นพนันออนไลน์
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาการเล่นพนันออนไลน์

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 ทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล (Rational choice theory)

ทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผลสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เนื่องจากการกระทำทุกอย่างจะตั้งอยู่บนพื้นฐานความมีเหตุผลของมนุษย์จึงทำให้มนุษย์ทุกคนตัดสินใจลงมือกระทำ เหตุผลอันดับแรกๆที่มนุษย์คำนึงถึง คือ ผลประโยชน์เกี่ยวกับเศรษฐกิจ มนุษย์จะมีการใช้เหตุผลในการเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสียและประโยชน์ที่จะได้รับการกระทำทำให้ทฤษฎีนี้ถูกนำมาใช้ในการอธิบายการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน (เสกสัน, 2558) นอกจากนี้ทฤษฎียังถูกนำไปใช้ในประโยชน์ด้านต่างๆเพื่อเป็นเหตุผลของการตัดสินใจ และกระบวนการตัดสินใจจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์และข้อมูลของผู้ลงมือกระทำมีอยู่ นั่นคือสิ่งที่บุคคลรับรู้ขณะนั้นมีผลต่อการเลือกตัดสินใจ ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมีทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ทั้งสองปัจจัยนี้มีผลต่อการคำนวณประโยชน์ ข้อดี ข้อเสียที่ตนจะได้รับจากการลงมือกระทำในครั้งนั้นๆ

1.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

โรนัลด์ เอเคอร์ (Ronald Aker, 1973) ได้นำหลักแนวคิดทั้งหมดของทฤษฎีการคบค้าสมาคมที่แตกต่างมาขยายให้มีความครอบคลุมและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมากขึ้น โดยเอเคอร์ได้นำหลักการ 9 ข้อจากทฤษฎีการคบค้าสมาคมที่แตกต่างมารวมกับหลักการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลนั้นมีพฤติกรรมอาชญากรรมที่ต่อเนื่องหรือหยุดพฤติกรรมดังกล่าว ซึ่งเป็นหลักการเกี่ยวกับการเรียนรู้ถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากพฤติกรรมว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นรางวัลหรือเป็นการลงโทษ มีหลักการที่สำคัญ 4 ข้อ (Aker, 1997) ดังนี้

1. การคบค้าสมาคมที่แตกต่าง (Differential association) 2. การกำหนดมุมมอง (Definition)
3. การส่งเสริมสนับสนุนที่แตกต่าง (Differential reinforcement) 4. การลอกเลียนแบบ (Imitation)

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

การป้องกันคือการตัดโอกาสหรือกำจัดปัจจัยต่างๆ ที่จะทำให้เกิดภัยต่อสังคม ไม่ว่าจะเป็นปัญหา ยาเสพติด ปัญหาเด็กและเยาวชน ปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหาความยากจน และรวมถึงปัญหาการเล่นพนัน ในสังคมไทย ส่วนการปราบปรามหมายถึงการดำเนินการจับกุมผู้กระทำความผิดมาดำเนินการตามกฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง (ปราชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2530)

ทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรม มี 3 แนวทาง คือ

1. แนวทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement Approach)

แนวคิดทฤษฎีนี้ถือเป็นงานหลักของตำรวจ ยุทธวิธีหลักของตำรวจในการป้องกันอาชญากรรม ตามทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย คือ การตรวจท้องที่หรือการลาดตระเวน ซึ่งการปรากฏตัวของตำรวจมีผลในการยับยั้ง ผู้ที่มีแนวโน้มก่ออาชญากรรม เพราะจะมีความเกรงกลัวการจับกุม เพราะฉะนั้น การแต่งเครื่องแบบตำรวจ และรถวิทยุสายตรวจ ถือเป็นแนวทางการป้องกันและยับยั้งอาชญากรรมได้ ดังนั้น การกระจายกำลังตำรวจ ให้ครอบคลุมทั่วทั้งชุมชนจะสามารถช่วยยับยั้งและป้องกันการเกิดอาชญากรรมได้

2. แนวทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ (Community Relations Approach)

อาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ถาวรตามลักษณะพื้นที่บริเวณใดที่เกิดอาชญากรรมขึ้นบ่อยครั้ง ก็จะเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีก อาชญากรรมเกิดจากการขาดระเบียบของสังคมอันสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลง ของชุมชน ความเจริญทางอุตสาหกรรม ความเจริญทางเทคโนโลยี นำมาซึ่งปัญหาอาชญากรรมและปัญหาอื่นๆ ในสังคม ดังนั้นแนวทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ คือการจัดสภาพทั่วไปไม่ว่าในระดับเมือง ชุมชน หรือละแวกบ้าน ในลักษณะเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้ง่ายต่อการควบคุม ฝ่าฝืนเกิด ตรวจตราโดยไม่ละเมิดสิทธิ ของผู้อื่น รวมทั้งมุ่งสนับสนุนส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันชีวิตและร่างกาย รวมถึง ทรัพย์สินของตนเองและบุคคลอื่นให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เป็นแนวคิดที่ให้ ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสอดส่องดูแลพื้นที่ที่ตนเองอาศัยอยู่ ซึ่งตำรวจในท้องถิ่นนั้นจะมีบทบาท ในการวางแผน สนับสนุนและให้คำปรึกษาแก่ชุมชนในการป้องกันอาชญากรรม

3. แนวทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม (Theory of Crime Control Through Environment Design)

ทฤษฎีนี้จะมุ่งไปที่การพัฒนาและจัดวางสิ่งแวดล้อมให้ห่างจากการเกิดอาชญากรรม ซึ่งสภาพแวดล้อมมี 2 ทาง คือ สภาพแวดล้อมทางด้านรูปธรรม เช่น การวางผังเมืองและชุมชน การติดตั้ง ไฟฟ้าส่องสว่าง การออกแบบอาคาร ประตู หน้าต่าง ให้มีความแข็งแรงปลอดภัย และการใช้อุปกรณ์เตือนเมื่อ เกิดเหตุ เป็นต้น และสภาพแวดล้อมทางนามธรรม ได้แก่ การใช้มาตรการเพื่อนบ้านเตือนภัย มาตรการสายตรวจ ประชาชน และสายตรวจตามบ้านเรือน

อย่างไรก็ตาม แนวทฤษฎีป้องกันอาชญากรรมทั้ง 3 แนวคิด ที่ได้กล่าวข้างต้น ไม่สามารถจะ ดำเนินการได้เพียงทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่ง ต้องใช้ทั้ง 3 ทฤษฎีเข้ามาประยุกต์ใช้ไปพร้อมๆ กัน โดยสรุป กล่าวได้ว่า หลักทฤษฎีการใช้กฎหมาย คือ งานหลักของตำรวจ โดยใช้ยุทธวิธี และการปรากฏตัวของตำรวจ ให้ชุมชนนั้นๆ เห็น เพราะจะช่วยยับยั้งการเกิดอาชญากรรมได้ เพราะอาชญากรรมจะเกรงกลัวการถูกจับกุม

จะสัมพันธ์กับแนวทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ ซึ่งแนวคิดนี้จะมุ่งไปยังประชาชนในชุมชนนั้นๆ ให้ช่วยกันสอดส่องดูแล และแจ้งเบาะแสกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ การทำสภาพแวดล้อมให้น่าอยู่ ไม่อันตราย โดยการวางผังเมือง การทำให้อาคารบ้านเรือนมั่นคงแข็งแรง รวมถึงการมีไฟส่องสว่างที่ทั่วถึง การมีสัญญาณเตือนภัยในชุมชน จะทำให้ชุมชนห่างไกลการเกิดอาชญากรรมได้ รวมถึงการเสริมสร้างความสัมพันธ์กันในชุมชน เพื่อช่วยเตือนภัยกันในละแวกเพื่อนบ้าน ก็เป็นแนวทางการป้องกันการเกิดอาชญากรรมได้เช่นกัน

นภัสสร (2563) ได้อธิบายแนวทางการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมต่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในงานบทความว่า แนวทางการป้องกันอาชญากรรมโดยยึดหลักคุณธรรม โดยการใช้คำสอนทางพระพุทธศาสนา เป็นมาตรการในการป้องกันอาชญากรรม ดังนี้

1. แนวทางส่งเสริมค่านิยมทางสังคมคุณธรรม ตามหลักเบญจศีล - เบญจธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมพื้นฐานในการทำมาหากิน ละเว้นความชั่ว และทำจิตใจให้บริสุทธิ์ เบญจศีลคือการที่ควรงดเว้นไม่พึงกระทำเมื่อเปรียบเทียบกับความผิดทางอาญา และมีลักษณะเป็นข้อห้ามทางสังคม ได้แก่การไม่เบียดเบียนชีวิตทรัพย์สินผู้อื่น

2. แนวทางการลดช่องว่างทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยใช้เบญจธรรมหรือคุณธรรม หมายถึงการที่ต้องมีกฎเกณฑ์ กฎหมาย กติกาทางสังคมที่มีลักษณะการกระจายโอกาสหรือจัดการให้เกิดความยุติธรรมทางสังคม และเศรษฐกิจเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ย่อมมีความสำคัญในเรื่อง การทำมาหาเลี้ยงชีพ สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ระบบสาธารณสุข ยารักษาโรค สังคมต้องมีแนวทางดูแลผู้ที่สูญเสีย ผู้ด้อยโอกาส ย่อมเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยลดปัญหาอาชญากรรมได้

สรุป การป้องกันอาชญากรรมจะเน้นไปที่ควบคุม จัดการ ป้องกันไม่ให้เกิดอาชญากรรมขึ้น โดยเน้นความมีประสิทธิภาพของตำรวจสายตรวจโดยการกำหนดรูปแบบและแผนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในชุมชน และกระจายตำรวจสายตรวจให้ครอบคลุมพื้นที่อย่างทั่วถึง ตลอดจนขอความร่วมมือกับประชาชนในชุมชนนั้นๆ ให้ช่วยสอดส่อง และแจ้งเบาะแสหากมีอาชญากรรมเกิดขึ้น พร้อมทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจในการแจ้งเหตุของประชาชนและให้ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานและบริหารงานของตำรวจ อีกทั้งปรับปรุงภูมิทัศน์ สภาพแวดล้อมในชุมชนให้ปลอดภัย มีไฟส่องสว่าง อาคารบ้านเรือนมีความแข็งแรง ปลอดภัย จะช่วยลดปัญหาอาชญากรรมได้

1.4 ทฤษฎีการปราบปรามอาชญากรรม

การปราบปราม คือ การจัดการกับผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นภัยและทำลายความสงบสุขของสังคม โดยอาจจะจับกุม ผู้กระทำความผิดมาลงโทษ จำคุก กักขัง ปรับ ริบทรัพย์สิน หรือประหารชีวิต ตามอัตราโทษที่เหมาะสมกับลักษณะความผิด การปราบปรามเป็นลักษณะที่ยับยั้งมิให้ผู้กระทำความผิดอีกครั้ง (นภัสสร, 2563) วัตถุประสงค์ของการปราบปรามอาชญากรรม คือ การลดปัญหาอาชญากรรม ซึ่งมักจะเกิดปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนของประชาชน (อึ้งฉพ ชูบำรุง และอุนิษา เลิศโตมร, 2555)

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (2550,28) กล่าวว่า การปราบปรามอาชญากรรมถือเป็นภารกิจสำคัญของตำรวจที่ต้องสร้างความอบอุ่นใจให้กับประชาชน มีการเร่งกวาดล้างอาชญากรรมพื้นฐานที่ส่งผลกระทบ

ต่อการดำรงชีวิตประจำวันของประชาชน ได้แก่ การค้าแรงงาน การค้ามนุษย์ การกระทำผิดต่อเยาวชน เด็ก และสตรี

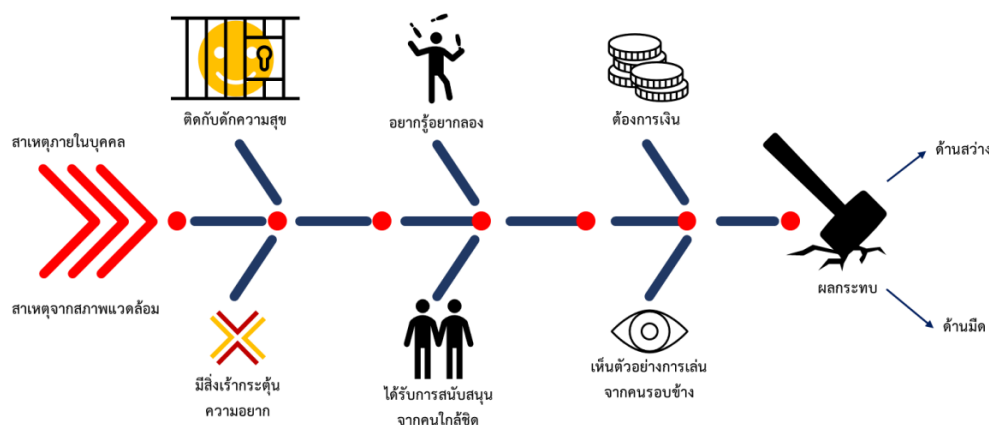
สถานีตำรวจนครบาลบางเขน อ้างอิงจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้กล่าวถึงการปราบปราม อาชญากรรมเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. ใช้มาตรการเชิงรุกอย่างเฉียบขาดในการปราบปราม โดยเฉพาะคดีอุกฉกรรจ์และคดีสะท้อนขวัญ
2. ปราบปรามกลุ่มบุคคลที่มีพฤติกรรมเป็นผู้มีอิทธิพล และกลุ่มมือปืนรับจ้าง ตลอดจนการกระทำผิดเกี่ยวกับอาวุธสงคราม อาวุธปืน
3. ปราบปรามอาชญากรรมที่เป็นกระบวนการ และการกระทำผิดของคนร้ายข้ามชาติ เช่น การโจรกรรมธนาคาร ร้านค้าทอง การค้าประเวณี

สรุปได้ว่า การปราบปรามอาชญากรรม เน้นไปในเรื่องการจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามอัตราโทษของความผิดนั้นๆ เพื่อลดปัญหาอาชญากรรมโดยคำนึงถึงมาตรฐานและประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยและทรัพย์สินของประชาชน

1.5 การแก้ปัญหาการเล่นพนันในประเทศไทย

รายงานการวิจัยพฤติกรรมการติดพนันออนไลน์ : ปัจจัยเชิงสาเหตุ กระบวนการ ผลกระทบทางพฤติกรรมศาสตร์และแนวทางการช่วยเหลือผู้เรียนที่ติดพนันออนไลน์สำหรับครูแนะแนวในสถานศึกษา โดย ผศ.ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา และคณะ ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุของการเล่นพนันออนไลน์มาจากปัจจัยภายในและภายนอกของนักเรียน ปัจจัยภายในตัวบุคคลของนักเรียนเป็นสาเหตุด้านสภาวะทางจิตใจ 3 ประเด็น คือ 1. ติดกับดักความสนุกรู้สึกสนุกสนานและตื่นเต้นทุกครั้งที่เล่น 2. อยากรู้ อยากลองเป็นความรู้สึกในครั้งแรกที่เล่นพนันออนไลน์ โดยครั้งแรกที่เล่นนั้นไม่ได้คาดหวังจะต้องเล่นให้ได้เงิน ส่วนในขณะที่เล่นเป็นความรู้สึกโยเยหาในสิ่งที่เคยเล่น อยากสัมผัสการเปลี่ยนแปลงของสิ่งที่เคยเล่นจึงกลับมาเล่นอีกครั้ง และ 3. ต้องการเงิน เพื่อนำมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน นอกจากนั้นคณะผู้วิจัยได้รายงานผลกระทบจากการเล่นพนันออนไลน์ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านสว่างและด้านมืด ด้านสว่างเป็นมุมมองของผู้เล่นที่มองว่าถึงแม้ว่าการพนันเป็นสิ่งที่ผิดแต่ประโยชน์ที่ได้รับคือ เงินที่สามารถนำมาดูแลครอบครัว ทำให้มีเงินสะสม ในขณะที่เรียนหนังสือไม่ได้เงิน ส่วนด้านมืดเป็นการกล่าวถึงผลเสียของการพนันออนไลน์ ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่มองว่าเมื่อเล่นจนเงินหมดแล้วจะส่งผลกระทบต่อตนเองทั้งผลกระทบด้านความรู้สึกและผลกระทบด้านการกระทำ ผลกระทบด้านความรู้สึก คือ หงุดหงิดจากการเสียพนันและอยากได้เงินคืน เครียดเมื่อเสียเงินมากๆ อาจมีความรู้สึกกระวนกระวายใจร่วมด้วย และเกิดความโลภเมื่อเสียเงินมากๆก็อยากจะได้คืนทำให้ขาดการยับยั้งชั่งใจ ส่งผลกระทบต่อด้านการกระทำที่ไม่พึงปรารถนา คณะผู้วิจัยได้อธิบายสาเหตุของการเล่นพนันออนไลน์ตามภาพประกอบ ดังนี้

ภาพที่ 1 สาเหตุและผลกระทบของการเล่นพนันออนไลน์

แนวทางการแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือผู้เรียนที่ติดพนันออนไลน์ที่ ผศ.ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา และคณะ ได้เสนอไว้ แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสถานศึกษา ระดับครอบครัว และระดับผู้เรียน ระดับสถานศึกษา ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่จะช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหาการติดพนันออนไลน์ได้ เพราะผู้เรียนจะเชื่อฟังและใช้เวลาอยู่ที่สถานศึกษามากกว่าอยู่บ้าน โดยมีแนวทางการช่วยเหลือ ดังนี้ กำหนดนโยบายป้องกันการเล่นพนันออนไลน์ในสถานศึกษา เพื่อเป็นการเตือนและเฝ้าระวังการเล่นการพนันออนไลน์

การสร้างค่านิยมใหม่สำหรับผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนเห็นว่าการพนันเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายและส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวัน การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่ประสบปัญหาการติดพนันออนไลน์ โดยครูประจำชั้นต้องเฝ้าสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนว่าเสี่ยงต่อการติดพนันออนไลน์หรือไม่ และครูแนะแนวให้คำปรึกษาผู้ที่มีประสบปัญหาการติดพนันออนไลน์ และนักจิตวิทยาโรงเรียนทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้เรียนที่มีพฤติกรรมออนไลน์

ระดับครอบครัว เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการเล่นพนันออนไลน์ ดังนั้นแล้วสถาบันครอบครัวต้องเป็นแบบอย่างที่ดีไม่เล่นพนันออนไลน์ ถ้าครอบครัวมองว่าการเล่นพนันออนไลน์เป็นสิ่งที่ผิดจะส่งผลให้ผู้เรียนคิดว่าการเล่นพนันออนไลน์ไม่ผิด การสื่อสารทางบวกในครอบครัว โดยผู้ปกครองต้องเข้าใจและยอมรับในมุมมองความคิดของวัยรุ่น ไม่ตำหนิ ต่อว่า ตำหนิ และควรที่จะรับฟังและให้คำแนะนำ การใส่ใจดูแลผู้เรียนเวลาอยู่บ้าน เช่น สอดส่องพฤติกรรมการเล่นโทรศัพท์ มีการพูดคุยถามไถ่ ทำกิจกรรมของครอบครัวร่วมกัน ทำกิจกรรมที่ทำให้ลูกรู้สึกดี และผู้ปกครองควรปรับประคับประคองจิตใจของผู้เรียน โดยที่ผู้ปกครองต้องรับฟังและพยายามเข้าใจความรู้สึกของลูกที่ประสบปัญหาการติดพนันออนไลน์

ระดับผู้เรียน ครูประจำชั้นหรือครูแนะแนวช่วยพัฒนากระบวนการคิด เปลี่ยนมุมมองการคิดให้รู้ว่าการพนันเป็นสิ่งที่ไม่ควรลอง เพราะหากเพียงลองเล่นจะทำให้ติดและส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิต

สุภาพร สีทองทุม (2562) เสนอแนวทางแก้ปัญหาการเล่นพนันออนไลน์โดยให้แก้ไขจากตัวกฎหมาย พ.ร.บ.การพนัน พ.ศ. 2478 ซึ่งได้กล่าวไว้ในบทความว่า ควรแก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ.การพนัน พ.ศ. 2478 โดยควรกำหนดคำนิยามให้ชัดเจนของคำว่า “การพนันออนไลน์” ซึ่งให้หมายความว่า การพนันที่บุคคล

เข้าร่วมเล่นได้โดยวิธีการทางโทรคมนาคมในระยะไกลตาม พ.ร.บ.การโทรคมนาคมในระยะไกล หมายความว่า การโทรคมนาคมโดยใช้อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ โทรทัศน์ วิทยุ หรือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือเทคโนโลยีอื่นๆ ที่ใช้อำนวยความสะดวกในการโทรคมนาคม หรือวิธีอื่นใดที่มีลักษณะคล้ายกันและให้หมายความรวมถึงการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการพนัน บนเครือข่ายนี้ไม่ว่าจะเป็นการโอนเงิน การให้เครดิต การใช้เช็ค เช็คอิเล็กทรอนิกส์ บัตรเครดิต บัตรเดบิต และธุรกรรมการเงินอื่นๆ ที่เชื่อมโยงกับการพนันก็เป็นความผิดด้วย”

2. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพนันออนไลน์ในประเทศไทย

2.1 พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 ได้จำแนกประเภทของการพนันเป็น 2 บัญชี คือ บัญชี ก และ บัญชี ข การพนันในบัญชี ก จะเป็นการละเล่นที่มีลักษณะคล้ายกันเป็นการพนันที่ผิดกฎหมาย คือ ห้ามมิให้อนุญาต จัดให้มีหรือเข้าเล่นเลย การเล่นพนันที่บัญญัติไว้ในบัญชี ก จะทำได้ก็ต่อเมื่อรัฐบาลพิจารณาเห็นสมควรและออกพระราชกฤษฎีกาให้เล่นได้เท่านั้น การพนันในบัญชี ข หรือการละเล่นที่คล้ายกันถือว่าเป็นการพนันที่ถูกกฎหมาย คือ จัดให้มีขึ้นได้หากได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต หรือเป็นการเล่นที่มีกฎกระทรวงให้จัดขึ้นได้โดยไม่ต้องขออนุญาตผู้ที่มีอำนาจในการออกใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. ๒๔๗๘ ผู้ที่มีอำนาจในการควบคุมการเล่นพนันตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. ๒๔๗๘ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มด้วยกัน ได้แก่

1. ผู้ที่มีอำนาจอนุญาตให้เล่นการพนันตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. ๒๔๗๘
2. ผู้มีอำนาจอนุมัติให้ออกใบอนุญาต เช่น เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเล่นการพนัน ผู้ที่มีอำนาจในการจับกุมผู้ที่ละเมิดหรือกระทำความผิดกฎหมายการพนัน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจการอนุญาตให้เล่นการพนันสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. การอนุญาตที่เจ้าพนักงานออกใบอนุญาตได้เอง
2. การอนุญาตที่เจ้าพนักงานต้องได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมการปกครอง ในกรณีของกรุงเทพมหานคร หรือผู้ว่าราชการจังหวัดในกรณีจังหวัดอื่นนอกจาก กรุงเทพมหานคร จึงจะออกใบอนุญาตได้
3. การออกใบอนุญาตที่ต้องได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยแล้วจึงจะออกใบอนุญาตได้

บทบัญญัติในพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. ๒๔๗๘ เป็นกฎหมายเก่าที่ออกมาในยุคที่เทคโนโลยียังไม่มียุคใหม่ในสังคม ดังนั้นการกล่าวถึงการพนันออนไลน์จึงมิได้ระบุเอาไว้และลักษณะเป็นการพนันในพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 จึงเป็นอาชญากรรมในรูปแบบทางกายภาพ (traditional gambling หรือ traditional crime) ซึ่งมีลักษณะยึดติดอยู่กับเวลาและสถานที่ที่ได้กระทำความผิด ณ ขณะนั้น แต่ในปัจจุบันเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในสังคมมากขึ้นและได้แพร่หลายไปทุกแขนงอาชีพและกิจกรรม การพนันก็เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ถูกเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาททำให้เกิด การพนันออนไลน์ ซึ่งสามารถเล่นได้ทุกที่ ทุกเวลา จึงมีการปรับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพนันออนไลน์เพื่อให้สามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้

2.2 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้ ให้ความหมายของคำว่า “ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการพนัน” (9)5 ความผิดเกี่ยวกับการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนันเฉพาะความผิดเกี่ยวกับการเป็นผู้จัดให้มีการเล่น

การพนันโดยไม่ได้รับอนุญาตโดยมีวงเงินในการกระทำความผิดรวมกันมีมูลค่าตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไปหรือเป็นการจัดให้มีการเล่นการพนันทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และในพระราชบัญญัติได้ให้ความหมาย เกี่ยวกับ “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” หมายความว่า (1)20 เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำ ซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือ ความผิดฐานฟอกเงินหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำ ซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินและให้รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้หรือสนับสนุน การกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน

มาตรา 5 ผู้ใด (1) โอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เพื่อชุกซ่อน หรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะหรือหลังการกระทำความผิดมิให้ ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือ (2) กระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิดหรืออำพราง ลักษณะที่แท้จริง การได้มาแหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับ การกระทำความผิด (3)26 ได้มาครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สินโดยรู้ในขณะที่ได้มาครอบครองหรือใช้ทรัพย์สินนั้นว่าเป็น ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

นอกจากนั้นในพระราชบัญญัติในมาตรา 6 – 9 ได้ระบุเกี่ยวกับความผิดของผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินทั้งเป็นผู้กระทำทางตรง ทางอ้อมสนับสนุนและให้การช่วยเหลือในการทำผิดฐานฟอกเงิน

2.3 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560

ในพระราชบัญญัติการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ มิได้ระบุไว้ชัดเจนเกี่ยวกับ เรื่องการพนันออนไลน์ เพียงแต่อาศัยการตีความจากตัวบทโดยมาตราที่เกี่ยวข้องคือ มาตรา ๒๐ ที่บัญญัติไว้ว่า ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถขอให้ศาลมีคำสั่งระงับการเผยแพร่ข้อมูลอัน “มีลักษณะขัดต่อความสงบ เรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน” เท่านั้น ในการสืบสวนสอบสวนการทำความผิดกฎหมายการพนัน บนอินเทอร์เน็ตทำโดยตำรวจที่มีความรู้และเชี่ยวชาญด้านอินเทอร์เน็ตเข้าไปท่องตามเว็บไซต์ต่างๆ เกี่ยวกับการเล่นพนันออนไลน์ หากพบเห็นการกระทำความผิดก็จะดำเนินการทันที โดยอาจใช้วิธีการล่อซื้อการขอข้อมูล จรรยาทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น จากนั้นจึงขอคำสั่งศาลในการสั่งบล็อกเว็บไซต์แต่ในกรณีที่การพนันออนไลน์ เป็นเรื่องที่กฎหมายของประเทศต้นทาง ผู้ให้บริการก็จะไม่สามารถดำเนินการได้จึงบล็อกได้เฉพาะเว็บไซต์ ปลายทางในประเทศไทยเท่านั้น อย่างไรก็ตามในพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๖๐ (ฉบับที่ ๒) ซึ่งเป็นการปรับปรุงจากฉบับเดิมเมื่อปี ๒๕๕๐ ให้มีความก้าวหน้าและทันสมัยยิ่งขึ้น ได้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการพนันออนไลน์ โดยในบทบัญญัติมาตรา ๑๔ ที่ระบุว่า ผู้ใดกระทำความผิด ที่ระบุไว้ดังต่อไปนี้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ (๑) โดยทุจริตหรือโดยหลอกลวงนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่บิดเบือนหรือปลอมไม่ว่าทั้งหมด หรือบางส่วนหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ประชาชน อันมิใช่ การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา (๒) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของ ประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือโครงสร้างพื้นฐานอันเป็น ประโยชน์สาธารณะของประเทศ หรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน (๓) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์

ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใดๆ อันเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา (๔) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใดๆ ที่มีลักษณะอันลามกและข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ ตัวอย่างของการกระทำความผิดคือการเล่นพนันออนไลน์ที่ปรากฏในสื่อต่างๆ

2.4 พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566

พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 เป็นพระราชกำหนดฉบับใหม่ที่มีผลบังคับใช้เมื่อ 17 มีนาคม 2566 เพื่อคุ้มครองประชาชนผู้สุจริต ซึ่งถูกหลอกลวงจนสูญเสียไปซึ่งทรัพย์สินโดยผ่านโทรศัพท์หรือวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งแต่ละวันมีผู้ถูกหลอกลวงจำนวนมากและมีมูลค่าความเสียหายสูงมาก สมควรมีมาตรการเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมประเภทนี้ให้หมดไปโดยเร็ว อันเป็นกรณีฉุกเฉิน ที่มีความจำเป็นรีบด่วน อันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้ เพื่อรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ และความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีหน่วยที่รับผิดชอบ คือ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สำนักงาน กสทช. กระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สมาคมธนาคารไทย สมาคมสถาบันการเงินของรัฐ กฎหมายมีผลให้เจ้าของบัญชีม้า หรือเบอร์ม้า มีโทษอาญาหนัก จำคุก 3 ปี หรือ ปรับ 3 แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ รวมถึงผู้ที่ได้เป็นธุระจัดหา โฆษณา หรือโฆษณาโดยประการใดๆ เพื่อให้มีการซื้อ ขาย ให้เช่า หรือให้ยืม บัญชีเงินฝาก บัตรอิเล็กทรอนิกส์ บัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนหมายโทรศัพท์ ก็มีโทษอาญาหนักเช่นกัน คือ จำคุกตั้งแต่ 2-5 ปี หรือปรับตั้งแต่ 2-5 แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หม่อมหลวงกิตติกา สุขสวัสดิ์ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเล่นการพนันฟุตบอลของเยาวชนในสถาบันการอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเล่นการพนันฟุตบอลของเยาวชนกลุ่มดังกล่าวมากที่สุด คือ ปัจจัยพันธะทางสังคมและปัจจัยการเรียนรู้ทางสังคม ดังนั้นควรมุ่งเน้นไปที่สถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาในการส่งเสริมให้เกิดพันธะทางสังคม และลดการเรียนรู้ทางสังคมแบบผิดๆ เกี่ยวกับการพนันฟุตบอลให้กับเยาวชน

พงศธร ก., ปาริฉัตร ป, ศักดา ศ. (2558) ได้ศึกษานิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมการเล่นพนัน โดยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับนิสิตจำนวน 400 คน ผลการศึกษาปรากฏว่า มินิสิตร้อยละ 62 ของกลุ่มตัวอย่างเคยมีการเล่นพนัน และ นิสิตจำนวนร้อยละ 6.5 ที่เคยเล่นการพนันมีการเล่นพนันอยู่เป็นประจำ ซึ่งสถานที่ที่พบเห็นการเล่นการพนันมากที่สุดคือ หอพัก รองลงมาคือ บ้านพัก

บุปผา ลาภะวัฒนาพันธ์ (2557) ได้ศึกษางานวิจัยในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกาเปิดรับข่าวสารกับทัศนคติและพฤติกรรมการเล่นการพนันของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ จำนวน 900 คน โดยวิธีการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณ ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่น

การพนันของนิสิต คือ 1. การมีทัศนคติเชิงบวกต่อการพนัน 2. การเปิดรับข่าวสารการพนันจากเพื่อน โทรศัพท์ และเว็บไซต์ 3. ลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่เอื้อต่อการเล่นการพนัน ได้แก่ เพศ ประเภทของมหาวิทยาลัย ที่ศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ซึ่งประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติที่มีต่อการเล่นพนันออนไลน์ของพนักงานในสถานบันเทิงแห่งหนึ่ง เขตห้วยขวาง และเชิงคุณภาพ (Quantitative Research) เพื่อนำข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้มานั้นมาเขียนวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา พร้อมศึกษาข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของพนักงานสถานบันเทิงที่มีต่อการเล่นพนันออนไลน์ และศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางปราบปรามและป้องกันการเล่นพนันออนไลน์ จากเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดีการพนันออนไลน์ โดยมีประชากรในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้คือพนักงานที่ให้บริการในสถานบันเทิงแห่งหนึ่ง เขตห้วยขวาง โดยสถานบันเทิงนี้เปิดบริการมาตั้งแต่ช่วงปีพ.ศ. 2560 - 2566 เปิดบริการในตอนกลางคืน โดยมีจำนวนพนักงานภายในร้านทั้งสิ้น 100 คน โดยประมาณ พนักงานส่วนใหญ่ของร้านเป็นพนักงานชายล้วนที่มีอายุระหว่าง 20 - 45 ปี ซึ่งกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้จะให้พนักงานทั้งหมดภายในร้านที่เป็นชายล้วนทำแบบสอบถาม และสุ่มเลือก 5 คนเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก โดยสุ่มสัมภาษณ์เป็นช่วงอายุ ช่วงอายุละ 1 คน ดังนี้ อายุระหว่าง 20 - 25 ปี, 26 - 30 ปี, 31 - 35 ปี, 36 - 40 ปี, 41 - 45 ปี อีกทั้งในงานวิจัยจะมีการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีตำแหน่งระดับสารวัตร - รองผู้กำกับ จำนวน 4 นาย

2. เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้สอบถามกับกลุ่มประชากร มี 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 ทัศนคติของพนักงานสถานบันเทิงเกี่ยวกับการพนันออนไลน์ ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2.2 การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) พนักงานสถานบันเทิง 5 คน และเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ในประเด็นการป้องกันและปราบปรามการเล่นพนันออนไลน์ และปัญหาหลักในการทำงานด้านนี้ จำนวน 4 นาย

3. การรวบรวมข้อมูล

3.1 ขออนุญาตเจ้าของร้านสถานบันเทิงแห่งหนึ่ง เขตห้วยขวางผ่านทางคณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ เพื่อเข้าทำการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม

3.2 หลังจากได้รับอนุญาตจากทางร้านสถานบันเทิงแห่งหนึ่ง เขตห้วยขวางแล้ว ผู้วิจัยจะทำการเข้าไปทำการแจกแบบสอบถาม และชี้แจงให้พนักงานสถานบันเทิงทราบถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา พร้อมทั้งขอความอนุเคราะห์ในการรวบรวมข้อมูลจากพนักงานสถานบันเทิงแต่ละราย

3.3 ชี้แจงให้พนักงานสถานบันเทิงทราบว่าข้อมูลที่รวบรวมได้จากพนักงานสถานบันเทิงแห่งแต่ละรายจะถูกเก็บเป็นความลับ และผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของการสรุปภาพรวมเท่านั้น

การรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยแบบสัมภาษณ์ มีวิธีการดังนี้

1. ขออนุญาตเจ้าของร้านสถานบันเทิงแห่งหนึ่ง เขตห้วยขวางผ่านทางคณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจเพื่อเข้าสัมภาษณ์

2. ดำเนินการจัดทำบันทึกเพื่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลผ่านการรับรองของหัวหน้าภาควิชาที่ดูแลหลักสูตร เพื่อมอบแก่ผู้ให้ข้อมูลเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์

3. ทำการสัมภาษณ์โดยมีรูปแบบเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) คือ การพูดคุย สัมภาษณ์ ซักถามเพื่อให้ได้คำตอบ

4. ผู้สัมภาษณ์ทำการจดประเด็นคำตอบที่สำคัญ เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์สรุปในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้

1. ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูลในแบบสอบถามและคำถามปลายเปิด โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ แก้ไข จนได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์

2. แจกแบบสอบถามให้แก่พนักงานสถานบันเทิงแห่งหนึ่ง ย่านห้วยขวาง จำนวน 85 คน เป็นเพศชายล้วน

3. สัมภาษณ์พนักงานสถานบันเทิงจากผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 คน โดยแบ่งตามช่วงอายุ ช่วงอายุละ 1 คน และเจ้าหน้าที่ตำรวจระดับสารวัตร - รองผู้กำกับ จำนวน 4 นาย

4. รวบรวมข้อมูลเพื่อทำงานวิเคราะห์ข้อมูล

5. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมประมวลผลสำเร็จรูปทางสถิติที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อหาข้อมูลเชิงปริมาณ และวิเคราะห์เนื้อหาจากบทสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งหมดมาลงรหัส (Coding) เพื่อการวิเคราะห์ทางสถิติ โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ สถิติเชิงพรรณนา ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (frequency distribution) และค่าร้อยละ (percentage) ส่วนที่ 2 ทักษะคติของพนักงานสถานบันเทิงแห่งหนึ่ง เขตห้วยขวาง ที่มีต่อการเล่นพนันออนไลน์ โดยแบ่งเป็น ทักษะคติเชิงบวก และทักษะคติเชิงลบ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D) ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ วิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุปข้อความเชิงพรรณนาเป็นรายบุคคล โดยแบ่งเป็นผู้ที่เสนอแนะความคิดเห็นเชิงบวก เชิงลบ และเป็นกลาง

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1. การแยกแยะและจัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่ได้ 2. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ตีความ เรียบเรียงและอภิปรายตามกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา 3. นำเสนอข้อมูลในรูปของร้อยแก้ว และการเน้นนำเสนอปรากฏการณ์สำคัญที่ค้นพบ (Quotations)

ผลการวิจัย (Results)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล โดยการหาค่าความถี่ (frequency distribution) และค่าร้อยละ (percentage) และสำรวจทักษะคติของพนักงานสถานบันเทิงแห่งหนึ่ง เขตห้วยขวาง ที่มีต่อการเล่นพนัน

ออนไลน์ โดยแบ่งเป็น ทักษะคิดเชิงบวก และทักษะคิดเชิงลบโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D) และส่วนที่ 3 รวบรวมข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเล่นพนันออนไลน์ของแบบสอบถาม และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พนักงานสถานบันเทิงแห่งหนึ่ง เขตห้วยขวาง จำนวน 5 คน เจ้าหน้าที่ตำรวจตำแหน่งรองผู้กำกับ - สารวัตร ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดีออนไลน์ จำนวน 4 นาย ผลการศึกษาพบว่า ช่วงอายุที่มีการเล่นพนันออนไลน์มากที่สุดคือช่วงอายุระหว่าง 20 - 21 ปี ที่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า จากข้อมูลนี้สามารถพิจารณาได้ว่าบุคคลกลุ่มนี้มีระดับการศึกษาที่ไม่สูงมากนัก รวมกับมีอายุน้อย มีความต้องการลองสิ่งใหม่ๆ ถึงแม้ว่าความถี่ในการเล่นพนันออนไลน์ของพนักงานสถานบันเทิงแห่งนี้ไม่สูงมากนัก โดยมีความถี่ในการเล่นพนันออนไลน์เดือนละ 1 ครั้ง และมากกว่า 1 ครั้ง/วัน อยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งสาเหตุของการเริ่มเล่นพนันออนไลน์ เนื่องจากระหว่างรอทำงานมีเวลาว่างพอสมควร อีกทั้งการเข้าถึงและการโฆษณาอย่างแพร่หลาย ทำให้สามารถเข้าถึงพนันออนไลน์ได้ง่ายขึ้น นอกจากนั้นการเชิญชวนหรือได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงานก็มีผลต่อการตัดสินใจในการเล่นพนันออนไลน์ เหตุผลในการเล่นพนันออนไลน์ ก็เพื่อความสนุกสนานและตื่นเต้นเท่านั้น พนักงานสถานบันเทิงไม่สนับสนุนให้เล่นการพนัน เพราะการพนันเป็นบ่อเกิดแห่งความล้มเหลวทุกอย่าง การเล่นการพนันทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน การเล่นพนันทำให้เป็นหนี้สิน มีผลเสียต่อความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว เพื่อน แฟน และสังคม อีกทั้งบอกว่าการโฆษณาเกี่ยวกับเว็บไซต์พนันออนไลน์มีมากขึ้น ทำให้การเข้าถึงพนันออนไลน์มากยิ่งขึ้น และมีบางกลุ่มมีความคิดเห็นว่าเฉยๆ กับการพนัน และควรเล่นอยู่ในงบประมาณที่เราไม่เล่นเกินตัว แต่มีบางกลุ่มแสดงความคิดเห็นเชิงบวกว่า การเล่นพนันออนไลน์เป็นการหารายได้อีกทางหนึ่ง เล่นแต่พอประมาณจะเกิดผลดี ควรเล่นเพื่อความสนุกและมีสติ รู้จักรอ รู้จักพอ

2. แนวทางการป้องกันการเล่นและจัดตั้งเว็บไซต์พนันออนไลน์

2.1 การเข้าถึงเว็บไซต์พนันออนไลน์

ในปัจจุบันการเข้าถึงเว็บไซต์การพนันเป็นสิ่งที่ยากเพราะทุกคนใช้สมาร์ทโฟนที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ทุกที่ทุกเวลา ดังนั้นการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงข้อเสียของการเล่นพนันออนไลน์ และกลไกการทำงานของเว็บไซต์พนันออนไลน์ ว่าจะได้เงินแค่ในช่วงแรกๆ เท่านั้น เพราะต้องการหลอกล่อให้คนเล่นพนันเชื่อว่าการเล่นพนันทำให้มีเงินมากขึ้น แต่เมื่อเพิ่มความถี่ในการเล่นพนันออนไลน์ก็ยิ่งมีแต่เสียเงินมากขึ้น เพราะอาจมีการล่อกระบบไว้อยู่แล้ว นอกจากนั้นควรประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงลักษณะหน้าเว็บไซต์พนันออนไลน์ว่าเป็นอย่างไร ซึ่งทุกเว็บไซต์จะมีลักษณะรูปแบบแบบคล้ายๆ กัน

2.2 การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปิดบัญชีม้า

ส่วนใหญ่แล้วรายชื่อคนที่เปิดบัญชีม้าให้กับเจ้าของเว็บพนัน คือ วัยรุ่น และเยาวชนที่อยู่ต่างจังหวัด ตามชนบท ที่มีรายได้ไม่มาก เป็นกลุ่มบุคคลที่ร้อนเงิน ขาดรายได้ และขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปิดบัญชีม้าว่ามีความผิดอย่างไร และได้รับโทษอย่างไร ดังนั้นหากมีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบโดยผู้นำท้องถิ่นตั้งแต่ระดับสูงจนกระทั่งถึงผู้นำระดับหมู่บ้านให้มีการประชุมลูกบ้าน หรือประกาศเสียงตามสายในหมู่บ้าน เพื่อประชาสัมพันธ์ข้อเสียของการเปิดบัญชีม้า

บัญชีมาเป็นปัญหาที่แก้ไขได้ยากที่สุดในการทำงานเกี่ยวกับการพนันออนไลน์ เพราะการตรวจสอบเส้นทางการเงินระหว่างบัญชีกับเงินที่ไปผู้ประกอบการจะถูกตัด และแปรเป็นอย่างอื่น บิตคอยน์ หุ่น ทำให้ยากต่อการจับกุมเจ้าของเว็บไซต์พนันรายใหญ่ อีกทั้งการไม่ได้รับความร่วมมือระหว่างหน่วยงานอื่นๆ และหน่วยงานจากต่างประเทศ เป็นอีกปัญหาหนึ่งในการป้องกัน เช่น ไม่ได้รับความร่วมมือ หรือได้รับความร่วมมือช้าจากธนาคารเพื่อตรวจสอบเส้นทางการเงินและข้อมูลของเจ้าของบัญชี การล่าช้าหรือไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่างประเทศ เพราะส่วนใหญ่แล้วฐานข้อมูลของเว็บพนันออนไลน์อยู่ต่างประเทศ และท้ายที่สุด เรื่องงบประมาณในการดำเนินงานของประเทศไทยมีอย่างจำกัด

2.3 การให้การสนับสนุนและร่วมมือจากหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาคเอกชนและภาครัฐ

แนวทางการป้องกันอีกอย่างหนึ่ง คือการได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นๆ เช่น กระทรวงดิจิทัลหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการสอดส่อง ดูแล หน้าเว็บไซต์ ให้มีความเข้มงวด หรือระงับการเข้าถึงเว็บไซต์พนันออนไลน์ หรือได้รับความร่วมมือจากธนาคารให้จัดตั้งหน่วยงานสำหรับตรวจสอบบัญชีที่มีเงินหมุนเวียนมากผิดปกติ และส่งข้อมูลให้กับทางเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อสอบสวนต่อไป นอกจากนั้น ควรได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานจากต่างประเทศ เช่น ควรมีความรวดเร็วในการสืบค้นข้อมูลของเจ้าของเว็บไซต์พนันที่มีฐานข้อมูลอยู่ต่างประเทศและนำข้อมูลส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจให้เร็วที่สุด เพื่อป้องกันการหลบหนีของผู้กระทำความผิด และสุดท้าย ควรได้รับการจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการทำคดีเกี่ยวกับการพนันออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นงบประมาณการเดินทาง ค่าอาหาร ค่าที่พัก หรืออื่นๆ เป็นต้น

3. แนวทางการปราบปรามการพนันออนไลน์

3.1 การทำให้การพนันเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย

การที่พนันทั้งออฟไลน์และออนไลน์จะถูกกฎหมายเป็นไปได้ยากในสังคมไทย เพราะประเทศไทยเป็นเมืองพุทธ คนไทยมองว่าการพนันเป็นอบายมุขชนิดหนึ่งที่มีการมอมเมาประชาชน หากทำให้ถูกกฎหมายก็เป็นการผิดต่อขนบธรรมเนียม ประเพณีของประเทศไทย อีกท่านหนึ่งมองว่า การพนันจะถูกกฎหมายหรือไม่ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของรัฐบาล หากรัฐบาลมีนโยบายให้การพนันถูกกฎหมาย ข้อดีคือจะทำให้เงินหมุนเวียนในประเทศมากยิ่งขึ้น ข้อเสีย คือ จะมีการฟอกเงินเกิดขึ้นหากมีการควบคุมที่ไม่รัดกุมพอ

3.2 การเพิ่มบทลงโทษเกี่ยวกับการพนันให้สูงขึ้น

จากการสัมภาษณ์ทั้ง 4 นาย มีความคิดเห็นเหมือนกันคือ แนวทางการป้องกันการเล่นพนันออนไลน์ คือ ควรเพิ่มบทบัญญัติของกฎหมายที่มีโทษหนักขึ้นเพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ เพราะในปัจจุบันกฎหมายเกี่ยวกับ พรบ.คอมพิวเตอร์ และการเล่นพนันออนไลน์มีความยืดหยุ่นเป็นอย่างมาก และการบังคับใช้กฎหมายโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องมีความเข้มข้น หมายถึงว่า เมื่อทำการสืบสวนสอบสวนได้ข้อเท็จจริงชัดเจนแล้วเราควรจะต้องดำเนินการแบบเฉียบพลันและสูงสุดของอัตราโทษและเรื่องอื่นๆ โดยไม่ต้องรอลงอาญา

อภิปรายผล (Discussion)

จากการสำรวจพฤติกรรมการเล่นพนันออนไลน์พบว่าผู้เล่นการพนันส่วนใหญ่ในสถาบันเชิงแห่งนี้มีอายุระหว่าง 20 - 25 ปี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่คือมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าสอดคล้องกับ

การวิจัยของสุพร อภินันท์เวช (2554) กล่าวถึงสาเหตุพฤติกรรมการเล่นพนันออนไลน์ว่า อายุน้อยย่อมมีความเสี่ยงที่จะถูกชักจูงให้เข้าสู่การเล่นพนันได้มากกว่า เนื่องจากสติปัญญาหรือประสบการณ์ที่มีจำกัด ทำให้บุคคลที่เล่นการพนันตั้งแต่อายุน้อยมีความเสี่ยงต่อการติดพนันในอนาคต นอกจากนั้นรายงานการศึกษาสถานการณ์พฤติกรรมและผลกระทบการเล่นพนันในประเทศไทย ปี 2562 โดยศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ ได้สำรวจกลุ่มข้อมูลที่มีอายุ 15 ปี ขึ้นไป ใน 77 จังหวัดทั่วประเทศ จำนวน 44,050 คน พบกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กและเยาวชนอายุ 15 - 25 ปี จำนวน 7,736 คน คิดเป็นร้อยละ 58.2 ที่มีการเล่นการพนัน (ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน, 2562) งานวิจัยของกัญญารัตน์ เลียงผา (2563) ได้ศึกษาการพนันท้องถิ่น : พฤติกรรมการเล่นของเยาวชนและผลกระทบด้านการศึกษา พบว่าพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นออนไลน์ของเยาวชนพบเฉพาะในเยาวชนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและเยาวชนที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษาแล้วเท่านั้น บุคคลที่มีอายุน้อยย่อมมีความเสี่ยงที่จะถูกชักจูงให้เข้าสู่การเล่นพนันได้มากกว่า ความถี่ในการเล่นพนันออนไลน์มากที่สุดเฉลี่ยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ซึ่งความถี่โดยเฉลี่ยของงานวิจัยนี้มีผลใกล้เคียงกับการศึกษาเรื่องความถี่ในการเล่นพนันออนไลน์ของงานวิจัยของ วิไลลักษณ์ ลังกา และคณะ (2563) พบว่าจำนวนครั้งที่ผู้เล่นมีการเล่นพนันออนไลน์ประมาณ 2 ครั้งต่อสัปดาห์ เล่นนานประมาณ 1 ชั่วโมง เพื่อความเพลิดเพลินและต้องการเงิน ถึงแม้ว่าจะเป็นการเล่นการพนันที่ไม่ได้บ่อยนักแต่อย่างไรก็ตามการพนันถือว่าเป็นความผิดทางอาชญากรรมซึ่งจะส่งผลกระทบในหลายเรื่องในชีวิตประจำวัน เช่น การลักขโมย การทำร่างกายตนเองและผู้อื่น การขาดการติดต่อญาติและเพื่อน และการเป็นหนี้ทั้งในและนอกระบบอีกด้วย ถึงแม้ความถี่ในการเล่นการพนันยังไม่บ่อย แต่หากเล่นทุกวันก็สามารถสร้างปัญหาข้างต้นได้เช่นกัน สรรเสริญ ปันทอง (2553) อธิบายไว้ว่า อาชญากรรมเป็นความผิดประเภทที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดหรือข้อห้ามเพราะผู้กระทำความผิดมิได้มีพฤติกรรมเป็นอาชญากรและผลของการกระทำผิดเกี่ยวกับการพนันนั้นจะส่งผลต่อผู้กระทำความผิดเอง มิได้มีผู้เสียหายหรือเหยื่อแต่อาจมีผลกระทบต่อสังคมในทางอ้อมอยู่บ้าง อันณพ ชูบำรุง และอนุชา เลิศโตมร ได้กล่าวว่า อาชญากรรมในแง่ของสังคมวิทยาจะครอบคลุมถึงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสังคมที่มีพฤติกรรมที่ขัดต่อสังคม ประเพณี วัฒนธรรมที่ต้องปฏิบัติให้ถูกต้อง เช่นเดียวกันกับการเล่นพนันออนไลน์ ถือเป็นพฤติกรรมที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประเทศไทย เป็นสิ่งที่คนไทยมองว่าเป็นสิ่งไม่ดี ถึงแม้การเล่นพนันนั้นจะไม่ได้ส่งผลเสียต่อบุคคลอื่นก็ตาม แต่ผู้เล่นพนันจะถูกมองว่าเป็นคนไม่ดี ขัดต่อจารีตประเพณีของสังคมไทย หรือการเล่นพนันถือเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบน หมายถึง พฤติกรรมที่เบี่ยงเบนต่อบรรทัดฐานทางสังคมและพฤติกรรมบางอย่างก็ไม่ใช่พฤติกรรมอาชญากรรม หากการกระทำนั้นไม่ได้ทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย (เสกสัน, 2558) จากการให้สัมภาษณ์จะเห็นได้ว่าผู้เล่นเรียนรู้จากการกระทำว่า หากมีการเสียพนันก็ควรพอ หรือควรเล่นอย่างมีสติ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) (Aker, 1993) ที่กล่าวว่า หลักการเรียนรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากพฤติกรรมว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นรางวัลหรือเป็นการลงโทษ หากมีการเรียนรู้ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นรางวัลก็จะดำเนินพฤติกรรมต่อไป แต่เมื่อใดที่มีการเรียนรู้ว่าพฤติกรรมนั้นเป็นการลงโทษพฤติกรรมก็จะไม่เกิดขึ้นเอง นอกจากนั้นพฤติกรรมการเล่นพนันออนไลน์ของกลุ่มประชากรยังสอดคล้องกับทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล กล่าวคือ มนุษย์ทุกคนตัดสินใจลงมือกระทำเหตุผลอันดับแรกๆ ที่มนุษย์คำนึงคือ ผลประโยชน์เกี่ยวกับเศรษฐกิจ เช่นเดียวกันกับการเล่นพนันออนไลน์ที่ผู้เล่นคำนึงถึงเรื่องเงินถึงแม้ว่าจากการสำรวจพบว่าผู้เล่นจะไม่ได้หวังให้มีฐานะดีขึ้นจากการเล่น

พนันออนไลน์ แต่ผู้เล่นกล่าวว่าการเล่นพนันออนไลน์ทำให้มีเงินหมุนหรือสภาพคล่องในการซื้อของ เช่น เสื้อผ้า รองเท้า นาฬิกา ตามกระแสนิยมมากขึ้น นอกจากนี้หากวิเคราะห์ในมุมมองของเจ้ามือหรือเจ้าของเว็บไซต์พนันออนไลน์ ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์การเกิดอาชญากรรมทางเทคโนโลยีได้จากการที่เจ้าของเว็บไซต์เลือกเหยื่อทางอาชญากรรมหรือผู้เล่นที่มีกลุ่มอายุน้อยผ่านทางโฆษณาและเจ้าของเว็บไซต์ทำให้เว็บไซต์พนันออนไลน์เข้าถึงได้ง่าย สามารถเข้าถึงได้ทุกเพศทุกวัย หากมีการประยุกต์นำเอาทฤษฎีอาชญาวิทยา มาวิเคราะห์ ทฤษฎีปกติวิสัย (COHEN & FELSOM, 1979) จะสอดคล้องกับการกระทำของเจ้าของเว็บไซต์มากที่สุด กล่าวคือ เจ้าของเว็บไซต์มีการยิงโฆษณาไปที่เหยื่อที่สามารถลอกได้ง่ายหรือเลือกเหยื่อที่เหมาะสมกับประเภทของการพนัน อีกทั้งการขาดความคุ้มครองที่ดี ทำให้สามารถเหยื่อเข้าถึงเว็บไซต์พนันออนไลน์ได้ง่ายเนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลในเรื่องเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มีการควบคุมที่ไม่เข้มงวดมากนัก

งานวิจัยหลายเรื่องสำรวจทัศนคติให้ของคนไทยว่าควรมีการปรับแก้ให้การพนันถูกกฎหมายหรือไม่ โดยคำตอบส่วนใหญ่แล้วไม่เห็นด้วยให้การพนันเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย แต่ผลสำรวจจากการสัมภาษณ์เชิงลึกของพนักงานสถานบันเทิงมองว่า ควรมีการปรับแก้กฎหมายให้การพนันเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย เพราะมองว่าในปัจจุบันคนไทยมีการอัตราการเล่นพนันที่มากขึ้นโดยเฉพาะการพนันออนไลน์เพราะมีการโฆษณาและมีการเข้าถึงเว็บไซต์ได้ง่าย หากมีการแก้ไขกฎหมายให้ถูกต้อง การโกงของเจ้าของเว็บไซต์จะน้อยลง และอาจทำให้สามารถนำเงินเข้าประเทศไทยได้อีกด้วย นอกจากนี้กลุ่มประชากรในงานวิจัยมองว่าหากมีการแก้กฎหมายการพนันให้ถูกต้องจะไม่มีการเล่นการพนัน ซึ่งหากมีการโกงหรือทำผิดกฎหมาย ตำรวจจะสามารถทำงานได้ง่ายขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการในสืบสวน จับกุมผู้กระทำความผิด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศธร แก้วมณี และ ปาริฉัตร ป้องโล่ (2558) ที่กลุ่มประชากรที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน เสนอแนะว่าควรมีการปรับให้การพนันเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย และมองการพนันเป็นเรื่องของปกติของสังคมหรือเป็นเพียงกิจกรรมสำหรับผ่อนคลาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยนี้ จากผลการสำรวจ พบว่า พนักงานในสถานบันเทิง ย่านห้วยขวาง มีความคิดเห็นในระดับปานกลางในข้อความจากแบบสอบถามข้อ 15 และ 22 มีใจความว่า การเล่นเกมพนันออนไลน์เป็นสิ่งที่ผิดหลักศีลธรรมของสังคมไทย การเล่นเกมพนันออนไลน์เป็นสิ่งที่น่าอับอายและเป็นสิ่งที่สังคมไม่ยอมรับ และการเล่นเกมพนันออนไลน์ทำให้รู้สึกกระวนกระวายใจ เพราะกลัวความผิด และทำให้ไม่มีสมาธิในการทำงาน จาก 3 ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่าถึงแม้กลุ่มประชากรจะมีทัศนคติเชิงลบต่อการพนัน แต่ไม่ได้มองว่าการพนันเป็นสิ่งที่ผิดต่อศีลธรรมของสังคมไทย ไม่ได้เป็นสิ่งที่น่าอับอาย หรือกลัวความผิดใดๆ มองว่าการเล่นเกมพนันเป็นกิจกรรมเพื่อความสนุกสนานและผ่อนคลาย

ข้อเสนอแนะ (Recommendation)

จากการสรุปผลการศึกษาพบว่าพนักงานสถานบันเทิงมีทัศนคติเชิงลบต่อการเล่นเกมพนันออนไลน์ แต่เหตุผลที่เล่นเกมพนันออนไลน์เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินและเพื่อเงิน สำหรับแนวทางในการป้องกันและปราบปรามการเล่นเกมพนันออนไลน์ที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าปัญหาการเล่นพนันออนไลน์มาจากหลายปัจจัย เพื่อให้การแก้ไขปัญหาพนันออนไลน์ในประเทศไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงเสนอการแก้ปัญหาเชิงนโยบาย ดังนี้

1) แก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพนันรวมทั้งการบังคับใช้กฎหมาย

1.1 ปรับปรุงฐานความผิดเกี่ยวกับการพนันให้ชัดเจน ทั้งกรณีผู้เล่นและผู้จัดให้มีการเล่นหรือเจ้ามือ พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.2478 มิได้มีระบุแยกฐานความผิดและอัตราโทษที่ร้ายแรงอย่างชัดเจนระหว่างผู้เล่นและเจ้ามือทั้ง ๆ ที่การลงโทษควรเน้นไปที่เจ้ามือหรือผู้จัดให้มีการเล่นพนันมากกว่าผู้เล่นที่เป็นประชาชน ดังนั้น ควรปรับปรุงบทบัญญัติ มาตรา 12 พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.2478 ที่ระบุไว้ว่า “ผู้ใดจัดให้มีการเล่น หรือทำอุบายล่อ ช่วยประกาศโฆษณาหรือชักชวนโดยทางตรงหรือทางอ้อมให้ผู้อื่นเข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่น ซึ่งมีได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน หรือได้รับอนุญาตแล้วแต่เล่นพลิกแพลง หรือผู้ใดเข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่นอันขัดต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎกระทรวง หรือข้อความในใบอนุญาต...”

แก้ไข พ.ร.บ.การพนัน พ.ศ.2478 มาตรา 12 โดยการกำหนดความผิดผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพนัน และบทลงโทษที่มีความรุนแรงลดหลั่นกันลงไปตามความร้ายแรงของการกระทำความผิดเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการลงโทษที่ได้สัดส่วน และเพิ่มบทลงโทษตาม พ.ร.บ.การพนัน พ.ศ. 2478 มาตรา 12 ควรใช้สัดส่วนการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา ที่มีการกำหนดอัตราโทษปรับ 20,000 บาท ต่อโทษจำคุก 1 ปี

แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ.การพนัน พ.ศ.2478 โดยกำหนดให้นิยามศัพท์ของคำว่า “การพนัน” และ “การพนันออนไลน์” ให้ชัดเจน เนื่องจากว่า พ.ร.บ.การพนัน พ.ศ.2478 มีมานานตั้งแต่ยังไม่ใช้ยุคดิจิทัลที่สามารถเข้าถึงการพนันได้ทุกที่ทุกเวลาทั่วโลก ดังนั้นควรให้คำนิยาม 2 คำนี้ให้ชัดเจน เพื่อการพิจารณาบทลงโทษที่ถูกต้องและรัดกุม

1.2 มีตำแหน่งเจ้าหน้าที่พนักงานตำรวจที่รับแจ้งความ สืบสวน สอบสวน และหน้าที่อื่นๆ ในหน่วยงานการพนันเป็นการเฉพาะ

เนื่องจากในพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.2478 มิได้ระบุอำนาจหน้าที่เฉพาะของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ในส่วนนี้ไว้ จึงทำให้ประสิทธิภาพในการทำงาน ทั้งสืบสวน สอบสวน และหน้าที่อื่นๆ ด้อยลงไปมากเนื่องจากตำรวจมีภาระหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติดูแลในเรื่องต่างๆ อีกมาก ทำให้ไม่สามารถดูแลและปฏิบัติหน้าที่ในเรื่องการพนันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ปรับปรุงบทลงโทษให้เหมาะสมกับลักษณะความผิด ได้แก่ กลุ่มที่มีการจัดให้เล่นการพนันหรือเจ้ามือและกลุ่มผู้เล่นการพนัน

กลุ่มที่มีการจัดให้เล่นการพนันหรือเจ้ามือ ในกลุ่มนี้ควรเพิ่มอัตราโทษในรุนแรงยิ่งขึ้น ควรมีการทั้งจำทั้งปรับตามฐานความผิดที่โดยที่ไม่ต้องรอลงอาญา

กลุ่มผู้เล่นการพนัน ควรเพิ่มอัตราโทษให้มีการจำคุกโดยต้องรอลงอาญา และหากไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงก็เห็นควรให้มีการจำคุก หรือทั้งจำและปรับ อีกทั้งควรมีเงื่อนไขเพื่อควบคุมความประพฤติ เช่น การทำดีเพื่อสังคม รมรงค์ห้ามเล่นการพนัน หรือถ้าเป็นกลุ่มเด็กที่มีการเล่นพนันอาจต้องมีการพิจารณาเป็นรายพิเศษ เพราะเด็กเหล่านี้อาจถือเป็นเหยื่ออาชญากรรมที่ถูกชักจูงให้เล่นการพนัน

2) การประสานขอความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

การประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ถือเป็นเรื่องที่สำคัญมากในการปราบปรามปัญหาการเล่นพนันออนไลน์

- ควรได้รับการร่วมมือจากกระทรวงดิจิทัล ให้รวบรวมรายชื่อเว็บไซต์ที่ผิดกฎหมาย และให้มีการแก้ไขการเข้าถึงเว็บไซต์พนันออนไลน์ให้ซับซ้อนและยากขึ้นโดยต้องมีการตรวจสอบข้อมูลของผู้สมัครให้ละเอียด

- ควรได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐของท้องถิ่น ให้ความรู้ความเข้าใจความผิดของการเปิดบัญชีม้า และกลไกของการเล่นพนันออนไลน์ โดยให้มีการประสานกันมากขึ้น โดยเฉพาะพื้นที่ชนบทในต่างจังหวัด

- ควรได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากภาครัฐในเรื่องงบประมาณในการทำงานเกี่ยวกับคดีพนันออนไลน์ และได้รับความร่วมมือจากภาคเอกชนการตรวจสอบบัญชีที่มีเงินหมุนเวียนผิดปกติ

- ขอความร่วมมือกับผู้ให้บริการทางอินเทอร์เน็ต เช่น สามารถยกเลิกหรือยุติข้อตกลงที่ทำกับผู้ให้บริการที่มีการโฆษณาหรือดำเนินการเกี่ยวกับพนันออนไลน์

- รณรงค์เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโทษของการพนันให้กลุ่มเด็ก เยาวชนและมีมาตรการป้องกันการเล่นพนันของเด็กและเยาวชน เช่น กระทรวงศึกษาธิการ ควรระบุเรื่องภัยของการเล่นพนัน เป็นส่วนหนึ่งในหลักสูตรการเรียนการสอน หรือเผยแพร่ข้อมูลว่าการพนันออนไลน์จะมาในรูปแบบใด และสามารถป้องกันได้อย่างไร

3) ด้านโซเซียลมีเดียและสื่อมวลชน

กำจัดช่องทางการเผยแพร่หรือจัดจำหน่ายสื่อโฆษณาออนไลน์ โดยขอความร่วมมือกับผู้ประกอบการทั้งรายใหญ่และรายย่อย ไม่ให้มีจำหน่ายหนังสือพิมพ์หรือโฆษณาตามเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับการทำนายผลพนันบอล และ กสทช. ควรมีเจ้าหน้าที่กำกับดูแลเฉพาะเกี่ยวกับเนื้อหาที่จัดตามสื่อต่างๆ ที่เผยแพร่ออกไป ด้านสื่อมวลชนสมควรให้มีการรายงานข่าวที่ชี้หรือชักจูงเกี่ยวกับการเล่นพนันออนไลน์

จากข้อเสนอแนะเชิงนโยบายข้างต้น หากรัฐบาลสามารถปรับปรุงพระราชบัญญัติการพนันให้hibitโทษที่รุนแรงมากขึ้น จะสามารถทำให้ผู้จัดให้มีการเล่นพนันหรือเจ้ามือ รวมทั้งผู้เล่นเกรงกลัวต่อกฎหมายการเล่นการพนันจะลดลงในสังคมไทย ตลอดจนหากได้รับความร่วมมือจากภาครัฐและเอกชนในทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างรวดเร็ว ปัญหาการพนันออนไลน์ในประเทศไทยจะลดลงเป็นอย่างมาก

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. การทำให้การพนันเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมายอาจเป็นข้อดีสำหรับประเทศ การทำให้การพนันเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมายผู้บังคับใช้กฎหมายจะสามารถควบคุมการโกง ตรวจสอบและเข้าระบบต่างๆ ได้ง่ายมากขึ้น อีกทั้งจะทำให้เงินหมุนเวียนในประเทศมากขึ้น ในทางกายภาพอาจจะเปิดโซนเฉพาะสำหรับการเล่นพนัน ถ้าอยู่นอกโซนผู้บังคับใช้กฎหมายก็สามารถดำเนินการได้เต็มที่ ภาณุรัฐภูมิ สารรักษ์, 2561 กล่าวในงานวิจัยว่า การพนันของต่างประเทศอนุญาตให้มีการเล่นพนันได้โดยกำหนดสถานที่ในการเปิดบ่อนพนันที่โดยถูกกฎหมาย การควบคุมการพนันโดยกำหนดสถานที่อนุญาตให้มีการเล่นการพนันที่ถูกกฎหมาย ก็เป็นทางแก้ปัญหาลักลอบ

การเล่นพนันที่ผิดกฎหมายที่ประชาชนอาจตกเป็นเหยื่อกลโกงหรือการเล่นพนันที่ไม่เป็นธรรมของบ่อนพนันที่ลักลอบเปิดผิดกฎหมายอยู่ในปัจจุบันได้ ช่วยลดการเรียกรับผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่รัฐอีกทาง และส่วนหนึ่งทำให้รัฐมีรายได้จากการเรียกเก็บภาษีการพนันในส่วนนี้เพิ่มขึ้น แทนที่ผลประโยชน์จะตกไปอยู่กับเจ้าหน้าที่รัฐบางคนและเพิ่มบทลงโทษที่มากขึ้น ในเมื่อไม่สามารถที่จะปราบปรามและควบคุมไม่ให้คนเล่นพนันได้ ดังนั้นควรลองมาควบคุมการพนันโดยทำให้เป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย ควรทำให้การพนันอยู่ในกรอบ ทั้งควรสร้างภูมิคุ้มกันให้กับคนในสังคม ดังนั้น การสร้างภูมิคุ้มกันให้กับคนในสังคมจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น

2. ควรมีการสัมมนาหรือสอบถามความคิดเห็นจากภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนให้มาอภิปรายถึงข้อดี ข้อเสีย ของการทำให้พนัน/พนันออนไลน์เป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย และร่วมกันหาทางออกในการแก้ไขปัญหาออนไลน์ในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งนี้ทราบแล้วว่าพนักงานสถานบันเทิงมีทัศนคติลบต่อการเล่นพนันออนไลน์ แต่ก็ยังมีการเล่น ดังนั้นควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยในการเล่นพนันออนไลน์ของผู้ที่ทำงานในสถานที่บันเทิง

2. ควรมีการศึกษาต่อยอดเกี่ยวกับข้อเสนอจากผลการศึกษานี้ว่ามีความเป็นไปได้หรือไม่เพียงใด การพนันจะเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมายในประเทศไทยได้หรือไม่ เพราะเหตุใด อาจศึกษาจากกลุ่มข้อมูลผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายระดับประเทศ

เอกสารอ้างอิง (References)

- กติกา สุขสวัสดิ์, หม่อมหลวง (2561). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเล่นการพนันฟุตบอลของเยาวชนในสถาบันการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร. สืบค้นจาก <http://repository.nida.ac.th/handle/662723737/4502>.
- ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2530). การบริหารงานตำรวจ. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรี้นติ้งเฮาส์.
- นภัสสร สว่างโคตร และคณะ. (2563). การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามทัศนะของบุคลากร เขตอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 4(1), 39-50.
- ณัฏฐภูมิ สารรักษ์.(2561). ปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันและปราบปรามการพนันในประเทศไทยตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478. คณะนิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- บุปผา ลาภะวัฒนาพันธ์. (2557). บทบาทและความสำคัญของตราสินค้า. บทความสาขาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
- พงศธร แก้วมณี ปาริฉัตร ป้องโล่และศักดา ศิลากร. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมการเล่นการพนันของนิสิตระดับปริญญาตรี: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน. มหาวิทยาลัยบูรพา
- พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566. ราชกิจจานุเบกษา. ฉบับกฤษฎีกา 140, 18ก (9 มีนาคม): 1-7.

- พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478. *ราชกิจจานุเบกษา*. ฉบับกฤษฎีกา 1, (31 มกราคม): 1-8.
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542. *ราชกิจจานุเบกษา*. (10 เมษายน): 1-7.
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2558. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 132 ตอนที่ 98 ก (8 ตุลาคม): 1-3.
- พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560. *ราชกิจจานุเบกษา*. ฉบับกฤษฎีกา 2, 10ก (23 มกราคม): 1-13.
- ภัทรพร รักเปี่ยม.(2564). *นักวิจัยจุฬาฯ ชี้นำออนไลน์ ภัยใกล้ตัวในช่วงโควิด 19*. สืบค้นจาก <https://www.chula.ac.th/highlight/48165/>.
- วีไลลักษณ์ ลังกา และคณะ. (2563). *พฤติกรรมการณ์ติดพนันออนไลน์ ปัจจัยเชิงสาเหตุ กระบวนการผลกระทบทางพฤติกรรมศาสตร์ และแนวทางการช่วยเหลือผู้เรียนที่ติดพนันออนไลน์สำหรับครูแนะแนวในสถานศึกษา*. รายงานการวิจัย ศูนย์ศึกษาปัญหายาเสพติด (ศศก.).
- สุภาพร สีทองทุม.(2563). *ปัญหาการเล่นพนันออนไลน์โดยให้แก้ไขจากตัวกฎหมาย พ.ร.บ.การพนัน 2478*. สืบค้นจาก <http://www.lawgrad.ru.ac.th/Abstracts/629>.
- เสกสัน เครือคำ. (2558). *อาชญากรรม อาชญาวิทยาและงานยุติธรรมทางอาญา*. นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2550). *รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ*. สืบค้นจาก <https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/444952>.
- อึ้งฉนพ ชูบำรุง และอุนิษา เลิศโตมรสกุล. (2555). *อาชญากรรมและอาชญาวิทยา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Akers, R. L. (1973). *Deviant behavior: A social learning approach*. Belmont, CA: Wadsworth.

เหตุใดจึงควรเพิ่มขึ้นตอนในการขออนุญาตครอบครองอาวุธปืน

ปณรดา เมฆะวุฒิกุล¹

วันรับ: 20 ตุลาคม 2566 วันแก้ไข: 22 ธันวาคม 2566 ยอมรับเผยแพร่: 25 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

จากสถานการณ์การก่อเหตุอาชญากรรมในปัจจุบันที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มาพร้อมกับความรุนแรงของอาวุธที่ใช้ในการก่อเหตุ อาวุธปืนจึงถูกเลือกใช้ในการก่อเหตุอาชญากรรมที่ทำให้มีผู้เสียชีวิตมากที่สุด เพราะมีประสิทธิภาพ มีความรุนแรง เข้าถึงง่าย อาวุธปืนที่ถูกต้องตามกฎหมายจะมีกระบวนการ ขั้นตอนในการตรวจสอบ ผู้ขออนุญาตครอบครองอาวุธปืนต้องปฏิบัติตามระเบียบอย่างเคร่งครัด ต้องใช้เอกสารในการระบุตัวตนและมีผู้รับรองความประพฤติ แต่แม้จะมีขั้นตอน รายละเอียดที่ครอบคลุม ชัดเจน แต่ก็ยังเกิดคำถามถึงผู้ขออนุญาต ว่ามีความรู้ ความเข้าใจเพียงพอในการครอบครองอาวุธปืนหรือไม่ โดยผลจากการทดสอบผู้ครอบครองอาวุธปืนสั้น จำนวน 31 ราย พบว่ามีเพียง 70.96% ที่สามารถตอบความรู้ขึ้นพื้นฐานเกี่ยวกับอาวุธปืนและความปลอดภัยได้ ดังนั้น ขั้นตอนในการขออนุญาตครอบครองอาวุธปืนจึงควรมีการทดสอบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอาวุธปืน การตรวจสอบประวัติอาชญากรรม พฤติกรรมการใช้ความรุนแรง เนื่องจากปัจจุบันใช้เพียงเอกสารในการขออนุญาต ซึ่งมีความปลอดภัยไม่เพียงพอต่อผู้ขออนุญาต และบุคคลรอบข้าง หากเพิ่มการฝึกอบรม การทดสอบและตรวจสอบประวัติก็จะเป็นการเพิ่มความปลอดภัย สร้างความเข้าใจการใช้อาวุธปืนได้อย่างถูกต้อง ปลอดภัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย

คำสำคัญ: กฎหมายอาวุธปืน การขออนุญาตซื้อปืน การครอบครองอาวุธปืน แบบทดสอบ

¹ นักศึกษาดุษฎีบัณฑิต คณะวิทยาศาสตร์ สาขานิติวิทยาศาสตร์และงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร

Why Should the Process for Obtaining Permission for Firearm Possession be Increased?

Punrada Mekhawutthikun¹

Received: October 20, 2023 Revised: December 22, 2023 Accepted: December 25, 2023

Abstract

According to the current crime situation, which is continuously increasing with the violence of the weapons used in the crime. Firearms are commonly used in crimes cause died the most due to their effectiveness, potential for violence, and easy accessibility. Legal firearms undergo a process and steps for checking. Applicants seeking permission to own firearms must strictly adhere to regulations by providing the necessary documents to identify themselves and having someone certify their behavior. However, even though the steps are clear and comprehensive, the question remains whether an applicant for permission possesses sufficient knowledge and understanding to own firearms. According to the results of a test conducted among 31 handgun owners, only 70.96% were able to answer basic questions about firearms and safety. Hence, the process for obtaining permission to own firearms should include a test assessing knowledge and understanding of firearms, a criminal background check, and an evaluation of violent behavior. Currently, the application relies solely on documents, which is insufficient for ensuring the safety of both the permit applicant and the surrounding community. The addition of training, testing, and background checks will enhance safety by promoting a better understanding of the correct and safe use of firearms while complying to legal requirements.

Keywords: Firearm law, Gun purchase permission, Firearm possession, Test

¹ Graduate student of Doctor of Philosophy Program in Forensic Science and Criminal Justice, Silpakorn University

บทนำ

ในปัจจุบันด้วยสถานการณ์การก่อเหตุอาชญากรรมที่มีเพิ่มมากขึ้น อาวุธที่ถูกเลือกใช้ในการก่อเหตุที่ทำให้มีผู้เสียชีวิตมากที่สุดคืออาวุธปืน (Worldpopulationreview, 2023) เนื่องจากมีความรุนแรง เห็นผลชัดเจน ยากแก่การควบคุม จึงไม่แปลกหากจะเห็นการก่อเหตุอาชญากรรมที่มีอาวุธปืนเข้ามาเกี่ยวข้องและมีความรุนแรงของเหตุการณ์มากขึ้น

ด้วยสถานการณ์การก่อเหตุอาชญากรรมของไทยในปัจจุบันที่ใช้อาวุธปืนมีความรุนแรงมากขึ้น จะเห็นได้จากเหตุการณ์แรกคือ เหตุกราดยิงที่โคราช ในปี 2563 เกิดเหตุในค่ายทหาร จนไปจบเหตุที่ห้างสรรพสินค้า มีผู้เสียชีวิต 31 ราย บาดเจ็บ 58 ราย จึงทำให้สังคมไทยเริ่มตระหนักถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเหตุจูงใจ สังคม ที่ทำงาน หรืออาวุธที่ใช้ก่อเหตุ ที่ผู้ก่อเหตุถูกโจมตีว่าบุคคลของรัฐ ซึ่งมักมีสิทธิในการครอบครองอาวุธปืนมากกว่าบุคคลธรรมดา และเมื่อเหตุเกิดจากบุคคลของรัฐ แล้วรัฐมีส่วนในการรับผิดชอบหรือแก้ไขปัญหาหรือไม่ โดยหากมองตามกฎหมายอาวุธปืน ประชาชนทุกคนมีสิทธิในการครอบครองเพื่อป้องกันตนเองและทรัพย์สินได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย หากแต่ปัญหาจะเกิด เมื่อผู้ที่ครอบครองอาวุธปืนนั้นมีความรู้ ความตระหนัก ในการใช้อาวุธปืนได้อย่างถูกต้องและปลอดภัยมากนักน้อยเพียงใด วิธีการและขั้นตอนในการครอบครองอาวุธปืน มีความรัดกุมมากเพียงพอ เพื่อเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสิทธิในการปกป้องตนเองและทรัพย์สินหรือไม่เพียงใด เพราะการก่อเหตุอาชญากรรมจากอาวุธปืน ไม่ใช่เพียงเหตุกราดยิง แต่ครอบคลุมไปถึง การฆ่า การปล้น การทะเลาะวิวาท หรือเหตุปั่นป่วน ๆ เพื่อบรรเทาเหตุที่เกิดจากอาวุธปืน ลดความสูญเสียแก่ผู้ครอบครองและผู้ใกล้ชิด จะเห็นได้จากสถิติปี 2565 ที่มีคดีเกี่ยวกับอาวุธปืน มีผู้ต้องหาห้าพันกว่าราย (เฉพาะปืนมีทะเบียน)(ระบบสารสนเทศสถานีดำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2566) ยังไม่รวมถึงปืนไม่มีทะเบียน อาวุธปืนสงคราม (ไม่สามารถขึ้นทะเบียนได้) ถึงแม้ว่าอาวุธปืนที่ถูกใช้ก่อเหตุส่วนใหญ่จะเป็นปืนเถื่อนหรือปืนไม่มีทะเบียน แต่ถึงอย่างไรก็ตามจึงควรมีการจัดการกับคุณสมบัติของผู้ครอบครองอาวุธปืนให้มีประสิทธิภาพ มีความปลอดภัยกับตนเอง ผู้ใกล้ชิดและสังคม

ความหมายของอาวุธปืนและเครื่องกระสุนตามพระราชบัญญัติ อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้ให้คำจำกัดความ ตามมาตรา 4 ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ, 2566)

“อาวุธปืน” หมายความว่ารวมตลอดถึงอาวุธทุกชนิด ซึ่งใช้ส่งเครื่องกระสุนปืน โดยวิธีระเบิดหรือกำลังดันของแก๊สหรืออัดลมหรือเครื่องกลไกอย่างใด ซึ่งต้องอาศัยอำนาจของพลังงาน และส่วนหนึ่งส่วนใดของอาวุธนั้น ๆ

“เครื่องกระสุนปืน” หมายความว่ารวมตลอดถึงกระสุนโดด กระสุนปราย กระสุน แตก ลูกกระเบิด ตอร์ปิโด ทุ่นระเบิดและจรวด ทั้งชนิดที่มีหรือไม่มีกรดแก๊ส เชื้อเพลิง เชื้อโรค ไอพิช หมอกหรือควัน หรือกระสุนลูกกระเบิด ตอร์ปิโด ทุ่นระเบิดและจรวด ที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกัน หรือเครื่องหรือสิ่งสำหรับอัดหรือทำหรือใช้ประกอบเครื่องกระสุนปืนยังมีข้อจำกัดในการพกอาวุธปืนออกนอกสถานที่ ตาม มาตรา ๘ ทวิ โดยกล่าวไว้ว่าห้ามมิให้ผู้ใดพาอาวุธปืนติดตัวไปในเมือง หมู่บ้าน หรือทางสาธารณะโดยไม่ได้รับใบอนุญาตให้มิอาวุธปืนติดตัว เว้นแต่เป็นกรณีที่ต้องมีติดตัวเมื่อมีเหตุจำเป็นและเร่งด่วนตามสมควรแก่พฤติการณ์ ไม่ว่ากรณีใด ห้ามมิให้พาอาวุธปืนไปโดยเปิดเผย หรือพาไปในชุมนุมชนที่ได้จัดให้มีขึ้น เพื่อนมัสการ การรื่นเริง การมหรสพ หรือการอื่นใด

โดยวัตถุประสงค์ของบทความนี้เพื่อนำเสนอผลการสอบถามความรู้ ความเข้าใจ ความปลอดภัยการใช้อาวุธปืนของผู้ครอบครอง จากปัญหาอาชญากรรมและอุบัติเหตุที่เกิดจากอาวุธปืน ความไม่เคร่งครัดในกระบวนการขออนุญาตครอบครองอาวุธปืนที่ส่งผลกระทบในสังคม เพื่อสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ครอบครองอาวุธปืนในปัจจุบันมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอาวุธปืนมากน้อยเพียงใด เหมาะสมในการครอบครองอาวุธปืนหรือไม่ และชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในการกำหนดคุณสมบัติผู้ครอบครองอาวุธปืนที่ต้องมีความเข้มงวดในกระบวนการขั้นตอน เพื่อแนวทางปฏิบัติที่มีความชัดเจน และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนการขออนุญาตครอบครองอาวุธปืนในประเทศไทย

การออกใบอนุญาตและกระบวนการของประเทศไทยกล่าวไว้ตาม มาตรา 9 ใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน และเครื่องกระสุนปืน ให้ออกให้แก่บุคคล สำหรับใช้ในการป้องกันตัวหรือทรัพย์สิน หรือในการกีฬาหรือยิงสัตว์ ใบอนุญาตนั้นให้ออกสำหรับอาวุธปืนแต่ละกระบอก มาตรา 10 อาวุธปืนที่ได้ออกใบอนุญาตให้ตามมาตรา ก่อนให้นายทะเบียนทำเครื่องหมายประจำอาวุธปืนนั้นไว้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

คุณสมบัติต้องห้ามที่ไม่อนุญาตให้บุคคลดังต่อไปนี้ครอบครองอาวุธปืน ได้แก่ (ราชกิจจานุเบกษา, 2490)

(1) บุคคลซึ่งต้องโทษจำคุกสำหรับความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา (ก) มาตรา 97 ถึงมาตรา 111 มาตรา 120 มาตรา 177 ถึงมาตรา 183 มาตรา 249 มาตรา 250 หรือมาตรา 293 ถึงมาตรา 303 (ข) มาตรา 254 ถึงมาตรา 257 และพ้นโทษยังไม่เกิน 5 ปีนับแต่วันพ้นโทษถึงวันยื่นคำขอใบอนุญาต เว้นแต่ในกรณีความผิดที่กระทำโดยความจำเป็นหรือเพื่อป้องกันหรือโดยถูกยั่วยุโทษ

(2) บุคคลซึ่งต้องโทษจำคุกสำหรับความผิดอันเป็นการฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัติ อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด และดอกไม้เพลิง พุทธศักราช 2477 (มาตรา 11 มาตรา 22 มาตรา 29 หรือมาตรา 33 หรือพระราชบัญญัตินี้มาตรา 7 มาตรา 24 มาตรา 33 หรือมาตรา 28)

(3) บุคคลซึ่งต้องโทษจำคุกตั้งแต่สองครั้งขึ้นไปในระหว่างห้าปีนับย้อนขึ้นไปจากวันยื่นคำขอสำหรับความผิดอย่างอื่นนอกจากที่บัญญัติไว้ใน (1) และ (2) เว้นแต่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(4) บุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ

(5) บุคคลซึ่งไม่สามารถจะใช้อาวุธปืนได้โดยกายพิการหรือทุพพลภาพ เว้นแต่จะมีไว้เพื่อเก็บตามมาตรา 11

(6) บุคคลซึ่งเป็นคนไร้ความสามารถหรือเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถหรือปรากฏว่าเป็นคนวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(7) บุคคลซึ่งไม่มีอาชีพและรายได้

(8) บุคคลซึ่งไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง

(9) บุคคลซึ่งมีความประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงอันอาจกระทบกระเทือนถึงความสงบเรียบร้อยของประชาชน

แม้จะมีข้อกำหนดที่ยกเว้นคุณสมบัติบุคคลในการขออนุญาตครอบครองอาวุธปืนไว้แล้ว แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะรับรองความปลอดภัย พฤติกรรมและจิตใจ ของบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้ครอบครองอาวุธปืนได้อย่างเพียงพอ จึงเกิดเป็นคำถามถึงคุณสมบัติของผู้ขออนุญาตครอบครองอาวุธปืนของไทยว่ามีความเข้มงวดเพียงพอในการควบคุมอาวุธปืนหรือไม่ เนื่องจากการขออนุญาตครอบครองปืนของไทยในปัจจุบันใช้เพียงเอกสารในการแสดงตัวตน การรับรองจากผู้ใหญ่บ้านและดุลยพินิจจากนายทะเบียน ซึ่งเป็นเพียงขั้นตอน

ในกระบวนการทางเอกสาร โดยไม่มีการทดสอบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอาวุธปืน การตรวจสอบประวัติ อาชญากรรมหรือใบรับรองแพทย์ ความไม่เข้มงวดนี้ทำให้บุคคลเหล่านี้สามารถขออนุญาตครอบครองอาวุธปืน ได้ตามความต้องการ โดยได้รับอนุมัติจากนายอำเภอเพียงเท่านั้น ก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องความปลอดภัย ที่เหตุ อาชญากรรมสามารถเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อเพราะขาดการตรวจสอบคุณสมบัติของบุคคลเหล่านี้ อีกทั้งนายทะเบียน ที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบข้อมูลเอกสารต่าง ๆ ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรง โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีแนวทาง ขั้นตอนการปฏิบัติที่ชัดเจน และเมื่อกระบวนการ ขั้นตอนมีความชัดเจนย่อมส่งผลดีต่อผู้มีอำนาจ ในการอนุมัติออกใบอนุญาตเพื่อให้ความมั่นใจแก่ประชาชนว่าผู้ได้รับอนุญาตครอบครองอาวุธปืนผ่าน การตรวจสอบทุกกระบวนการที่ครอบคลุม ซึ่งผู้มีอำนาจต้องมีจริยธรรม จรรยาบรรณในการปฏิบัติงาน เพื่อประชาชนและสังคมด้วยเช่นกัน

ขั้นตอนการขออนุญาตครอบครองอาวุธปืนของประเทศญี่ปุ่น

สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศญี่ปุ่นแพ้สงคราม ฝ่ายสัมพันธมิตรเป็นผู้ปกครองในช่วงปี 1946 ได้ออกระเบียบห้ามผู้ใดครอบครองอาวุธปืน ยกเว้นเจ้าหน้าที่ตำรวจ และในปี 1958 กระทรวงยุติธรรมได้ปรับ มาเป็นกฎหมายควบคุมอาวุธปืนและดาบ (Firearm and Sword Possession Control Law) (ณัฐพงษ์ ชัยวินิจพล, 2560) แต่มีข้อยกเว้นให้ประชาชนครอบครองได้คือปืนลูกซองและปืนไรเฟิลที่ใช้ในการล่าสัตว์ หรือการกีฬาเท่านั้น

สำนักข่าวซีเอ็นเอ็น รายงานอ้างวิทยาลัยสาธารณสุข มหาวิทยาลัยซิดนีย์ว่าประเทศญี่ปุ่น เป็นประเทศ ที่มีประชากร 125 ล้านคน ในปี 2561 มีรายงานผู้เสียชีวิตจากอาวุธปืนเพียง 9 ราย ถือว่าต่ำที่สุดในโลก เมื่อเทียบกับสหรัฐที่มี 39,740 คน ในปีเดียวกัน (สุริย์ ศิลาวัณย์, 2565) และรายงานผลสำรวจ Small Arms Survey ซึ่งเป็นโครงการวิจัยอิสระของ Graduate Institute of International and Development Studies ในกรุงเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ระบุว่าด้วยข้อจำกัดทางกฎหมายในการครอบครองอาวุธปืนที่เข้มงวด ทำให้พลเมืองญี่ปุ่นที่ครอบครองอาวุธปืนส่วนตัว มีจำนวนต่ำมากที่สุดในโลก โดยในปี 2563 พลเรือนในญี่ปุ่น ครอบครองอาวุธปืนได้เพียง 310,400 กระบอก ทั่วประเทศ สัดส่วนผู้ครอบครอง เท่ากับ 0.25 ต่อ 100 คน (Gunpolicy, 2023) เมื่อเทียบกับประเทศไทย ในปี 2565 มีจำนวน 7,223,455 กระบอก สัดส่วน ผู้ครอบครอง เท่ากับ 10.4 ต่อ 100 คน (Gunpolicy, 2023) โดยคุณสมบัติผู้ขออนุญาตครอบครองอาวุธปืน ของประเทศญี่ปุ่น ต้องมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผ่านการตรวจสุขภาพจิต สารเสพติด ประวัติอาชญากรรม ไม่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มอิทธิพล หรือกลุ่มหัวรุนแรง

2. ผ่านการอบรมที่จัดขึ้นโดยรัฐ

3. ผ่านการสอบข้อเขียน

4. ผ่านการสอบปฏิบัติ ต้องได้คะแนน 95%

5. ต้องแจ้งสถานที่เก็บอาวุธปืนและแยกกระสุน ปิดผนึกอย่างแน่นหนา

6. ทุกสามปีต้องผ่านขั้นตอนแบบข้างต้น หากไม่ผ่านจะไม่สามารถครอบครองต่อได้

รวมถึงอำนาจของตำรวจที่มีสิทธิปฏิเสธและเพิกถอนใบอนุญาตของบุคคลใดก็ตาม ที่มีพฤติกรรมน่า สงสัยว่าจะสร้างอันตรายให้แก่สังคม และบุคคลซึ่งศาลประกาศให้มีสถานะล้มละลาย ไม่ได้รับอนุญาตให้ซื้อ

และครอบครองอาวุธปืนอย่างเด็ดขาด (เดลินิวส์ออนไลน์, 2565) สำหรับผู้มีสิทธิครอบครองอาวุธปืนในญี่ปุ่น โดยทั่วไปต้องไม่ต่ำกว่า 18 ปี ยกเว้นนักกีฬายิงปืนได้รับการยกเว้นพิเศษไว้ที่อายุไม่ต่ำกว่า 14 ปี

การเปรียบเทียบกระบวนการขออนุญาตครอบครองอาวุธปืนของประเทศญี่ปุ่นและประเทศไทย

จากที่กล่าวข้างต้น คุณสมบัติผู้ขออนุญาตครอบครองอาวุธปืนของประเทศญี่ปุ่นและประเทศไทย มีความแตกต่างกันอย่างมาก แต่หากเทียบกับใบอนุญาตขับขี่ของประเทศไทย ก็ไม่ได้มีความแตกต่างกันมากนัก เพราะขั้นตอนการขออนุญาตขับขี่ของประเทศไทย มีกระบวนการขั้นตอนที่คล้ายกับการขออนุญาตครอบครองอาวุธปืนของประเทศไทย กล่าวคือ มีการฟังบรรยาย การสอบข้อเขียน สอบปฏิบัติ มีเกณฑ์คะแนนที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน มีเงื่อนไขในด้านอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ ไม่เป็นผู้มีร่างกายพิการจนเป็นที่เห็นได้ว่าไม่สามารถขับรถได้ ไม่มีโรคประจำตัวที่ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมเห็นว่าอาจเป็นอันตรายขณะขับรถ ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนและไม่ใช่ผู้อยู่ระหว่างถูกยึดหรือเพิกถอนใบอนุญาตขับรถ โดยคุณสมบัติเหล่านี้เป็นไปตามคุณสมบัติที่ควรพึงมีในการขับขี่ยานพาหนะ เพื่อความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่นใช้ถนนร่วมกัน

เมื่อการขออนุญาตใบขับขี่มีความสำคัญ ด้วยคุณสมบัติและขั้นตอนที่ชัดเจน จะมีความเป็นไปได้หรือไม่ ที่การขออนุญาตครอบครองอาวุธปืนสามารถทำในรูปแบบเดียวกัน โดยแตกต่างเล็กน้อยในด้านเงื่อนไข คือ ผ่านการประเมินด้านสุขภาพจิต ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ การใช้ความรุนแรงและตรวจสอบประวัติอาชญากรรม

ความรู้และความเข้าใจของผู้ครอบครองอาวุธปืน

การทดสอบความรู้ ความเข้าใจผู้ครอบครองอาวุธปืนของประเทศไทย เป็นแบบทดสอบโดยการตอบคำถาม ด้านความปลอดภัย ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอาวุธปืนในเบื้องต้น เพราะผู้ครอบครองอาวุธปืนของประเทศไทย ไม่ได้มีเพียงผู้ที่มีความรู้ด้านกีฬายิงปืนเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีประชาชนบางกลุ่มที่มีโอกาสได้ครอบครองอาวุธปืนจากหลากหลายสาเหตุ เช่น มรดกตกทอด ความชื่นชอบในการสะสมหรือบางอาชีพที่มีความเสี่ยงที่จะตกเป็นเหยื่อในการก่อเหตุอาชญากรรม เช่น ร้านทอง ร้านเพชร ธนาคารหรืออาชีพที่เกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัย การปกป้องทรัพย์สิน พวกเขาเหล่านี้มีความรู้ ความเข้าใจการเก็บรักษาอาวุธปืนได้ปลอดภัยเพียงพอหรือไม่

ผู้ทำแบบทดสอบจะเป็นผู้ที่มีใบอนุญาตครอบครองอาวุธปืน ประเภทปืนพกสั้นและปืนสั้นลูกโม่ รูปแบบการทำแบบออนไลน์ผ่านลิงค์ Google Form สอบถาม จำนวนอาวุธที่ครอบครอง เหตุผลในการครอบครองอาวุธปืน การเก็บอาวุธปืนและกระสุน โดยเฉพาะความรู้ขั้นพื้นฐานด้านความปลอดภัย ส่วนประกอบของอาวุธปืน เพื่อใช้ในการวิเคราะห์และประเมินผู้ครอบครองอาวุธปืนว่ามีความรู้ ความเข้าใจ อาวุธปืนมากน้อยเพียงใด ควรเพิ่มกระบวนการ ขั้นตอน ก่อนขอครอบครองอาวุธปืนหรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติในอนาคตต่อไป โดยผลที่ได้จากการทำแบบทดสอบแบ่งเป็น 2 ตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ร้อยละ
เพศ	
- ชาย	90.3%
- หญิง	9.7%
อายุ	
- 20 – 30 ปี	9.7%
- 31 – 40 ปี	25.8%
- 41 – 50 ปี	25.8%
- 51 – 60 ปี	22.6%
- 61 ปีขึ้นไป	16.1%
อาชีพ	
- ข้าราชการ	41.9%
- ธุรกิจส่วนตัว	32.3%
- ข้าราชการบำนาญ	9.8%
- เจ้าหน้าที่รัฐ	9.6%
- ทนาย	3.2%
- พนักงานบริษัท	3.2%
จำนวนอาวูรปีนที่ครอบครอง	
- 1 กระบอก	41.9%
- 2 กระบอก	35.5%
- 3 กระบอก	3.2%
- 4 กระบอก	3.2%
- 5 กระบอก	3.2%
- มากกว่า 5 กระบอกขึ้นไป	12.9%

ผู้ตอบแบบสอบถาม 31 คน เป็นเพศชาย 28 คน เพศหญิง 3 คน ผู้ตอบส่วนใหญ่อายุเฉลี่ยที่ 31 – 50 ปี ประกอบอาชีพข้าราชการ จำนวนอาวูรปีนที่ครอบครองคือ 1 กระบอก

ตารางที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับอาวุธปืนของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำถาม	ร้อยละ
ที่มาของอาวุธ	
- ซื้อเอง	80.6%
- มรดก	9.7%
- ซื้อเองและมรดก	9.7%
เหตุผลในการครอบครองอาวุธปืน	
- เพื่อปฏิบัติงาน งานที่มีความเสี่ยง	71%
- เพื่อความปลอดภัยของตนเองและทรัพย์สิน	45.2%
- ชื่นชอบ สะสม	258%
- เพื่อการแข่งขันกีฬา	22.6%
- มรดก	9.7%
การเก็บอาวุธปืนและกระสุน	
- เก็บรวมกัน	61.3%
- เก็บแยกกัน	38.7%
กฎความปลอดภัยการใช้อาวุธปืน	
- ทราบ	96.8%
- ไม่ทราบ	3.2%
การขอใบอนุญาตครอบครองอาวุธปืนต้องมีการอบรมและทดสอบความรู้ขั้นทฤษฎีและขั้นปฏิบัติก่อนได้รับใบอนุญาต	
- เห็นด้วย	
- ไม่เห็นด้วย	100%

ผลการทำแบบทดสอบออนไลน์ผ่านลิงค์ Google Form มีผู้เข้าร่วม 31 คน มีผู้ตอบส่วนประกอบปืนได้ครบทุกส่วนและถูกต้อง จำนวน 22 คน คิดเป็น 70.96% โดยผลการทำแบบทดสอบครั้งนี้ทำให้เห็นว่า มีผู้ครอบครองอาวุธปืนจำนวนหนึ่งที่ไม่สามารถตอบความรู้ขั้นพื้นฐานอาวุธปืนได้ รวมถึงแนวทางปฏิบัติด้านกฎความปลอดภัยในการเก็บอาวุธปืนที่ไม่ถูกต้อง คือเก็บอาวุธปืนรวมกับกระสุน คิดเป็น 61.3% แสดงถึงความไม่ปลอดภัยแก่ผู้ครอบครองและผู้อื่นที่อาจเจอและนำไปใช้ในทางที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งผลจากการทำแบบทดสอบนี้ได้คำตอบใกล้เคียงกับผลการทำแบบสอบถามของวิทยาลัยศัลยแพทย์อเมริกา (ACS) (Campbell, 2021) ที่ทำการรักษาผู้ได้รับบาดเจ็บจากอาวุธปืน ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของสาธารณสุขในอเมริกา สอบถามสมาชิกที่

เป็นเจ้าของอาวุธปืน ประเภทปืนที่ถูกครอบครอง ประเภทปืนที่เก็บในบ้าน เหตุผลการครอบครองอาวุธปืน และวิธีการเก็บอาวุธปืนและกระสุน โดยคำตอบที่ได้คือ มีอาวุธปืนเพื่อป้องกันตนเอง 75% เพื่อการยิงเป้า 73% เก็บอาวุธปืนโดยไม่ลือคดล่องเก็บ 39% เก็บอาวุธปืนโดยไม่ลือคดล่องและบรรจุกระสุนไว้ 32% จากผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่ายังมีประชาชนอีกมากที่ไม่ระวังในการเก็บอาวุธปืน อีกทั้งเหตุการณ์ยิงของประเทศสหรัฐอเมริกาเกิดขึ้นบ่อยครั้ง และมีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก ประธานาธิบดี โจ ไบเดน ได้ลงนามบังคับใช้กฎหมายควบคุมอาวุธปืนฉบับแรก ที่สองพรรคเห็นชอบร่วมกันในรอบ 28 ปี (ทิตชนม์ สว่างศรี, 2565) ข้อบังคับกฎหมายดังกล่าว ให้อนุญาตให้เจ้าหน้าที่ยึดปืนจากบุคคลที่ศาลตัดสินว่า อันตรายเกินกว่าที่จะครอบครองปืนหรือเป็นภัยคุกคามต่อตนเองและผู้อื่น ห้ามบุคคลที่เคยถูกตัดสินความผิดข้อหาทำอาชญากรรมในครอบครัวต่อคู่สมรสหรือคู่รักที่มีลูกด้วยกัน หรืออาศัยอยู่ด้วยกัน หรือมีความผิดฐานทำอาชญากรรมความรุนแรงในครอบครัวต่อผู้ที่พวกเขามีความสัมพันธ์ หรือใกล้ชิดสนิทสนมครอบครองอาวุธปืน มีการกำหนดให้บุคคลที่มีรายได้หลักจากการขายปืน ต้องลงทะเบียนขอ “ใบอนุญาตค้าอาวุธปืนกลาง” (Federal Firearms License : FFL) เพราะผู้ขายเหล่านี้ต้องตรวจสอบประวัติทุกครั้งก่อนจะขายอาวุธปืนให้ใคร อีกทั้งกระตุ้นให้แต่ละรัฐเพิ่มประวัติผู้กระทำความผิดที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี เข้าสู่ระบบตรวจสอบประวัติอาชญากรรมแห่งชาติแบบเร่งด่วน (National Instant Criminal Background Check system : NICS) และขยายการตรวจสอบประวัติของผู้ต้องการซื้อปืนที่มีอายุต่ำกว่า 21 ปี เพื่อทำการตรวจสอบประวัติการก่ออาชญากรรมตอนเป็นผู้เยาว์และสุขภาพจิต เพิ่มความเข้มงวดกฎหมายต่อต้านการลักลอบขนอาวุธปืน เพื่อป้องกันการซื้อปืนไปขายให้แก่ผู้ที่ถูกห้ามไม่ให้ซื้ออาวุธปืน และจัดงบประมาณโครงการดูแลสุขภาพจิต และเพิ่มการรักษาความปลอดภัยในโรงเรียน

ทุกคนที่ทำแบบทดสอบเห็นด้วยที่ควรให้มีการจัดอบรมและทดสอบความรู้ขั้นทฤษฎีและขั้นปฏิบัติ ก่อนได้รับใบอนุญาตครอบครองอาวุธปืน เนื่องจากเหตุการณ์ความรุนแรงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ทำให้ประชาชนโจมตีไปที่รัฐ ซึ่งเป็นผู้ออกกฎหมายควบคุมอาวุธปืนว่าเป็นต้นเหตุที่ก่อให้เกิดความรุนแรงและอาชญากรรม แต่ความจริงแล้วต้นเหตุของปัญหาอยู่ที่ผู้ใช้งานเสียมากกว่า และรัฐซึ่งมีอำนาจในการควบคุมผู้ใช้งานที่สามารถบังคับ กำหนดรูปแบบการขออนุญาตครอบครองอาวุธปืนได้อย่างถูกต้อง แต่กลับไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เท่าที่ควร อีกทั้งการประเมินสุขภาพจิต การใช้ความรุนแรง การตรวจประวัติอาชญากรรม ซึ่งมีความสำคัญอย่างมาก ดังนั้นแล้ว รัฐควรให้ความสำคัญกับทุกขั้นตอนของคุณสมบัติผู้ครอบครองอาวุธปืน มากกว่าการโทษอาวุธปืนว่าเป็นต้นเหตุของปัญหา ทั้งหมดนี้คือข้อเสนอแนะบางส่วนจากผู้ตอบแบบสอบถาม

- ควรมีการอบรมการใช้อาวุธปืน ความปลอดภัย และใบรับรองการตรวจประเมินสุขภาพจิต
- ควรจำกัดจำนวนการครอบครองอาวุธปืน
- ควรมีการตรวจสอบประวัติ ความเกี่ยวข้องกับคดีอุกฉกรรจ์ ยาเสพติด ผู้มีอิทธิพล

ผู้ครอบครองอาวุธปืนบางรายยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจเพียงพอในการครอบครองอาวุธปืนมีแนวโน้มที่จะสร้างความไม่ปลอดภัยแก่ตนเองและบุคคลรอบข้าง ก่อนการขออนุญาตครอบครองอาวุธปืนจึงควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับอาวุธปืน ความปลอดภัย การใช้งานให้ถูกต้องตามกฎหมาย การทดสอบ การตรวจสอบ

ประวัติอาชญากรรม ยาเสพติด ความเสี่ยงด้านการใช้ความรุนแรง และอาการป่วยต่าง ๆ เช่น จิตเวช ประวัติการใช้ความรุนแรง วุฒิภาวะในการควบคุมอารมณ์ แม้ในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการทดสอบผู้ขอใบอนุญาตครอบครองอาวุธปืน ยังประสบปัญหาเกี่ยวกับอุบัติเหตุจากอาวุธปืนเสมอ อย่างในปี 2020 การบาดเจ็บที่เกี่ยวข้องกับอาวุธปืนกลายเป็นสาเหตุสำคัญของการเสียชีวิตในกลุ่มผู้ที่มีอายุ 1 - 19 ปี ซึ่งเกิดจากการประมาทและไม่รอบคอบในการเก็บอาวุธปืนให้ปลอดภัย กฎหมายที่มีประสิทธิผลสูงสุดสามฉบับในการลดการเสียชีวิตจากอาวุธปืนของประเทศสหรัฐอเมริกา คือ 1. การตรวจสอบประวัติทั่วไปสำหรับการซื้ออาวุธปืน 2. การตรวจสอบประวัติกระสุน 3. ข้อกำหนดในการระงับตัวตนผ่านการประทับตราไมโครหรือการพิมพ์ลายนิ้วมือแบบชิปนาฬิก (Patel, 2022) การใช้มาตรการเหล่านี้ในระดับรัฐบาลกลางช่วยลดอัตราการเสียชีวิตลงได้ 57% สำหรับการตรวจสอบประวัติการซื้ออาวุธปืน 81% สำหรับการตรวจสอบประวัติกระสุน และ 83% สำหรับข้อกำหนดในการระงับตัวตน จากการศึกษาใน 10 ประเทศ (Santaella-Tenorio, 2016) พบว่า ในบางประเทศการมุ่งเป้าไปที่กฎข้อบังคับเกี่ยวกับอาวุธปืนหลายฉบับไปพร้อม ๆ กันช่วยลดอัตราการเสียชีวิตจากอาวุธปืนได้ และกฎหมายบางฉบับที่จำกัดการซื้อและการเข้าถึงอาวุธปืนโดยเฉพาะ (เช่น การตรวจสอบประวัติและการจัดเก็บที่ปลอดภัย) ช่วยลดการฆาตกรรมคู่ครองและการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุในเด็กได้

สรุป

จากการเปรียบเทียบแนวทางปฏิบัติในการขออนุญาตครอบครองอาวุธปืนของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นจะเห็นได้ถึงความแตกต่างของประวัติศาสตร์ ที่ส่งผลถึงกฎหมายและแนวทางปฏิบัติที่ต่างกัน จนถึงปัจจุบัน ไม่ใช่เพียงประเทศไทยที่ได้รับผลกระทบจากการใช้อาวุธปืนแต่เกิดขึ้นในทุกประเทศ และด้วยความเปลี่ยนแปลงในสังคม การพัฒนาของผู้คน เวลา สภาพแวดล้อม ที่เกิดการตั้งคำถามว่าถึงเวลาแล้วหรือไม่ที่ประเทศไทยควรมีการปรับเปลี่ยนขั้นตอน ระเบียบ ข้อบังคับให้ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทของสังคมในปัจจุบัน โดยการเพิ่มกระบวนการการขออนุญาตครอบครองอาวุธปืน ให้ต้องผ่านการตรวจสอบสุขภาพจิต ตรวจสอบประวัติอาชญากรรม มีการทดสอบความรู้ด้านอาวุธปืนทั้งแบบทฤษฎีและปฏิบัติ กำหนดเกณฑ์คะแนนที่ชัดเจน หากไม่ผ่านก็ไม่สามารถขออนุญาตครอบครองอาวุธปืนได้ เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่รัฐและผู้ขออนุญาต ว่ามีความรู้ ความสามารถในการใช้อาวุธปืนได้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย เพื่อป้องกันการก่อเหตุ และทำให้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- ณัฐพงษ์ ชัยวนิชพล. (2560, 7 ตุลาคม). *พกปืนได้ แต่คงไม่พกง่าย ๆ : วิธีจัดการกับอาวุธปืนของรัฐบาล*. The Matter, สืบค้นจาก <https://thematter.co/brief/180020/180020>.
- เดลินิวส์ออนไลน์. (2565, 9 กรกฎาคม). *รู้จักกฎหมายปืน “ญี่ปุ่น” เข้มงวดติดอันดับต้นของโลก*. สืบค้นจาก <https://www.dailynews.co.th/news/1232759/>
- ทิติชนม์ สว่างศรี. (2565, 26 มิถุนายน). *สหรัฐฯ คลอดกฎหมายคุมปืนฉบับแรกในรอบ 28 ปี แม้ไม่สุด แต่ก็ยังดี*. ไทยรัฐออนไลน์, สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/news/foreign/2429217>
- ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2566, 25 เมษายน). *สถิติคดีอาญา(คดี 4 กลุ่ม) หน่วยงาน ทั่วประเทศ*. สืบค้นจาก <https://www.crimespolice.com/portal/wp-content/uploads/2023/04/สถิติฐานความผิดคดีอาญาคดี-4-กลุ่ม-พ.ศ.-2565.pdf>.
- สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ. (2566, 22 มีนาคม). *พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. ๒๔๙๐*. สืบค้นจาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER23/DRAWER098/GENERAL/DATA0000/00000009.PDF>.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2490, 3 กันยายน). *พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. ๒๔๙๐*. สืบค้นจาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER23/DRAWER098/GENERAL/DATA0000/00000009.PDF>
- สุรีย์ ศิลาวงษ์. (2565, 8 กรกฎาคม). *“ญี่ปุ่น” มีพลเมืองเสียชีวิตจากปืนต่ำสุดในโลก เมื่อเทียบกับสหรัฐฯ*. กรุงเทพธุรกิจ, อ้างใน <https://www.bangkokbiznews.com/world/1014482>
- Campbell, B., Kuhls, D., Talley, C., Bulger, E., & Stewart, R. (2021). *Firearm Storage Practices of US Members of the American College of Surgeons*. Journal of the American College of Surgeons 2331, 331-336. DOI: 10.1016/j.jamcollsurg.2021.05.024
- Gunpolicy. *International firearm injury prevention and policy*. (2023, April 22). Retrieved from <https://www.gunpolicy.org/firearms/region/>.
- Santaella-Tenorio, J., Cerdá, M., Villaveces, A., & Galea, S. (2016). *What do we know about the association between firearm legislation and firearm-related injuries?*. Epidemiologic Reviews 38, 140–157. DOI: <https://doi.org/10.1093/epirev/mxv012>.
- Patel, J., Kemon, K., Curry, G., Naghavi, M., & Sridhar, D. (2022). *Firearm injury a preventable public health issue*. The Lancet Public Health, e976-e982. DOI: [https://doi.org/10.1016/S2468-2667\(22\)00233-X](https://doi.org/10.1016/S2468-2667(22)00233-X).
- Worldpopulationreview. (2023, December 22). *Countries with the Highest Total Gun Deaths (all causes) in 2019*. Retrieved from <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/gun-deaths-by-country>.

การศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ: กรณีศึกษาศูนย์รักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับภัยคุกคามจากการก่อการร้าย

พัลลภ ศิริโชติ¹ และกฤษณพงศ์ พุตระกูล²

วันรับ : 22 ตุลาคม 2566 วันแก้ไข : 21 พฤศจิกายน 2566 วันยอมรับเผยแพร่ : 29 พฤศจิกายน 2566

บทคัดย่อ

การศึกษครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ เจ้าหน้าที่สนับสนุนทางยุทธวิธี เจ้าหน้าที่การข่าว และเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งมีประสบการณ์การทำงานในด้านการรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ รวมจำนวนทั้งหมด 10 ราย ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ ได้แก่ 1. ด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง 2. ด้านการบูรณาการในการปฏิบัติงาน ได้แก่ 2.1 การทำงานระหว่างบุคคลภายในทีม และ 2.2 การทำงานกับหน่วยงานภายนอก และ 3. ด้านระบบในการปฏิบัติงาน ได้แก่ 3.1 ระเบียบ ขั้นตอน ตามสายบังคับบัญชา 3.2 การใช้อาวุธในการปฏิบัติงานรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ และ 2) แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ 2.1 ด้านการคัดเลือกบุคลากร ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน 2.2 ด้านการประสานความร่วมมือและพัฒนาบุคลากร ควรต้องมีการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มากยิ่งขึ้น 2.3 ด้านการบูรณาการหน่วยงานด้านการข่าว โดยการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะในรูปแบบ Homeland Security ของประเทศไทย และ 2.4 ด้านการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญเกี่ยวกับขอบเขตอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบให้ครอบคลุม เพื่อให้รองรับและคุ้มครองตามกฎหมายในการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ: รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ ภัยคุกคาม การก่อการร้าย

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาอาชญวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

² อาจารย์คณะอาชญวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต

A Study of Challenges and Impediments to the Performance of VIP Security Personnel: A Case Study of A Security Center Concerning the Terrorism Threat

Punlop Sirichot¹ & Krisanaphong Poothakool²

Received Date: October 22, 2023 Revised Date: November 21, 2023 Accepted Date: November 29, 2023

Abstract

The objectives of the study were 1) to examine the challenges and barriers that impede the performance of VIP security personnel; 2) to develop guidelines for enhancing the work efficiency of VIP security personnel. This qualitative study consists of ten interviews with key informants with experience working in the security of influential individuals, including news officers, tactical support officers, significant security officers, and police officers. The findings revealed that 1) The following are challenges and impediments to the performance of VIP security personnel: 1. The aspect of the political environment; 2. The operational integration component comprises 2.1 Collaboration among team members and 2.2 Partnership with external agencies; and 3. The operational systems consist of 3.1 Chain-of-command-compliant regulations with procedures and 3.2 Weapons usage during security operations involving key personnel; and 2) Guidelines for enhancing the productivity of VIP security personnel; 2.1 Criteria should be applied to the selection of personnel based on their knowledge and capability to perform their assigned duties; 2.2 Coordination and personnel development necessitate increased collaboration and coordination among pertinent agencies; 2.3 With regard to the integration of news agencies through the establishment of a specialized unit known as Homeland Security in Thailand; and 2.4 With regard to the enactment of legislation safeguarding VIP security personnel by ensuring that their powers, obligations, and responsibilities are comprehensive so as to support and protect them in the course of their lawful operations.

Keywords: VIP security personnel, Threat, Terrorism

¹ Graduate student, Faculty of Criminology and Justice Administration, Rangsit University

² Lecturer, Faculty of Criminology and Justice Administration, Rangsit University

บทนำ (Introduction)

ในปัจจุบันประเทศไทย พบกับภัยคุกคามในหลายรูปแบบทั้งภัยคุกคามที่เกิดจากธรรมชาติ และภัยคุกคามที่เกิดจากมนุษย์ แต่ภัยที่ส่งผลกระทบต่อการเมือง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมอย่างมากมาย คือ ภัยคุกคามที่เกิดจาก “มนุษย์” ที่กล่าวเช่นนี้ เนื่องจากมนุษย์เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะต้องเป็นผู้วางแผน ควบคุม และปฏิบัติตามมาตรการการรักษาความปลอดภัยต่างๆ ที่ถึงแม้ว่าจะถูกกำหนดขึ้นอย่างรัดกุมเพียงใด หากบุคคลผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ขาดวินัย ฝ่าฝืนระเบียบ หรือทุจริต อันเป็นเหตุในความลับรั่วไหล หรือสถานที่ ทรัพย์สินเกิดความเสียหายแล้ว แผนการมาตรการ หรืออุปกรณ์ในการรักษาความปลอดภัยที่กำหนดขึ้น ก็จะได้รับประโยชน์โดยสิ้นเชิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการป้องกันภัยคุกคามการก่อการร้ายที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง จึงควรมีมาตรการรักษาความปลอดภัยที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ เพื่อปกป้องผลประโยชน์และสร้างความมั่นคงให้กับชาติ

จากประวัติศาสตร์ในประเทศไทยที่ผ่านมาได้เกิดเหตุการณ์การลอบสังหารหรือความพยายามในการลอบสังหารบุคคลสำคัญ หรือผู้นำของประเทศมาแล้วหลายครั้ง ซึ่งการลอบสังหารส่วนใหญ่จะเป็นการลอบสังหารเพื่อหวังผลทางการเมือง จากการเห็นต่างการเมืองหรือความต้องการที่จะเปลี่ยนผ่านทางการเมือง ส่งผลกระทบถึงโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ และสร้างความหวาดระแวงต่อกันระหว่างผู้มีผลประโยชน์และเสียผลประโยชน์ จึงทำให้การลอบสังหารกลายเป็นวิธีการตอบโต้รวมไปถึงการสร้างสถานการณ์ เพื่อเป็นการแย่งชิงให้ได้มาซึ่งอำนาจ ผลประโยชน์ทางการเมือง เป็นการลดทอนกำลังของฝ่ายที่มีอำนาจหรือเพื่อเป็นการสกัดการก้าวสู่อำนาจ (ศูนย์ข้อมูลและข่าวสืบสวนเพื่อสิทธิพลเมือง, 2557)

ประเทศไทยได้ปรากฏเหตุการณ์ความรุนแรงในสังคมเพื่อการช่วงชิงอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองมาอย่างยาวนาน เป็นการแสดงให้เห็นถึงกระบวนการในการก่ออาชญากรรม พฤติกรรมของอาชญากร ผู้ที่อยู่เบื้องหลังหรือองค์กรอาชญากรรมที่จะส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ความปลอดภัยและความมั่นคงของประเทศ รวมไปถึงความสัมพันธ์และความเชื่อมั่นระหว่างต่างประเทศเป็นอย่างมาก อีกทั้งเมื่อไม่นานมานี้ยังมีข่าวการลอบสังหารนักการเมืองท้องถิ่นในประเทศไทย และการลอบสังหารบุคคลสำคัญอดีตนายกรัฐมนตรีชินโซ อาเบะ ของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยได้มีระบบและมาตรการรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ โดยมี ศูนย์รักษาความปลอดภัย (ศรภ.) หรือ Armed Forces Security Center (AFSC RTARF) เป็นหน่วยงานราชการทหาร ภายใต้สังกัดกองบัญชาการกองทัพไทย กระทรวงกลาโหม เป็นหน่วยข่าวทางทหาร มีผู้บัญชาการเป็นหัวหน้าส่วนราชการ ซึ่งศรภ.มีภารกิจหลักด้านกิจการข่าวกรองทางทหารการต่อต้านการข่าวกรองทางทหาร การข่าวกรองทางทหารสื่อสาร การรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อความมั่นคงของชาติ การรักษาความปลอดภัย สถาบัน และบุคคลสำคัญ การปฏิบัติกิจการข่าวกรอง รวมทั้งประสานความร่วมมือด้านการข่าว กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและได้จัดตั้ง กอง 8 ศูนย์รักษาความปลอดภัยกองบัญชาการทหารสูงสุด เพื่อกิจการร่วมถวายความปลอดภัย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี และพระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์ ตามที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ รวมทั้งร่วมถวายหรือร่วมให้ความปลอดภัยแก่ประมุขชาวต่างประเทศ ราชอาคันตุกะ รักษาความปลอดภัยแก่บุคคลสำคัญทางทหาร บุคคลสำคัญทางทหารต่างประเทศ และบุคคลสำคัญอื่นใดตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย(ศูนย์รักษาความปลอดภัย,

2566) แต่ก็ยังเกิดปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาถึงระบบการทำงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญและศึกษาสภาพปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่จะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญที่มีอยู่ในเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ซึ่งผู้วิจัยเล็งเห็นถึงปัญหาในด้านกฎหมายที่ไม่คุ้มครองเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยผู้ปฏิบัติงานอารักขาบุคคลสำคัญ ในขณะที่ตกอยู่ในเหตุการณ์ที่จะต้องใช้กำลังและอาวุธในการระงับเหตุที่เกิดขึ้น จึงเป็นที่มาที่ทำให้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ เพื่อที่จะทำการค้นคว้าหาแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ในด้านของกฎหมายคุ้มครองเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพมากที่สุด

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย (Research Objectives)

- 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 ทฤษฎีความขัดแย้ง (Conflict Theory)

ผู้มีบทบาทในทฤษฎีนี้ คือ Vold (1958) ผู้ซึ่งแต่งหนังสือ “ทฤษฎีอาชญาวิทยา” (Theoretical Criminology, อ้างถึงใน จอมเดช ตรีเมฆ, 2564) กล่าวว่าความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนในสังคมสามารถนำไปอธิบายไม่ใช่เฉพาะแต่การออกกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรมเท่านั้น แต่ยังสามารถใช้อธิบายพฤติกรรมของอาชญากรได้เช่นกัน ความขัดแย้งไม่ได้เป็นปรากฏการณ์ที่ผิดปกติของสังคม ในทางตรงกันข้ามเป็นปรากฏการณ์พื้นฐานของทุกสังคม กลุ่มจะเกิดความขัดแย้งกับกลุ่มอื่น เมื่อผลประโยชน์และวัตถุประสงค์ไม่ตรงกัน หรือรุกรานกันและกัน หรือเกิดการแย่งชิงผลประโยชน์ เมื่อความขัดแย้งระหว่างกลุ่มได้พัฒนาขึ้นมาจะทำให้สมาชิกของแต่ละกลุ่มจงรักภักดีต่อกลุ่มของตนเองมากยิ่งขึ้น และจะต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จของกลุ่มตนเองลักษณะเช่นนี้จะทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกลุ่มตลอดเวลา

ทฤษฎีความขัดแย้งได้อธิบายถึงสาเหตุที่สำคัญจากพฤติกรรมของอาชญากร ซึ่งการช่วงชิงอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองนั้นได้สร้างความขัดแย้งที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกระทำความผิดเมื่อผลประโยชน์นั้นไม่ตรงตามวัตถุประสงค์หรือขัดผลประโยชน์ที่พึงต้องการจะได้รับจากอำนาจทางการเมือง รวมไปถึงความไม่พอใจในการครองอำนาจของฝ่ายที่ปกครองบ้านเมืองหรือทำหน้าที่บริหารประเทศ จึงนำไปสู่ความขัดแย้งและนำมาซึ่งความรุนแรงในการแสดงออก เช่น การชุมนุม การลอบทำร้ายหรือลอบสังหารบุคคลสำคัญ เพื่อหวังผลประโยชน์จากผลของการกระทำที่เชื่อว่าสามารถเปลี่ยนแปลงหรือพลิกขั้วอำนาจทางการเมืองได้

1.2 ทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรม (Crime Prevention)

การป้องกันอาชญากรรม (Crime Prevention) หมายถึง การคาดการณ์หรือประเมินล่วงหน้าเกี่ยวกับช่องทางหรือโอกาสของการกระทำผิด หรือสภาพการณ์อาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งความพยายามที่จะกระทำการใด ๆ เพื่อเป็นการสกัดกั้นมิให้มีการกระทำความผิดใด ๆ เกิดขึ้น Jeffery (Jeffery, 1971) กล่าวว่า การควบคุมอาชญากรรม จะมีความแตกต่างกับวิธีการลดอาชญากรรม กล่าวคือ การป้องกันเป็นการควบคุมอาชญากรรมโดยตรง ซึ่งการควบคุมโดยตรงประกอบไปด้วยการใช้มาตรการของการลดช่องทางหรือโอกาสในการกระทำความผิด ส่วนการลดอาชญากรรมเป็นการควบคุมอาชญากรรมโดยอ้อม มาตรการโดยอ้อมที่นำมาใช้ ได้แก่ การอบรมวิชาชีพ การให้การศึกษา การจำคุก การคุมประพฤติ การพักการลงโทษ เป็นต้น

ในการป้องกันอาชญากรรม เนื้อหาของการปฏิบัติ เรียกว่า “The Practice of Crime Risk Management” คือ การปฏิบัติในการบริหารความเสี่ยงของการเกิดอาชญากรรม การจัดการดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับแนวคิดแบบระบบ (Systematic Approaches) ซึ่งจะทำให้ปัญหาอาชญากรรมลดลงอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการรักษาความมั่นคงและปลอดภัย (Security) และความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจสังคมให้ดีขึ้นของผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม (Crime Victims) ในการจัดการความเสี่ยงของการเกิดอาชญากรรมจะก่อให้เกิด

- 1) เกิดเคลื่อนย้ายความเสียหายทั้งหมด หรือหลีกเลี่ยงความเสี่ยงทั้งหมด
- 2) การลดความเสี่ยงลง โดยการลดลงของขนาดความสูญเสีย และความบาดเจ็บที่อาจเกิดขึ้น
- 3) ขยายความเสี่ยงผ่านทางกายภาพ เช่น เพิ่มประตูล็อกอัตโนมัติ นำมาเป็นมาตรการในการลดความเสี่ยง ทำให้เป็นอุปสรรคในการประกอบอาชญากรรม โดยเป็นการเพิ่มระยะเวลาของการปฏิบัติการของอาชญากร และสามารถตรวจจับการบุกรุกของอาชญากรได้
- 4) ย้ายความเสี่ยงโดยการซื้อประกัน เพื่อจะนำไปชดเชยค่าเสียหายได้ หรือเรียกว่าเป็นการแบ่งสรร หรือเฉลี่ยความเสียหายให้หน่วยงานอื่นร่วมรับผิดชอบในการสูญเสียที่เกิดขึ้น
- 5) ยอมรับความเสียหายที่เกิดขึ้นบางส่วน และหามาตรการป้องกันเพิ่มเติม

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับอาชญากรรมการเมือง

อาชญากรรมการเมือง หมายถึง การกระทำต่อรัฐบาลในทางผิดกฎหมาย หรือการที่รัฐบาล ตัวแทนของรัฐบาล กระทำต่อบุคคล กลุ่มคน หรือสาธารณชน ในทางผิดกฎหมาย (Vetter and Silverman, 1986) Clinard and Quinney (1973) ได้แบ่งอาชญากรรมทางการเมืองไว้ 2 ประเภท ดังนี้

- 1) อาชญากรรมที่กระทำต่อรัฐบาล คือ ความพยายามที่จะประท้วง แสดงความเชื่อ หรือการเปลี่ยนแปลงอย่างใดอย่างหนึ่งให้เกิดขึ้นแก่โครงสร้างทางสังคม อาชญากรรมที่กระทำต่อรัฐบาลนี้มีพฤติกรรมที่แสดงออกหลายอย่าง

1.1) การกบฏ (Treason) หมายถึง การกระทำที่เป็นอันตรายต่อประเทศตามกฎหมายอาญาที่ได้กำหนดไว้ตามมาตรา 113 และมาตรา 114

1.2) การยุยง (Sedition) หมายถึง การใช้คำพูดหรือการกระทำโดยตั้งใจที่ส่งเสริมให้ประชาชนเป็นปฏิปักษ์ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือรัฐบาล

1.3) การก่อวินาศกรรม (Sabotage) หมายถึง การทำลายเครื่องจักรกล ถนน สะพาน หรือการทำลายแผนการ โดยมีจุดมุ่งหมายอย่างลับเพื่อไม่ให้ฝ่ายตรงข้ามประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่ ตามที่ปรากฏในกฎหมายอาญา มาตรา 122

1.4) การฆ่าบุคคลสำคัญ (Assassination) หมายถึง การฆ่าบุคคลที่มีความสำคัญในทางการเมืองด้วยเหตุผลทางการเมือง ตามที่ปรากฏในกฎหมายอาญา มาตรา 107 มาตรา 109 มาตรา 289(2)

1.5) การก่อการร้าย (Terrorism) หมายถึง การใช้ความรุนแรงโดยมิได้คาดคิดเพื่อ ช่มชู้หรือคุกคามประชาชนโดยมีวัตถุประสงค์ในการเมือง การก่อการร้ายนี้เน้นเรื่องการใช้ความรุนแรงและ วัตถุประสงค์ในการเมืองเป็นสำคัญ

2) อาชญากรรมที่กระทำโดยตัวแทนของรัฐบาล เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำผิดต่อบุคคลอื่นได้ นอกจากนี้ยังมีความผิดในระดับระหว่างประเทศ โดยในบรรดาอาชญากรรมทางการเมืองนี้ อาชญากรรมที่ได้รับความสนใจมากที่สุด คือ การก่อการร้าย นั่นมีทั้งที่กระทำโดยบุคคลนอกวงรัฐบาลและกระทำโดยบุคคล ในรัฐบาล (อรรถพร ชูบำรุง และอุนิษา เลิศโตมรสกุล, 2555)

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประสิทธิ์ ลับไพร (2552) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญในเขตท่าอากาศยาน

มนตรี จุ้ยยิ้ม (2556) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานการอารักขาบุคคลสำคัญของ ภาคเอกชนในประเทศไทย

พุทธิรักษ์ ยุติธรรม (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ระบบมาตรฐานในการรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ : กรณีศึกษาศูนย์รักษาความปลอดภัยกองบัญชาการกองทัพไทย

เสนาะ พรรณพิกุล (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย

อติพัฒน์ รักสนอง (2553) ปัญหาและอุปสรรคในการรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญศึกษากรณี ข้าราชการตำรวจกองบัญชาการตำรวจสันติบาล

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ : กรณีศึกษาศูนย์รักษาความปลอดภัย เกี่ยวกับภัยคุกคามจากการก่อการร้าย เป็นการวิจัยในเชิงคุณภาพ (Quantitative Research)

1.1 ข้อมูลจากการค้นคว้าเอกสาร

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการค้นคว้าเอกสาร ได้แก่ หนังสือ ตำรา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความทางวิชาการ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย ระบบการรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ มาตรการรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ เป็นต้น

1.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ(Key informants) จำนวนทั้งสิ้น 10 ราย

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

เป็นการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับงานวิจัยและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย จำนวนทั้งสิ้น 10 ราย โดยมีรายละเอียดผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังต่อไปนี้

1) เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ ที่ทำหน้าที่ติดตามบุคคลสำคัญ ที่มีประสบการณ์การทำงานในด้านอารักขาบุคคลสำคัญมาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 – 20 ปี หรือมีประสบการณ์หรืออยู่ในเหตุการณ์บุคคลสำคัญถูกลอบทำร้าย จำนวน 2 ราย

2) เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ ที่ทำหน้าที่เป็นส่วนล่วงหน้า ที่มีประสบการณ์การทำงานในด้านตรวจสอบความปลอดภัยของสถานที่สำคัญและเส้นทางที่บุคคลสำคัญเดินทางเป็นประจำมาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 – 20 ปี จำนวน 2 ราย

3) เจ้าหน้าที่สนับสนุนทางยุทธวิธี (CAT) ที่มีประสบการณ์การทำงานในด้านการระงับเหตุร้ายต่างๆมาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 2 ราย

4) เจ้าหน้าที่การข่าว ที่มีประสบการณ์การทำงานในด้านการข่าวที่เกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ จำนวน 2 ราย

5) เจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่มีประสบการณ์การทำงานในด้านการรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ จำนวน 2 ราย

3. เครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยจะกำหนดประเด็นคำถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ผู้วิจัยจะดำเนินการทำหนังสือเชิญจากคณะอาจารย์และการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต เพื่อขออนุญาตต้นสังกัดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และเมื่อได้รับอนุญาตจากต้นสังกัดแล้ว ผู้วิจัยจะนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ไว้ก่อนการสัมภาษณ์ โดยจะเตรียมคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์จะมีโครงสร้างแบบหลวม สามารถยืดหยุ่นได้ ไม่มีการกำหนดหรือเรียงลำดับของหัวข้อคำถามจะเป็นคำถามปลายเปิดและปลายปิดสลับกันไป ตามสถานการณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย โดยไม่สร้างความอึดอัดกับผู้ให้ข้อมูล และจะขออนุญาตใช้เครื่องมือบันทึกเสียงและจดบันทึกเพื่อความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูล โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มเดียวกันจะได้ชุดคำถามชุดเดียวกัน โดยผู้วิจัยได้ออกแบบชุดคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ทั้งหมด 5 ชุด สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5 กลุ่ม

4. จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การศึกษาเรื่อง “การศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ : กรณีศึกษาศูนย์รักษาความปลอดภัย เกี่ยวกับภัยคุกคามจากการก่อการร้าย” ผู้วิจัยจึงได้ยื่นขออนุมัติการรับรองจริยธรรมการวิจัยจาก “คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนแห่งมหาวิทยาลัยรังสิต (Rangsit University – Ethical Research Board: RSU – ERB)” และได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนแห่งมหาวิทยาลัยรังสิต โครงการประเภทแบบเร่งด่วน (Expedited Review) เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2566 ตามหนังสือรับรองโครงการวิจัย (Certificate Approval เลขที่ COA. No. RSUERB2023-111)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและเนื้อหา (Content Analysis) และการบรรยายเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ เพื่อนำไปสู่การตอบคำถามในการวิจัย

ผลการวิจัย (Results)

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ : กรณีศึกษาศูนย์รักษาความปลอดภัย เกี่ยวกับภัยคุกคามจากการก่อการร้าย” โดยผู้วิจัยขอเสนอการอธิบายผลการศึกษา เพื่อตอบวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สภาพปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ

ด้วยบริบทสถานการณ์ของประเทศไทยซึ่งอยู่ท่ามกลางความขัดแย้งทางการเมืองมาอย่างยาวนานนั้นเกิดเหตุการณ์พยายามการลอบสังหารหรือการลอบทำร้ายบุคคลสำคัญอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงการลอบสังหารนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งมีสาเหตุจากความขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์ และความมุ่งหมายในการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง โดยการกระทำดังกล่าวนั้นถือเป็นการกระทำความผิด และเป็นอาชญากรรมที่อยู่ในรูปแบบการก่อการร้ายที่เป็นภัยคุกคามสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ จึงทำให้ประเทศไทยได้นำหลักการระบบการรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญซึ่งมีต้นแบบมาจากประเทศสหรัฐอเมริกา คือ U.S. Secret Service นำมาใช้เพื่อป้องกันและลดโอกาสในการลอบสังหารหรือการลอบทำร้ายบุคคลสำคัญให้เกิดความปลอดภัยสูงสุด ซึ่งสภาพปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง จากการแบ่งฝักฝ่ายทางการเมืองของกลุ่มผู้เห็นต่างทางการเมือง และหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งทำให้เกิดความเสี่ยงต่อความปลอดภัยต่อตัวบุคคลสำคัญ และสร้างความยากลำบากในการประสานงาน ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และงานด้านการข่าว

1.2 ด้านการบูรณาการในการปฏิบัติงาน โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) การทำงานระหว่างบุคคลภายในทีม จากการหวังผลประโยชน์ทับซ้อน การแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นเพื่อให้ได้ผลงาน การเอาเปรียบ ที่สร้างความขัดแย้งและความแตกแยกในการปฏิบัติงานภายในทีม และ 2) การทำงานกับหน่วยงานภายนอก ความแตกต่างทางด้านหลักการและวิธีการในการปฏิบัติงาน รวมไปถึงสายบังคับบัญชาและชั้นยศที่สูงกว่า

1.3 ด้านระบบในการปฏิบัติงาน โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) ระเบียบ และขั้นตอน ตามสายบังคับบัญชา ที่ต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดมากกว่าเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยจากหน่วยงานเอกชน (พลเรือน) 2) การใช้อาวุธในการปฏิบัติงานรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ ไม่มีขอบเขต อำนาจหน้าที่ และข้อกฎหมายที่ชัดเจนในการรองรับการปฏิบัติงาน

2. แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ

การพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ จะเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยในการเสริมสร้างศักยภาพในขีดความสามารถได้อย่างครบทุกมิติ ทั้งในระดับนโยบายจนนำไปสู่ระดับผู้ปฏิบัติงาน โดยมีแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ ดังนี้

2.1 ด้านการคัดเลือกบุคลากร ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการปฏิบัติงาน มีความรับผิดชอบ มีความเสียสละ มีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงาน สร้างความสามัคคีภายในทีมโดยการร่วมรับฟังและแก้ไขปัญหาร่วมกัน และควรมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเจ้าหน้าที่ออกไปปฏิบัติงาน การเลื่อนชั้นยศ และค่าตอบแทนตามผลงานอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม

2.2 ด้านการประสานความร่วมมือและพัฒนาบุคลากร ควรต้องมีการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มากยิ่งขึ้น และการจัดฝึกอบรมร่วมกันระหว่างหน่วยงาน เพื่อสร้างความเข้าใจในหลักการของการรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2.3 ด้านการบูรณาการหน่วยงานด้านการข่าวโดยการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะ ควรมีการพัฒนาด้านการข่าว และการบูรณาการองค์ความรู้และความสามารถเฉพาะทางจากหน่วยงานต่างๆเข้ามามีบทบาทร่วมกัน เพื่อใช้ศักยภาพที่มีอยู่อย่างครบทุกมิติ และควรให้มีการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะกิจ ในรูปแบบ Homeland Security ของประเทศไทย เพื่อภารกิจในการรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ และรักษาความมั่นคงของประเทศจากภัยคุกคามและการก่อการร้าย

2.4 ด้านการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ ควรออกกฎหมายเกี่ยวกับขอบเขตอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบให้ครอบคลุม เพื่อให้รองรับและคุ้มครองตามกฎหมายในการปฏิบัติงาน

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

1. สภาพปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ

1.1 ปัญหาและอุปสรรคด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง

เกิดจากปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยต้องปฏิบัติงานรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ โดยเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ภายใต้บริบทการแบ่งฝ่ายทางการเมือง ส่งผลให้เกิดฝ่ายที่ไม่สนับสนุนทางการเมืองหรือฝ่ายที่เสียประโยชน์นั้นมีความมุ่งหมายที่จะสร้างสถานการณ์และภัยคุกคามจากการก่อการร้ายได้ง่ายมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดอาชญากรรมทางเมือง (Clinard and Quinney, 1973 อ้างถึงใน อรรถพร ชูบำรุง และอุษิษา เลิศโตมรสกุล, 2555) ซึ่งได้อธิบายว่าเป็นอาชญากรรมที่กระทำต่อรัฐบาล คือ ความพยายามที่จะประท้วง แสดงความเชื่อ หรือการเปลี่ยนแปลงอย่างใดอย่างหนึ่งให้เกิดขึ้นแก่โครงสร้างทางสังคม อาชญากรรมที่กระทำต่อรัฐบาลนี้มีพฤติกรรมที่แสดงออกหลายอย่าง อาทิ การฆ่าบุคคลสำคัญในทางการเมืองด้วยเหตุผลทางการเมือง การก่อการร้ายที่เน้นเรื่องการใช้ความรุนแรงและวัตถุประสงค์ในทางการเมืองเป็นสำคัญ ดังนั้น มูลเหตุด้านสภาพแวดล้อมที่มีสาเหตุจากปัญหาทางการเมือง นั้นกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญนั้นประสบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานในด้านการประสานงาน และการไม่ให้ความร่วมมือของผู้ที่เห็นต่างจากฝ่ายรัฐบาล ซึ่งผลพวงจากปัญหาทางการเมืองจึงทำให้เกิดเหตุปะทะกับกลุ่มผู้ที่เห็นต่างทางการเมืองภายในประเทศที่ผ่านมาอย่างรุนแรง ทำให้เกิดความเสี่ยงในด้านความปลอดภัยของตัวบุคคลสำคัญ โดยส่งผลกระทบต่องานด้านการข่าวที่เกิดข้อจำกัดในการหาข้อมูล อาทิ ข้อมูลส่วนตัวของตัวบุคคลสำคัญ ข้อมูลที่มีการรั่วไหลจากสื่อ เป็นต้น ซึ่งข้อมูลดังกล่าวนี้มีส่วนสำคัญต่อการบริหารจัดการวางแผนการรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ รวมไปถึงการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดสถานการณ์การลอบสังหารหรือลอบทำร้ายบุคคลสำคัญซึ่งเป็นไปด้วยความยากลำบาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญอย่างมาก

1.2 ปัญหาและอุปสรรคด้านการบูรณาการในการปฏิบัติงาน

รูปแบบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลที่สำคัญนั้นมีระบบการทำงานเป็นทีม โดยจะต้องยึดหลักการในเรื่องการทำงานที่เกี่วกันเป็นสำคัญ ในบางครั้งอาจเกิดปัญหาในการทำงานระหว่างบุคคล โดยสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) การทำงานระหว่างบุคคลภายในทีม ซึ่งจากการศึกษาพบว่ามีความขัดแย้งของการหวังผลประโยชน์ทับซ้อนจากการปฏิบัติงาน การแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นในการสร้างผลงาน เพื่อนำไปสู่ความก้าวหน้าในสายงานของตน ส่งผลให้เกิดความแตกแยก เกิดความไม่เข้าใจต่อกัน เกิดการเอาเปรียบ และความบั่นทอนในการปฏิบัติงานภายในทีม จากการศึกษางานวิจัยของ ประสิทธิ์ ลับไพร (2552) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญในเขตท่าเรือรัฐบาล ได้สรุปไว้ว่า ปัจจัยด้านผลกระทบจากการบริหารงานของรัฐบาลด้านการชุมนุมทางการเมืองในพื้นที่โดยรอบท่าเรือรัฐบาลมีผลกระทบต่อการรักษาความปลอดภัยของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีมากที่สุด ปัจจัยรองลงมา ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงานน้อยที่สุด ปัจจัยด้านค่าตอบแทนและผลประโยชน์น้อยที่สุด และ 2) การทำงานกับหน่วยงานภายนอก ที่มีความแตกต่างทางด้านหลักการ วิธีการ และสายการบังคับ

บัญชา ชั้นยศ ที่สูงกว่าเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน ส่งผลให้การปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงบางครั้งไม่เป็นไปตามแผนงานที่ได้วางไว้ เกิดความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน หรือเกิดความคลาดเคลื่อนในสาระสำคัญ

1.3 ปัญหาและอุปสรรคด้านระบบในการปฏิบัติงาน

ระบบในการปฏิบัติงานการรักษาความปลอดภัยในหน่วยงานภาครัฐของประเทศไทย โดยยึดหลักการ วิธีการ ที่เป็นมาตรฐานการรักษาความปลอดภัยจากประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศต้นแบบ แต่ด้วยสถานการณ์จริงที่ต้องเผชิญนั้น เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเองนั้นก็ไม่สามารถปฏิบัติงานตามหลักการได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ เนื่องจากกฎหมายในประเทศไทยมีความแตกต่างกับประเทศสหรัฐอเมริกา เพราะประเทศสหรัฐอเมริกามีกฎหมายรองรับสำหรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยโดยเฉพาะ แต่ประเทศไทยนั้นไม่มีกฎหมายรองรับ หากเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยมีความจำเป็นที่จะต้องใช้อาวุธเพื่อป้องกันบุคคลสำคัญจะต้องรับโทษทางกฎหมายอาญาเสมือนบุคคลทั่วไปที่กระทำความผิด ซึ่งหลักสำคัญของระบบการรักษาความปลอดภัยนั้นเป็นการป้องกันและลดโอกาสของความเสี่ยงเพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์การลอบสังหารหรือลอบทำร้ายบุคคลสำคัญ และวิธีการจัดการกับเหตุดังกล่าวที่เกิดขึ้น จากการศึกษาทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรม ได้อธิบายว่า การป้องกันเป็นการควบคุมอาชญากรรมโดยตรงประกอบไปด้วยการใช้มาตรการของการลดช่องทางหรือโอกาสในการกระทำความผิด (Jeffery, 1971) และสอดคล้องกับทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม ได้อธิบายว่า องค์ประกอบของการเกิดอาชญากรรมมีอยู่ 3 ประการ ได้แก่ 1) ผู้กระทำความผิด (Offender) หมายถึง ผู้กระทำความผิดที่มีความต้องการที่จะก่อเหตุอาชญากรรม เช่น ผู้ลอบสังหาร ผู้ก่อการร้าย เป็นต้น 2) เหยื่อ (Victim)/เป้าหมาย (Target) หมายถึง บุคคล สถานที่ ที่ผู้กระทำความผิดต้องการ เช่น บุคคลสำคัญ ผู้นำระดับสูง เป็นต้น และ 3) โอกาส (Opportunity) ในการกระทำความผิด หมายถึง ช่วงเวลา สถานที่ที่เหมาะสมที่จะก่อเหตุอาชญากรรม ซึ่งหากขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งแล้ว จะยับยั้งไม่ให้เกิดอาชญากรรมขึ้นหรือลดโอกาสในการเกิดเหตุอาชญากรรม ซึ่งหมายความว่าหากมีการป้องกันและลดโอกาสในการก่อเหตุโดยมีการวางแผนเพื่อรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญได้อย่างเคร่งครัดรัดกุม อย่างรอบด้าน รวมไปถึงการประยุกต์และปรับใช้ใช้ยุทธวิธีในการรักษาความปลอดภัยให้เกิดความสอดคล้องกับความรุนแรงตามบริบทสถานการณ์ความขัดแย้งในประเทศไทยที่เกิดขึ้นได้ และ2) แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ

2. แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ

2.1 ด้านการคัดเลือกบุคลากร

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่าควรมีกระบวนการคัดสรรบุคลากรที่เข้ามาปฏิบัติงานรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญที่มีประสิทธิภาพ มีคุณสมบัติเฉพาะที่เหมาะสมกับหน้าที่ อาทิ การทดสอบสมรรถภาพทางร่างกายจิตใจ ทดสอบเชาว์ปัญญา ทดสอบทางจิตวิทยา เป็นต้น ควรเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติ เช่น ความรู้ความสามารถ มีความรับผิดชอบ มีความเสียสละ มีความซื่อสัตย์ มีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงานร่วมกันในทีมและการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตนเอง เมื่อเกิดปัญหาหรือมีความคิดเห็นที่แตกต่างควรต้องเปิดใจยอมรับฟัง สร้างความเข้าใจ และสร้างการมีส่วนร่วมที่ดี เพื่อร่วมกันปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่องจากการปฏิบัติงานและควรมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการคัดเลือกเจ้าหน้าที่ในการ

ออกปฏิบัติการกิจอย่างเท่าเทียม ตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน มีการเลื่อนขั้นยศและค่าตอบแทนตามผลงานอย่างเป็นธรรม เพื่อลดความขัดแย้ง ลดการเอาเปรียบในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานและความสามัคคีภายในทีม จากการศึกษางานวิจัยของ อธิวัฒน์ รักสนอง (2553) เรื่อง ปัญหาและอุปสรรคในการรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญศึกษากรณีข้าราชการตำรวจกองบัญชาการตำรวจสันติบาล ควรให้มีการทำงานเป็นทีม จัดหาอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ พิจารณาความก้าวหน้าให้กับเจ้าหน้าที่ด้วยความเสมอภาคและเป็นธรรม การจัดสวัสดิการค่าตอบแทนอย่างเหมาะสม เปิดโอกาสให้สามารถแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงาน

2.2 ด้านการประสานความร่วมมือและพัฒนาบุคลากร

ในระยะเวลาที่ผ่านมาประเทศไทยได้รับเกียรติและบทบาทที่สำคัญในการเป็นประเทศเจ้าภาพจัดประชุมระดับนานาชาตินั้น การรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญได้ปฏิบัติงานที่อยู่ภายใต้สถานการณ์ทางการเมืองที่มีความขัดแย้ง จึงทำให้การรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญนั้นต้องพัฒนาศักยภาพที่มากขึ้นตามไปด้วย เพื่อให้สามารถรับมือกับสถานการณ์จากความเสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรม และภัยคุกคามต่างๆ โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง การใช้จำนวนบุคลากรจำนวนมาก การติดต่อประสานงาน การสร้างความเข้าใจร่วมกัน การฝึกอบรมบุคลากรร่วมกัน ให้เกิดทักษะในการปฏิบัติงาน สร้างความเข้าใจในหลักการที่สำคัญของการรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ และสามารถปรับใช้ยุทธวิธีในการปฏิบัติงานให้เกิดความสอดคล้องและควบคุมกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางการเมืองของประเทศไทย และเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แนวทางในการพัฒนาระบบมาตรฐานในการรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ ควรส่งเสริมให้มีจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ การเปิดการอบรมที่เกี่ยวข้อง การส่งเสริมให้เข้ารับการฝึกอบรม ส่งเสริมให้เข้ารับการฝึกกับมิตรประเทศ การจัดสรรงบประมาณการให้ความรู้ความเข้าใจแก่บุคคลสำคัญ เป็นต้น (พุทธิรักษ์ ยุติธรรม, 2559)

2.3 ด้านการบูรณาการหน่วยงานด้านการข่าวโดยการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะ

ประเทศไทยยังไม่มี การจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะที่รับผิดชอบด้านระบบการรักษาความปลอดภัยของชาติ โดยจะส่งผลให้ระบบรักษาความปลอดภัยของประเทศ และการรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญได้รับการพัฒนาและยกระดับความเป็นมาตรฐานสากลให้มีความทันสมัยและเท่าทันกับสถานการณ์อาชญากรรม ภัยคุกคาม และการก่อการร้ายในรูปแบบต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพมีประสิทธิภาพสูงสุด และเป็นการสร้างความมั่นคงต่อประเทศชาติได้อย่างยั่งยืน จากแนวคิดทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรม (Crime Prevention) ซึ่งได้อธิบายว่าการป้องกันอาชญากรรมเป็นการควบคุมอาชญากรรมทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งการควบคุมโดยตรงประกอบด้วย การลดช่องทางหรือลดโอกาสในการกระทำความผิด ในขณะที่อ้อมเป็นการควบคุมก่อนที่อาชญากรรมจะเกิด เป็นการควบคุมเพื่อไม่ให้คนคิดที่จะทำความผิด จึงเป็นการสร้างความเชื่อมั่นได้ว่าวิธีการนี้จะทำให้อาชญากรรมไม่เกิดขึ้นในสังคม (Jeffery, 1971) ดังนั้นการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะกิจในรูปแบบ Homeland Security มีหลักการทำงานคือรวบรวมทุกหน่วยงาน ทุกภาคส่วนในการปฏิบัติงานรักษาความปลอดภัยเข้าด้วยกัน Homeland Security จัดตั้งขึ้นเพื่อให้การวางแผนใน

การทำงานง่ายขึ้นสำหรับการรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญโดยมีหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติเดียวกันทั้งหมดทุกหน่วยงาน ในส่วนของข้อเสนอแนะในการจัดตั้ง Homeland Security ในประเทศไทยนั้นจะเป็นการป้องกันและควบคุมอาชญากรรมที่รุนแรง เช่น อาชญากรรมข้ามชาติ การก่อการร้าย การลอบสังหารบุคคลสำคัญ การลอบทำร้ายบุคคลสำคัญ ภัยคุกคาม เป็นต้น เพื่อรักษาความปลอดภัย สร้างความเชื่อมั่นในระบบการรักษาความปลอดภัย และความมั่นคงของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 ด้านการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ

โดยในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายรองรับสำหรับเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ในกรณีการใช้อาวุธพกพา รวมไปถึงการกำหนดอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญอย่างเป็นทางการ จึงควรมีการออกกฎหมายเพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญได้รับความคุ้มครองโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการใช้อาวุธพกพา รวมไปถึงขอบเขตอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบที่ครอบคลุมในการปฏิบัติงาน และให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น หรือมีการปรับใช้หลักปฏิบัติเดียวกันกับที่ใช้กับเจ้าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีการใช้กำลังเพื่อการระงับเหตุและการใช้อาวุธระงับเหตุ ซึ่งจะเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะทำให้เจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยจะต้องคัดเลือกเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยโดยการผ่านการฝึกอบรม มีวุฒิภาวะ และผ่านการสอบคัดเลือกตามหลักเกณฑ์อย่างโปร่งใส อาวุธพกพาทั้งทั้งสิ้นล้วนต้องเป็นอาวุธที่มีการเบิกจ่ายตามภารกิจและจะต้องนำมาส่งคืนทุกครั้งหลังจากเสร็จสิ้นภารกิจนั้นๆ โดยห้ามใช้อาวุธส่วนตัวในการปฏิบัติหน้าที่ และกฎหมายจะต้องคุ้มครองเพียงแค่ระยะเวลาในการปฏิบัติงานเท่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของเสนาะ พรรณพิกุล (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย คือ ปัจจัยนโยบาย ยุทธศาสตร์/ยุทธวิธีสภาพที่เป็นจริงยังไม่สอดคล้องใกล้เคียงกับสิ่งที่ต้องการมากเท่าที่ควรกล่าวคือ มีการกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์/ยุทธวิธีที่ดีแล้ว แต่การนำไปสู่การปฏิบัติยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์และการปฏิบัติจริงบางอย่างขัดแย้งกับนโยบายหรือยุทธศาสตร์ที่กำหนด โดยระบบการรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญในประเทศไทยนั้นได้มีมาตรฐานและใช้หลักการเหมือนกันเดียวกับ U.S. Secret Service ของประเทศสหรัฐอเมริกา แต่การนำไปปฏิบัติในสถานการณ์จริง โดยเฉพาะสถานการณ์ความรุนแรงและความขัดแย้งทางการเมือง นั้นยังเกิดปัญหาและอุปสรรคหากเกิดเหตุการณ์การลอบทำร้ายหรือการลอบสังหาร ซึ่งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญไม่มีอำนาจเพียงพอที่จะป้องกันและควบคุมเหตุอาชญากรรมได้อย่างรวดเร็วและเด็ดขาด

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 เสนอให้ภาครัฐดำเนินการออกกฎหมายคุ้มครองและรองรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

1.2 เสนอให้ภาครัฐจัดตั้งหน่วยงาน Homeland Security ของประเทศไทย สังกัดกองบัญชาการกองทัพอากาศ เพื่อเป็นหน่วยงานหลักที่มีอำนาจหน้าที่โดยเฉพาะในการรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญและรักษาความมั่นคงของประเทศ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกบุคลากร เพื่อให้ได้มาซึ่งบุคลากรที่มีคุณภาพเหมาะสม ในการปฏิบัติงานรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญซึ่งต้องมีคุณสมบัติเฉพาะ

2.2 ควรมีสวัสดิการและค่าตอบแทน และการเลื่อนขั้นยศที่เหมาะสมที่เป็นธรรมอย่างเท่าเทียมตามผลงานประสิทธิผลและความรู้ความสามารถ

2.3 ควรมีการเสนอนโยบายถึงกระทรวงกลาโหมในเรื่องการบูรณาการในการประสานงานและความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ทหาร และกองตำรวจสันติบาล โดยมีหลักการ รูปแบบ และวิธีการในการรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญไปในทิศทางเดียวกัน โดยการฝึกอบรมบุคลากรร่วมกัน และนำศักยภาพ จุดเด่น ของแต่ละหน่วยงานมาปรับใช้ร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง (References)

- จอมเดช ตรีเมฆ. (2564). *ทฤษฎีอาชญาวิทยา*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ประสิทธิ์ ลับไพร. (2552). *ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญในทำเนียบรัฐบาล*. (วิทยานิพนธ์) มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, กรุงเทพมหานคร.
- พุทธิรักษ์ ยุติธรรม. (2559). *ระบบมาตรฐานในการรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ : กรณีศึกษา ศูนย์รักษาความปลอดภัยกองบัญชาการกองทัพอากาศ*. (วิทยานิพนธ์). มหาวิทยาลัยรังสิต, ปทุมธานี.
- มนตรี จุ้ยยิ้ม. (2556). *ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานการอารักขาบุคคลสำคัญของภาคเอกชนในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ศูนย์ข้อมูลและข่าวสืบสวนเพื่อสิทธิพลเมือง. (2557). 'สังคมลอบสังหาร' การเมือง อำนาจความตาย. สืบค้นจาก <https://www.tcijthai.com/news/2014/12/scoop/5161>
- ศูนย์รักษาความปลอดภัย. (2566). วิสัยทัศน์ พันธกิจ อำนาจหน้าที่. สืบค้นจาก <https://afsc.rtarf.mi.th/%E0%B8%A7%E0%B8%B4>
- เสนาะ พรณพิกุล. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย. *วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์*, 2(2), 15-27.
- อริพัฒน์ รักสนอง. (2553). *ปัญหาและอุปสรรคในการรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญศึกษากรณีข้าราชการตำรวจกองบัญชาการตำรวจสันติบาล*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- อึ้งนพ ชูบำรุง และอุนิษา เลิศโตมรสกุล. (2555). *อาชญากรรมและอาชญาวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Jeffery, C. R. (1971). *Crime Prevention Through Environmental Design*. Beverly Hills, CA: Sage Publications.
- Vold, G. (1958). *Theoretical Criminology*. New York: Oxford University

การพัฒนารูปแบบการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขังโครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์: กรณีศึกษาเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร

ญาณภัทร เดชะบุญ¹

วันรับ: 22 พฤศจิกายน 2566 วันแก้ไข: 15 ธันวาคม 2566 วันยอมรับเผยแพร่: 19 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขังโครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ กรณีศึกษาเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร และเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และแนวทางในการพัฒนารูปแบบของการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขังโครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ กรณีศึกษาเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) ผู้บริหารเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ท่าน (2) เจ้าหน้าที่ทางด้านการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว จำนวน 5 ท่าน (3) ผู้เชี่ยวชาญด้านโคกหนองนา จำนวน 1 คน (4) ผู้ต้องขังที่ได้รับการอบรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขังโครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ ที่อยู่ในเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 คน ทั้งนี้ได้ทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างในเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 12 ราย ผลการวิจัย พบว่าปัญหาและอุปสรรคของการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขังโครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ กรณีศึกษาเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร ว่ามีปัญหาดังกล่าวทั้งหมด 4 ปัญหา คือ 1) ปัญหาด้านหลักสูตร 2) ปัญหาด้านบุคลากร 3) ปัญหาด้านสถานที่ 4) ปัญหาด้านการประเมินผลและติดตามผล รวมทั้งได้นำปัญหาและอุปสรรคนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของผู้ต้องขังโครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ กรณีศึกษาเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร คือ 1) การพัฒนาด้านหลักสูตรให้เหมาะสม 2) การพัฒนาด้านบุคลากร 3) การพัฒนาด้านสถานที่ 4) การพัฒนาด้านการประเมินผลและติดตามผล ปัจจัยทางด้านการปล่อยผู้ต้องขังทางด้านการสังคมก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ยากในการควบคุม หากผู้ต้องขังออกไปสู่สังคมภายนอก เจอสภาพแวดล้อมเดิมอาจทำให้กลับไปกระทำผิดซ้ำอีก

คำสำคัญ: การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว โคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง เรือนจำพิเศษ กรุงเทพมหานคร

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาอาชีววิทยาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต

The Development of Prisoners' Pre-Release Preparedness Model Khok Nong Na Project of Kindness and Hope, Department of Corrections: A Case Study of Bangkok Remand Prison

Yanaphat Dechaboon¹

Received Date: November 22, 2023 Revised Date: December 15, 2023 Accepted Date: December 19, 2023

Abstract

This study aims to examine the pre-release preparation of inmates participating in the "Khok Nong Na: Project of Kindness and Hope, Department of Corrections. A case study of Bangkok Remand Prison. Additionally, it seeks to explore the challenges, obstacles, and guideline for improving the pre-release preparation model within this program. Using qualitative research methods. By means of in-depth interviews from the 4 sample groups: (1) The administrator of the Bangkok Remand Prison, 1 person. (2) The number of pre-release preparation officers, 5 people (3) The expert in Khok Nong Na, 1 person (4) The prisoners who received training in preparation before releasing prisoners from the Khok Nong Na Project of Kindness and Hope, 5 people from the Department of Corrections who were in the Bangkok Special Prison. This study was conducted from a sample group in the Bangkok Special Prison. Total number: 15 cases. Results of the detailed study regarding the preparations for release of prisoners under the "Sufficiency Economy Model" ("Khok Nong Na") project by the Department of Corrections case study at Bangkok Remand Prison showing procedures in place and acknowledging the problems and obstacles with the program. Results show 4 main problem areas as follows: 1) The curriculum 2) Training personnel 3) Training facilities 4) Evaluation and follow-up. Additionally it brings the issues and obstacles forth as guidelines for further development of the program as follows: 1) Development of more appropriate curriculum 2) Development of training personnel 3) Improvement of the training facilities 4) Improvement of the evaluation and follow-up procedures. The factors relating to prisoners and society are also difficult to control. If released prisoners re-enter society and find themselves back in the same environment then they are likely to commit further crime.

Keywords: The pre-release preparation, Khok Nong Na Project of Kindness and Hope, Bangkok Remand Prison

¹ Graduate student, Faculty of Criminology and Justice Administration, Rangsit University

บทนำ (Introduction)

เมื่อคนอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมากย่อมเกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม กลุ่มคนหลาย ๆ กลุ่มรวมตัวกันก่อให้เกิดสังคม หากมีสังคมแล้วการที่สมาชิกในสังคมทุกคนจะอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขนั้นจึงต้องมีกฎระเบียบจารีตประเพณี ข้อบังคับต่าง ๆ และหากเกิดการฝ่าฝืนก็มีบทลงโทษตามมา จึงมีความจำเป็นถือเป็นระเบียบแบบแผนให้สมาชิกในสังคมประพฤติปฏิบัติตาม แต่เมื่อมีผู้ใดในสังคมกระทำการละเมิดกฎระเบียบ กฎหมาย จารีตประเพณี หรือข้อบังคับเหล่านั้น ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดระเบียบต้องได้รับโทษตามที่กฎระเบียบ กฎหมาย กำหนดไว้ เมื่อเกิดปัญหาอาชญากรรมหรือการกระทำความผิดกฎหมายขึ้นแล้ว ย่อมต้องมีหน่วยงานหรือคนกลางเพื่อเข้ามาดำเนินการกับปัญหาอาชญากรรมเหล่านั้น โดยในปัจจุบันนี้เป็นหน้าที่ของกระบวนการยุติธรรมซึ่งถือเป็นหน่วยงานสำคัญในการดำเนินการกับปัญหาอาชญากรรมเหล่านั้น เพื่อป้องกันความปลอดภัยให้กับสังคมไทย ตั้งแต่หน่วยงานตำรวจ อัยการ ศาลและราชทัณฑ์ โดยแต่ละขั้นตอนมีหน้าที่ตั้งแต่การสืบสวน สอบสวนนำตัวผู้กระทำความผิดตามกฎหมายมาดำเนินคดีไปจนถึงการพิจารณาฟ้องร้องคดี เพื่อตัดสินคดีและในขั้นตอนสุดท้ายภายหลังมีคำพิพากษาสูงสุดของศาลแล้ว ผู้กระทำความผิดตามกฎหมายจะอยู่ในความรับผิดชอบของกรมราชทัณฑ์และผู้กระทำความผิดตามกฎหมายจะถูกนำตัวส่งมายัง “ราชทัณฑ์” เพื่อดำเนินการควบคุมแก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพฤตินิสัยของผู้กระทำความผิดและจะส่งตัวผู้กระทำความผิดไปกักขังยังเรือนจำต่อไป

กรมราชทัณฑ์ เป็นหน่วยงานสุดท้ายในกระบวนการยุติธรรม นอกจากจะมีหน้าที่ในการควบคุมผู้กระทำความผิดตามคำพิพากษาของศาลแล้ว ยังมีภารกิจที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การแก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังในระหว่างที่ถูกคุมขังในเรือนจำ เพื่อให้เขาเหล่านั้นได้กลับตัวกลับใจ ปรับเปลี่ยนทัศนคติไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำ และสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุขเมื่อได้รับการปล่อยตัวพ้นโทษออกไปจากเรือนจำ (กรมราชทัณฑ์, 2564)

แต่เนื่องด้วยสภาพปัญหาต่าง ๆ ในสังคมที่มากขึ้นไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม ล้วนส่งผลให้ผู้กระทำความผิดกฎหมายมีมากขึ้น ทำให้สถานการณ์ของผู้ต้องขังในเรือนจำหรือนักโทษล้นคูก้นเป็นปัญหาที่ยังคงดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องเร่งดำเนินการแก้ไขแต่เป็นเวลากว่าสิบปีที่ผ่านมาจำนวนผู้ต้องขังยังไม่มีลดน้อยลงไปตามที่ควรจากข้อมูลระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน 2562 - 1 มิถุนายน 2564 รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศจำแนกตามประเภท พบว่า ในปี 2562 - 2563 มีจำนวนผู้ต้องขังเพิ่มขึ้น จำนวน 11,774 คน คิดเป็นร้อยละ 3.13 และในปี 2563-2564 จำนวนผู้ต้องขังลดลงจำนวน 67,217 คน คิดเป็นร้อยละ 21.73

ผู้ต้องขังที่ถูกควบคุมอยู่ในเรือนจำ ซึ่งมีกำหนดโทษต่างกันไปตามพฤติกรรมการกระทำความผิด ในขณะที่ต้องโทษจำคุกย่อมต้องถูกตัดขาดจากบุคคลภายนอก ต้องเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตที่เคยปฏิบัติขณะอยู่ภายนอก เช่น การพบปะผู้คน การมีเสรีภาพในสิ่งต่าง ๆ การที่ต้องเข้ามาอยู่ในเรือนจำซึ่งอยู่ในกำแพงสี่เหลี่ยม มี กฎระเบียบในการดำรงชีวิต ถูกจำกัดสิทธิ เสรีภาพที่จะประพฤติปฏิบัติตามความต้องการ ซึ่งอาจทำให้ผู้ต้องขังมีทัศนคติไม่ดีกับสิ่งรอบตัว มีความรู้สึกอับอายและเกรงกลัวว่าจะถูกสังคมเหยียดหยามไม่ยอมรับ ซึ่งทำให้ผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องการปรับตัวให้เข้ากับครอบครัวและสังคมภายนอก ระยะเวลาหลังพ้นโทษ

ในช่วงแรกจะเป็นช่วงเวลาที่สำคัญมาก ผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวมักจะประสบปัญหาและหวนกลับไปก่อเหตุกระทำผิดซ้ำอีก

แม้สถิติผู้กระทำผิดและผู้กระทำผิดซ้ำในปัจจุบันมีแนวโน้มลดลง แต่ปัญหาการกระทำผิดซ้ำ ก็ส่งผลกระทบต่อตัวบุคคลผู้กระทำผิดซ้ำเอง ทั้งในด้านคุณภาพชีวิตที่ต่ำลงจากการมีประวัติอาชญากรรมติดตัวและการขาดโอกาสในทางการศึกษาหรืออาชีพ และยังส่งผลกระทบต่อความมั่นคงความปลอดภัยในชีวิตของประชาชน ส่งผลด้านลบต่อสังคมและเศรษฐกิจ ทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในระบบงานยุติธรรม โดยสะท้อนถึงประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมในปัจจุบัน นำไปสู่แนวโน้มที่ประชาชนและสังคม จะให้โอกาสทางสังคมและเศรษฐกิจแก่ผู้ที่เคยกระทำผิดมาแล้วน้อยลง

จากรายงานอัตราการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัว 3 ปี (2561 - 2563) ล่าสุดโดยมีระยะเวลาติดตามพฤติกรรม 1 ปี ข้อมูล ณ วันที่ 12 กันยายน 2564 พบว่า มีอัตราการกระทำผิดซ้ำลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีอัตราการกระทำผิดซ้ำร้อยละ 15.57, 14.57 และ 12.98 (กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, 2564)

"โคกหนองนาแห่งความหวัง" ปรากฏครั้งแรก เมื่อกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เผยแพร่ภาพวาดฝีพระหัตถ์ในเดือน สิงหาคม พ.ศ. 2563 ต่อมาในเดือน กันยายน ปีเดียวกัน กรมราชทัณฑ์ ได้เริ่มทำโครงการนี้ขึ้นเป็นครั้งแรกที่ทัณฑสถานหญิงกลาง และ โครงการถูกขยายไปยังเรือนจำทั่วประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบ่มเพาะสร้างหลักอาชีพให้นักโทษนับแสนให้มีชีวิตที่มั่นคงหลังพ้นโทษ (โครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์, 2566) โคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ เป็น "โครงการพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว" เป็นหลักสูตรในการเตรียมความพร้อมให้กลุ่มนักโทษเด็ดขาดที่จะได้รับการปล่อยตัวหลังจากได้รับพระราชทานอภัยโทษตามพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2563 ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2563 และ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร วันชาติ และวันพ่อแห่งชาติ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2563 "โคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง" ของกรมราชทัณฑ์ ได้อธิบายถึงโคกหนองนาโมเดล ว่าเป็นการประยุกต์ใช้ทฤษฎีใหม่หลากหลายทฤษฎีของรัชกาลที่ 9 สู่อำเภอโคกหนองนา ทำนาลงในพื้นที่ขนาดเล็ก โดยมีการประยุกต์ใช้อย่างน้อย 15 ทฤษฎี ได้แก่ เกษตรทฤษฎีใหม่ แฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ ฝายชะลอความชุ่มชื้น คลองก้างปลา คลองไส้ไก่ กังหันน้ำชัยพัฒนา การท่มดิน บัญพืชสด เลี้ยงดินให้พืช หลักกสิกรรมธรรมชาติ ปลูกป่าในใจคน ป่า 3 อย่างประโยชน์ 4 อย่าง การจัดการพื้นที่เลียนแบบธรรมชาติ เป็นต้น

เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร เป็นเรือนจำที่ควบคุมผู้ต้องหาระหว่างพิจารณาคดีและผู้ต้องขังคดีเด็ดขาด คดีทั่วไป อัตราโทษไม่เกิน 15 ปี ซึ่งนอกจากภารกิจหลักในการควบคุมดูแลผู้ต้องขังไม่ให้หลบหนีและอยู่ในกฎระเบียบ เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร ยังมีภารกิจในการควบคุมแก้ไขฟื้นฟูพัฒนาพฤตินิสัยแก่ผู้ต้องขัง โดยมีการดำเนินงานหลายหลักสูตร และในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขังโครงการโคกหนองนา แห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ เป็นภารกิจสำคัญ ที่ได้รับมอบหมายจากกรมราชทัณฑ์ เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร ได้มีการดำเนินโครงการฝึกอบรมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขัง

โครงการโคกหนองนา แห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ ภายในเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร โดยมีผู้ต้องขังที่ผ่านการอบรมแล้วทั้งสิ้นจำนวน 1,559 คน (กรมราชทัณฑ์, 2566) และมีการอบรมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้ต้องขังกลับตัวเป็นพลเมืองดี คืนคนดีสู่สังคม

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนารูปแบบการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขัง ศึกษาปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงาน ตลอดจนแนวทางที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขังของเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย (Research Objectives)

- 1) เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขังโครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ กรณีศึกษา เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร
- 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของผู้ต้องขังโครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ กรณีศึกษา เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร
- 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนารูปแบบการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของผู้ต้องขังโครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ กรณีศึกษา เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษ

การลงโทษ คือ การปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้ที่ได้รับการปฏิบัตินั้นต้องได้รับผลร้าย เนื่องจากการที่ผู้นั้นได้ฝ่าฝืนแนวปฏิบัติอันเป็นกติกาของสังคม โดยที่รัฐจะเป็นผู้ทำหน้าที่จัดการให้ผู้กระทำความผิดได้รับผลร้ายนั้น ๆ การลงโทษจึงเป็นรูปแบบหนึ่งของการป้องกันสังคมจากผู้กระทำความผิด ทั้งนี้การป้องกันจึงแบ่งออกได้เป็น “การป้องกันทั่วไป” และ “การป้องกันพิเศษ” (ธานี วรภัทร์, 2554) ดังนี้

1) การป้องกันทั่วไป หมายถึง การลงโทษการกระทำที่ละเมิดต่อกฎหมาย เพื่อให้ผู้กระทำความผิดทราบว่า ได้กระทำในสิ่งที่สังคมไม่ยอมรับและให้บุคคลอื่นเห็นว่า หากมี การกระทำเช่นนี้เกิดขึ้น การกระทำนั้นย่อมไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม บุคคลย่อมจักต้องได้รับโทษจากการกระทำที่ผิดต่อกฎหมาย

2) การป้องกันพิเศษ หมายถึง การป้องกันมิให้ผู้ที่เคยกระทำความผิดกลับมาก่ออันตรายต่อสังคมอีกในอนาคต โดยการใช้มาตรการฟื้นฟูและป้องกันประเภทต่าง ๆ

ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้กระทำความผิดที่ได้รับโทษ ได้รู้สำนึกว่าการกระทำของตนเป็นการกระทำผิดอันเป็นพฤติกรรมที่คนในสังคมส่วนใหญ่ไม่ประสงค์ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนั้น จึงมีความจำเป็นต้องเข้าสู่กระบวนการแก้ไขพฤติกรรมมนุษย์เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่ดีเช่นนั้นให้หมดไป(ธานี วรภัทร์, 2554) ซึ่งในทฤษฎีหรือปรัชญาการลงโทษ ได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการลงโทษที่สำคัญ ได้แก่ การลงโทษเพื่อเป็น

การทดแทนการลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ การลงโทษเพื่อเป็นการตัดช่องโอกาสกระทำความผิดและโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไข(ธานี วรภัทร์, 2551)

1.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยใช้ชุมชน

การแก้ไขผู้กระทำผิดในชุมชน (Community-based Corrections) หมายถึง การนำทรัพยากรชุมชน (Community Resource) ทั้งหลายที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำผิดให้สังคมยอมรับได้ ทรัพยากรเหล่านั้น ได้แก่ ศูนย์งานบริการสังคม (Community Service Centers) บ้านกึ่งวิถี (Halfway House) งานคุมประพฤติ งานพักการลงโทษ โครงการก่อนปล่อยตัว(ผู้ต้องขัง) (Prerelease Programs) สถาบันบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดและสุรา รวมถึงโครงการอื่น ๆ ที่ได้รับการวางรูปแบบเพื่อผู้กระทำผิดโดยเฉพาะ (Callison, 1983)

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดและการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

การใช้เรือนจำเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด ได้มีวิวัฒนาการมาเป็นเวลานานนับศตวรรษ โดยได้มีการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดไม่ว่าจะทางเนื้อตัว เช่น การทรมานหรือการเยียนตี เป็นต้น โดยการใช้เรือนจำในยุคแรก ๆ เน้นการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนและข่มขู่ยับยั้งแต่ต่อมาในภายหลังได้หันมาเน้นในเรื่องของการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดเพื่อให้กลับเข้าสู่สังคมได้มากยิ่งขึ้น โดยรูปแบบและวิธีการในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำ จึงได้เปลี่ยนแปลงไปจากการเน้นการควบคุมตัวอย่างเข้มงวด นำมาสู่การจัดกิจกรรมและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในเชิงแก้ไขมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการให้การศึกษา การพัฒนาจิตใจ การฝึกวิชาชีพและการจัดสวัสดิการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ต้องขังได้รับการพัฒนาให้เป็นคนดีของสังคมต่อไป (กรวรรณ คำกรเกตุ, 2559)

1.4 แนวคิดและทฤษฎีการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยในประเทศไทย

กรมราชทัณฑ์ (2532) ได้ให้ความหมายของการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวว่าหมายถึง การอบรมแก้ไขฟื้นฟูคุณสมบัติหรือพฤติกรรมของผู้ต้องขังที่บกพร่อง และสังคมไม่พึงปรารถนาให้กลับเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติหรือพฤติกรรมที่สังคมพึงปรารถนาภายหลังพ้นโทษออกจากเรือนจำ

แนวความคิดในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขัง ของกรมราชทัณฑ์ (2532) เนื่องจากปรากฏว่าผู้ต้องขังที่ได้รับการตัดสินให้จำคุกในเรือนจำ มีสภาพ พื้นฐานการศึกษา อาชีพ รายได้ ครอบครัวแตกต่างกันและส่วนใหญ่ผู้ต้องขังก่อนต้องโทษจะมีอาชีพที่ไม่แน่นอน ฐานะที่ยากจน ครอบครัวที่แตกแยก ฉะนั้น เมื่อผู้ต้องขังเข้าไปอยู่ในการควบคุมดูแลของกรมราชทัณฑ์ การอบรมแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมผู้ต้องขังเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญที่ต้องปฏิบัติ กรมราชทัณฑ์ จึงได้ดำเนินการแก้ไขพัฒนาฟื้นฟูพฤติกรรมที่บกพร่อง และสังคมที่ไม่พึงปรารถนาของบุคคลดังกล่าวให้กลับเป็นบุคคลที่สังคมพึงปรารถนา

1.5 แนวคิดและทฤษฎีการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยในต่างประเทศ

แนวคิดและแนวทางการปฏิบัติกับผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถานในต่างประเทศ มีหลักการที่นอกจากจะเน้นการคุมขังผู้ต้องขังให้ปลอดภัยจากการหลบหนีแล้ว ยังมุ่งเน้นในเรื่องของการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมของผู้ต้องขัง โดยมีหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เป็นแนวทางที่ชัดเจนเพื่อปฏิบัติกับผู้ต้องขัง ประกอบกับการประสานความร่วมมือจากองค์กรเอกชนและอาสาสมัครต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ต้องขังเหล่านั้นให้

ออกไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติและไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถานใน 3 ประเทศ คือ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสหรัฐอเมริกา (รัฐบาลกลาง) และประเทศสหราชอาณาจักร

1.6 การใช้เรือนจำชั่วคราวเป็นศูนย์เตรียมการปลดปล่อย

การดำเนินงานเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย จะดำเนินการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง 2 รูปแบบ คือ ผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวโดยมีเงื่อนไข (Conditioned Release) และผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยพันธโทษ (Non-Conditioned Release) โดยระยะเวลาในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวโดยมีเงื่อนไขหรือปล่อยพันธโทษจะเข้าสู่แผนงาน (Program) การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยในเรือนจำ/ทัณฑสถาน เมื่อเหลือระยะเวลาอีก 6 เดือนก่อนปล่อยโดยงดการเข้ากลุ่มบำบัดต่าง ๆ เช่นที่เคยปฏิบัติ แต่การทำงานยังคงดำเนินอยู่ ผู้ต้องขังก่อนปล่อยทุกรายจะเข้าสู่แผนงาน (Program) การเตรียมปล่อยอย่างจริงจัง

ซึ่งจากการที่มีนโยบายของกรมราชทัณฑ์ ในการกำหนดให้สร้างเรือนจำโครงสร้างเบา เพื่อแก้ไขปัญหานักโทษล้นเรือนจำและพัฒนาระบบการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยให้เข้มข้นยิ่งขึ้นเรือนจำชั่วคราวและทัณฑสถานเปิดทั้ง 17 แห่งทั่วประเทศ จึงมีการทำงานที่เน้นโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยอย่างจริงจังและพัฒนาสู่ศูนย์เตรียมการปลดปล่อย เพื่อให้ผู้ต้องขังได้รับการพัฒนาพฤตินิสัยที่เหมาะสมและสามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้ โดยมีการงานอาชีพที่สุจริตมีความรู้ในการดำเนินชีวิตในด้านปลูกฝังทางด้านการเกษตรและไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกด้วย

1.7 แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย

แนวคิดความหมายของเครือข่าย หมายถึง การเชื่อมโยงระหว่างระบบการปฏิบัติงาน หรือเชื่อมโยงบทบาทของ กลุ่มบุคคล องค์กร/หน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นหน่วยย่อยรวมตัวกันด้วยความสมัครใจภายใต้ความต้องการในวัตถุประสงค์ร่วมกัน จัดโครงสร้างและรูปแบบการทำงานด้วยระบบใหม่ในลักษณะสร้างความร่วมมือประสานงานกันในแนวราบ ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยการระดมสรรพกำลัง ร่วมกันกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาด้วยการให้สมาชิกได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมติดตาม ประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์

1.8 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560

ตามที่พระราชบัญญัติให้ไว้ ณ วันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 เป็นปีที่ 2 ในรัชกาลปัจจุบัน สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร มีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่าโดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการราชทัณฑ์ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดย คำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษาดังต่อไปนี้

หมวด 2 อำนาจหน้าที่เจ้าพนักงานเรือนจำ

มาตรา 18 ให้กรมราชทัณฑ์จัดให้เจ้าพนักงานเรือนจำ เข้ารับการฝึกอบรมก่อนเข้าปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้มีการประเมินและพัฒนาความรู้ ความสามารถ

หมวด 4 ผู้ต้องขัง ส่วนที่ 2 การจำแนกและการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง

มาตรา 40 เพื่อประโยชน์ในการจัดชั้น จัดกลุ่ม ควบคุม แยกคุมขัง แก้ไข บำบัด พื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นคนดี และการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขัง

มาตรา 41 ภายใต้บังคับมาตรา 40 เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการผู้ต้องขังภายในเรือนจำ ให้อธิบดีจัดให้มีระบบการจัดชั้น การจัดกลุ่มผู้ต้องขังและการแยกคุมขัง โดยต้องคำนึงถึงประเภทหรือชั้นของเรือนจำที่ได้จำแนกไว้ตามมาตรา 31 และความเหมาะสมกับผู้ต้องขังแต่ละประเภทแต่ละประเภท

มาตรา 42 เพื่อประโยชน์ในการแก้ไข บำบัด พื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นคนดีให้อธิบดีจัดให้มีระบบการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังด้วยวิธีการและแนวทางที่เหมาะสมเกี่ยวกับการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง โดยให้ผู้ต้องขังได้รับการศึกษา การอบรมทั้งด้านคุณธรรมและจริยธรรม การทำงาน การฝึกวิชาชีพ

หมวด 6 การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการพ้นจากเรือนจำ

มาตรา 64 ให้เรือนจำเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย โดยริเริ่มเตรียมการตั้งแต่ได้รับตัวผู้ต้องขังไว้ในเรือนจำ เพื่อให้มีกระบวนการในการส่งเสริมและช่วยเหลือผู้ต้องขังได้อย่างถูกต้องวิธี

มาตรา 65 ผู้ต้องขังที่จำคุกมาแล้วจนเหลือโทษที่ต้องจำคุกตามระเบียบที่กรมราชทัณฑ์กำหนดให้เรือนจำ จัดให้พักการทำงาน และในกรณีที่เหมาะสมควรให้จัดแยกคุมขังไว้ต่างหากจากผู้ต้องขังอื่น แล้วจัดให้ได้รับการอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย

จากกฎหมายในมาตราที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยทำให้เข้าใจถึงหลักเกณฑ์ของเจ้าหน้าที่ ผู้ต้องขัง และการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของราชทัณฑ์โดยเจ้าหน้าที่ก่อนมีการเข้าสู่วิชาปฏิบัติงานไม่ว่าจะทั้งการปฏิบัติงานในลักษณะอื่นและการปฏิบัติงานโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ต้องจัดให้มีการอบรมทักษะความรู้ตามมาตรา 18 และสิทธิของผู้ต้องขังที่จะได้รับการแก้ไข บำบัด พื้นฟู ปรับทัศนคติเพื่อกลับตนเป็นคนดีตามระเบียบ โดยมีการจำแนกผู้ต้องขังตามลำดับชั้นและจำแนกตามความมั่นคงของเรือนจำ ทั้งนี้ มาตรา 64 และ 65 ได้บัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ของการนำตัวผู้ต้องขังเข้าสู่โปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยเพื่อให้เป็นไปตามระเบียบของกรมราชทัณฑ์

1.9 โครงการพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว “โคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์”

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมีต่อปวงชนชาวไทยทุกหมู่เหล่าไม่เว้นแม้แต่ผู้ต้องราชทัณฑ์ โครงการพระราชทานฯ “โคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์” จึงได้เริ่มต้นขึ้นเมื่อพุทธศักราช 2563 ณ ทณฑสถานหญิงกลาง กรมราชทัณฑ์ โดยมีเจ้าคุณพระสินีนนาฏพิลาสกัลยาณี ได้น้อมนำพระราชโบายมาสู่การลงมือทำด้วยตนเอง ปั้นโคก ขุดหนอง และทำนา บนพื้นที่ขนาดเล็ก พร้อมกับผู้ต้องขังทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ รวม 80 คน มุ่งหวังให้ผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งได้รับพระราชทานอภัยโทษได้รับความรู้จากการอบรมเกิดการปรับเปลี่ยนพื้นฐานแนวความคิดผิดวิสัย ลงมือปฏิบัติ และแก้ปัญหาจริง เพื่อผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำ/ทัณฑสถาน สามารถนำองค์ความรู้ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ไปปรับใช้ในการดำรงชีวิต เพื่อให้สามารถหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว รู้จักพึ่งพา

ตนเอง รู้จักช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน โดยไม่หวงกลับไปกระทำผิดซ้ำ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมได้อย่างยั่งยืน โดยผลของการทดลองนำร่องพบว่า ผู้เข้ารับการอบรมทั้งชาวไทยและต่างชาติ มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนเกิดความรัก ความสามัคคีระหว่างผู้เข้ารับการอบรม

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกราช สุวรรณรัตน์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง “การฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในงานคุมประพฤติของชุมชน” การวิจัยในนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์บทบาทของอาสาสมัครคุมประพฤติและเครือข่ายคุมประพฤติกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด วิธีการศึกษาใช้วิธีเชิงคุณภาพโดยเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลากหลาย โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่สำนักงานคุมประพฤติ อาสาสมัครคุมประพฤติในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สนทนากลุ่มเครือข่ายยุติธรรมชุมชน ผู้ได้รับการฟื้นฟูโดยอยู่ระหว่างการคุมประพฤติ ผู้ที่ได้รับการสงเคราะห์หลังปล่อยและผู้ที่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดและสังเกตกระบวนการฟื้นฟูในอำเภอบ้านฉาง จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในชุมชนโดยอาสาสมัครคุมประพฤติและเครือข่ายยุติธรรมชุมชน ทำให้เกิดรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ โดยอาสาสมัครคุมประพฤติซึ่งบางคนก็เป็นคณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชนและเครือข่ายยุติธรรมชุมชน รูปแบบดำเนินการทั้งเข้ารับการฝึกอบรมทางศาสนาในวัดมัสยิด และมีการทำงานบริการสังคมโดยเมื่อผู้กระทำความผิดสมัครใจในการเข้าทำงานบริการสังคม โดยจะให้ความสำคัญกับชุมชนเป็นหลัก

นภสร รัตนนันทชัย (2563) ได้ศึกษาเรื่อง “กระบวนการพัฒนาสันติภาวะของผู้ต้องขังกระทำความผิดซ้ำ” บทความนี้นำเสนอแนวทางการพัฒนาผู้ต้องขังกระทำความผิดซ้ำ โดยกระบวนการการสร้างสันติภาวะ การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัจจุบัน ปัญหา แนวคิดการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขังกระทำความผิดซ้ำ 2) เพื่อพัฒนาระบบการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขังกระทำความผิดซ้ำ ตามหลักสันติภาวะ 3) เพื่อนำเสนอกระบวนการการพัฒนาสันติภาวะของผู้ต้องขังกระทำความผิดซ้ำ ผลการวิจัย พบว่า (1) ในการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังมาจาก 2 ปัจจัย ปัจจัยภายนอก (สิ่งแวดล้อมสภาพสังคม) และปัจจัยภายใน (สภาพจิตใจของผู้ต้องขัง) (2) กระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขังกระทำความผิดซ้ำ ตามหลักสันติภาวะ พบว่า ทำให้ผู้ต้องขังมีความพร้อมในการเตรียมตัวก่อนปล่อยมากขึ้น โดยเฉพาะความพร้อมทางด้านจิตใจ (3) การนำเสนอกระบวนการการพัฒนาสันติภาวะของผู้ต้องขังกระทำความผิดซ้ำ พบว่า การพัฒนาผู้ต้องขังตามหลักสันติภาวะ สามารถถอดออกมาเป็นกระบวนการการ

กรวรรณ คำกรฤต (2559) ศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนาโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของผู้ต้องขังในเรือนจำโครงสร้างเบา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ผลการศึกษาได้ว่าแนวทางดังกล่าว สามารถแบ่งการพัฒนาก่อเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเจ้าหน้าที่ โดยเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ที่ดูแลโปรแกรมจากเจ้าหน้าที่ด้านการควบคุมเป็นเจ้าหน้าที่ด้านการบำบัดและแก้ไข 2) ด้านการดำเนินงานของโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยแบบเข้มข้น โดยการประยุกต์รูปแบบของต่างประเทศมาใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง และมีการเตรียมเอกสารของผู้ต้องขังให้พร้อมก่อนเข้าสู่โปรแกรม 3) ด้านสถานที่ ควรมีการจัดเตรียมสถานที่เรือนนอน

และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมก่อนเริ่มโครงการและปรับปรุงระบบการรักษาความปลอดภัยให้มีอาณาเขตมากขึ้นและ 4) ด้านผู้ต้องขัง ควรเพิ่มการประเมินความเสี่ยง และการติดตามภายหลังปล่อยในกลุ่มผู้ต้องขังที่พ้นโทษ

อำนวยการ ต้นพานิชย์ (2563) ศึกษาเรื่อง สมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและสุขภาพจิตของผู้ต้องขังก่อนปล่อยออกสู่สังคม การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและสุขภาพจิตของผู้ต้องขังก่อนปล่อยออกสู่สังคมกลุ่มประชากรเป็นผู้ต้องขังจำนวน 4,215 คนดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงซึ่งเป็นผู้ต้องขังก่อนปล่อยออกสู่สังคมจำนวน 600 คนผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบสมรรถภาพทางกายสำหรับประชาชนไทยของกรมพลศึกษา (2561) แบบสอบถาม General Health Questionnaire (Thai GHQ-12) เป็นแบบคัดกรองปัญหาสุขภาพจิตที่พัฒนามาจาก GHQ ของ Goldberg (1972) หลังจากนั้นนำแบบบันทึกการทดสอบและแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วจำนวน 588 ชุดมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ผลการวิจัยพบว่าข้อมูลทั่วไปของผู้ต้องขังก่อนปล่อยออกสู่สังคมจำนวน 588 คนเป็นเพศชายจำนวน 414 คนคิดเป็นร้อยละ 70.58 เพศหญิงจำนวน 174 คนคิดเป็นร้อยละ 29.42 ช่วงอายุที่พบมากที่สุดอยู่ระหว่าง 30-34 ปีผู้ต้องขังส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายพบว่าสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพของผู้ต้องขังก่อนปล่อยออกสู่สังคมของเรือนจำสุพรรณบุรีรายการทดสอบดัชนีมวลกายทุกกลุ่มอยู่ในเกณฑ์สมส่วนรายการยกเข่าขึ้น-ลง 2 นาทีทุกกลุ่มอยู่ในระดับดีมากรายการยืน-นั่งบนเก้าอี้ 60 วินาทีทุกกลุ่มอยู่ในเกณฑ์ดีรายการวัดแรงบีบมือกลุ่มชายอยู่ในระดับดีกลุ่มหญิงอยู่ในระดับปานกลางรายการนั่งอตัวไปข้างหน้าและมือด้านหลังมือขวาอยู่บนและมือด้านหลังมือซ้ายอยู่บนยืน-นั่งบนเก้าอี้ 30 วินาทียกเข่าขึ้น-ลง 3 นาทีและเดินเร็วอ้อมหลักทุกกลุ่มอยู่ในระดับปานกลางผลด้านสุขภาพจิตทั่วไปของผู้ต้องขังก่อนปล่อยออกสู่สังคมของเรือนจำจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าสุขภาพจิตของผู้ต้องขังก่อนปล่อยออกสู่สังคมส่วนใหญ่มีภาวะปัญหาสุขภาพจิตมีคะแนน GHQ-12 = 0-2 คะแนนจำนวน 553 คนคิดเป็นร้อยละ 94.05 มีระดับภาวะสุขภาพจิตปกติและผู้ต้องขังที่มีคะแนน GHQ-12 = มากกว่า 2 คะแนนขึ้นไปมีระดับภาวะสุขภาพจิตผิดปกติจำนวน 35 รายคิดเป็นร้อยละ 5.95

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

จากกรอบแนวคิดในการวิจัยสามารถอธิบายในแต่ละประเด็นของกรอบแนวคิดการวิจัย โดยศึกษาปัญหาและอุปสรรคของโครงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขังโครงการโคกหนองนา โดยเมื่อทราบสาเหตุที่ส่งผลต่อการเกิดอุปสรรคและปัญหาแล้ว ท้ายที่สุดจะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อหาแนวทางพัฒนาโครงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขังโครงการโคกหนองนา เรือนจำพิเศษ กรุงเทพมหานครต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

1.1 รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ อันประกอบไปด้วยกระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง หนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาษาไทยและ ภาษาต่างประเทศ ทบทวนแนวความคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการสืบค้นจากอิเล็กทรอนิกส์และการเก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวนทั้งสิ้น 12 คน 1) ผู้บริหารเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ท่าน 2) เจ้าหน้าที่ทางด้านการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว จำนวน 5 ท่าน 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านโคกหนองนา จำนวน 1 คน 4) ผู้ต้องขังที่ได้รับการอบรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขังโครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ที่อยู่ในเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ใช้แนวคำถามในการ สัมภาษณ์เชิงลึก (Interview) ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยสร้างแบบสัมภาษณ์และแนวคำถามในการสนทนา จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางเอกสาร บทความวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยแนวคำถามเหล่านี้ได้สร้างขึ้น เพื่อให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษา ระเบียบ วิธีการปฏิบัติ ขั้นตอนและรูปแบบการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย โครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ เพื่อพัฒนาแนวทางการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของผู้ต้องขัง

3. การพิทักษ์สิทธิอาสาสมัครในการวิจัย/จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การพิทักษ์สิทธิอาสาสมัครในการวิจัย ทางผู้วิจัยได้ขอความยินยอมในการเข้าร่วมของผู้ให้ข้อมูลสำคัญและพร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการศึกษา จากนั้นผู้วิจัยขอความยินยอมในการเข้าร่วมวิจัย พร้อมทั้งการลงนามยินยอมเข้าร่วมการวิจัยและการรวบรวมข้อมูล โดยมีการชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงการพิทักษ์สิทธิในการตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัย หากเข้าร่วมการวิจัยแล้วกลุ่มตัวอย่างมีสิทธิที่จะยกเลิกหรือถอนตัวออกจากการวิจัยได้ โดยจะไม่เกิดผลเสียหายต่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญแต่อย่างใด ข้อมูลที่ได้รับจะถูกเก็บเป็นความลับและนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น จะไม่มีการระบุชื่อหรือข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะเผยแพร่ผลการวิจัยในภาพรวมและนำมาใช้ประโยชน์ในเชิงวิชาการเท่านั้น และจะทำลายข้อมูลเมื่อการวิจัยครั้งนี้สิ้นสุดลง

จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ทางผู้วิจัยได้ดำเนินการขอใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ซึ่งผ่านการพิจารณาอนุมัติแล้ว เอกสารรับรองเลขที่ COA.No.RSUERB2023-020

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากระเบียบวิธีวิจัยและเครื่องมือต่าง ๆ ทั้งจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมาย มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) มี 4 ขั้นตอนดังนี้

1. จำแนกประเภทข้อมูล คือ การแยกแยะ วิเคราะห์กลุ่มคำ หรือประโยค แล้วจัดทำสารบบจำแนกประเภท เพื่อพิจารณาว่า กลุ่มคำ หรือประโยคเหล่านั้น เป็นประเภทของข้อมูลชนิดใด

2. เปรียบเทียบข้อมูล คือการพิจารณาเปรียบเทียบข้อมูล และจำแนกข้อมูลที่เหมือนกัน และต่างกัน ออกมา เพื่อการตีความข้อมูล

3. ดีความข้อมูล คือการแปลความหมายของข้อมูล โดยใช้หลักการตีความข้อมูล ว่าข้อมูลเหล่านั้นมีคุณภาพหรือไม่
4. สร้างข้อสรุปแบบอุปนัย คือการสร้างข้อสรุปของข้อมูลจำนวนหลายข้อมูลที่ได้จากการตีความข้อมูล

ผลการวิจัย (Results)

1) จากการศึกษาการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขังโครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ กรณีศึกษา เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร ได้ทราบถึงโครงการการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขังโครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ กรณีศึกษา เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร นั้น เป็นโครงการที่เตรียมความพร้อมก่อนปล่อยสำหรับผู้ต้องขังที่ได้รับพระราชทานอภัยโทษ เป็นการสร้างต้นแบบการเกษตรทฤษฎีใหม่ในพื้นที่ขนาดเล็กในทุกเงื่อนไขของพื้นที่ เพื่อให้ผู้พ้นโทษสามารถพึ่งพาตนเอง รวมถึงช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนได้ โดยมุ่งเน้นไปที่การปรับเปลี่ยนและการพัฒนาทักษะด้านความคิด ทักษะคิดและร่างกายของผู้ต้องขังให้มีระเบียบวินัย มีความรักความสามัคคี และการช่วยเหลือเกื้อกูลกันได้อย่างดี ด้วยการน้อมนำ สืบสาน และต่อยอดหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรที่เป็นการประยุกต์ทฤษฎีใหม่แบบชาวบ้าน บ้นโคก ขุดหนอง ทำนา จากการถ่ายทอดของวิทยากร “ครูพาทำ” และผู้เชี่ยวชาญในด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งจะมุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ลงมือปฏิบัติและแก้ไขปัญหาจากสถานการณ์จริง เพื่อให้เห็นผลเป็นรูปธรรม จึงได้กำหนดหลักสูตรฝึกปฏิบัติการเกษตรทฤษฎีใหม่ ในพื้นที่ขนาดเล็ก “โคก หนอง นา โมเดล” ระยะเวลาดำเนินการอบรม 14 วัน โดยจุดประสงค์หลักของโครงการคือ

1.1) เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้ ในการสร้างต้นแบบเกษตรทฤษฎีใหม่ในพื้นที่ขนาดเล็กในทุกเงื่อนไขของพื้นที่ และเพิ่มทักษะการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ในพื้นที่ขนาดเล็ก เพื่อให้สามารถพึ่งพา ตนเองได้ และช่วยเหลือผู้อื่นที่ได้รับความเดือดร้อน

1.2) เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับการเปลี่ยน Mindset ฝึกวินัย ลงมือปฏิบัติ แก้ไขปัญหาจริง เพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้ภายหลังพ้นโทษ

1.3) เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับการเสริมสร้าง ความรู้ พัฒนาทัศนคติ พัฒนาจิตใจ และพัฒนาอาชีพ เกิดแรงจูงใจในการปรับตนเป็นพลเมืองดี โดยสามารถหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำ

1.4) เพื่อส่งเสริมบทบาทของครอบครัว ประชาชน ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชนในการเข้ามามีส่วนร่วม ในการฟื้นฟูผู้เข้ารับการอบรมก่อนปล่อยและหลังปล่อย

2) จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขังโครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ กรณีศึกษา เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครจากการศึกษาพบว่าปัญหาและอุปสรรคของการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของผู้ต้องขังโครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ กรณีศึกษา เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร ที่สำคัญหลักๆทั้งหมด 4 ด้าน ซึ่ง

ได้แก่ 2.1) ปัญหาด้านเนื้อหาหลักสูตร 2.2) ปัญหาด้านบุคลากร 2.3) ปัญหาด้านสถานที่ 2.4) ปัญหาที่ด้านการประเมินผลและติดตามผล

3) จากการศึกษาผู้วิจัยจึงได้สร้างแนวทางการพัฒนารูปแบบการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของผู้ต้องขังโครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ กรณีศึกษา เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร มีดังต่อไปนี้ 3.1) การพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสม 3.2) การพัฒนาบุคลากร 3.3) การพัฒนาสถานที่ 3.4) การพัฒนาการประเมินผลและติดตามผล ดังนั้น แนวทางการรูปแบบการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขัง โครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ กรณีศึกษา เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร มีประเด็นด้านหลักสูตร ตอนนี้หลักสูตรยังคงมีความล้าหลังไม่ทันสมัย ต่อสภาวะเหตุการณ์ทางเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยต้องมีการนำเทคโนโลยีในปัจจุบันมาประยุกต์ใช้ในหลักสูตรให้มีความเป็นปัจจุบันและทันสมัยมากขึ้น แต่ก็ยังคงความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงเช่นเดิม ด้านสถานที่ เรือนจำควรจัดสถานที่ให้เหมาะสมและเพียงพอต่อการอบรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ให้เพียงพอกับจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำ ด้านบุคลากร ควรขอรับการจัดสรรอัตรากำลังเพิ่มในส่วนเจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงานด้านโคกหนองนาโดยตรง และฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะและความรู้ความสามารถให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของผู้ต้องขังโครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง ให้มีความเชี่ยวชาญ รวมทั้งควรประสานขอความร่วมมือ หน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและสังคม เข้ามาสนับสนุนด้านวิทยากร วัสดุอุปกรณ์ในฝึกอบรมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขัง และช่วยเหลือให้โอกาสผู้พ้นโทษเข้าทำงาน ควรประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานภายนอก หรือคนทั่วไปได้ทราบถึงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขังพ้นโทษ เพื่อสร้างความมั่นใจให้สังคมและตัวผู้ต้องขังเอง ด้านการประเมินผลและติดตามผล เปิดศูนย์ประสานงานภายในเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครและติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้ต้องขังอบรมหลังพ้นโทษ ปัจจัยทางด้านผู้ต้องขังทางด้านสังคมก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ยากในการควบคุม หากผู้ต้องขังออกไปสู่สังคมภายนอก เจอสภาพแวดล้อมเดิม อาจทำให้กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก ด้านสถานที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร ควรมีการจัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมก่อนเริ่มดำเนินโครงการ

อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขังโครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ กรณีศึกษา เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร ผู้ศึกษาได้ค้นพบข้อมูลต่าง ๆ ที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้สะท้อนความคิดและความรู้สึก ที่มีต่อประเด็นคำถามที่ผู้ศึกษากำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์ในการศึกษา เมื่อประมวลสิ่งที่ค้นพบ และจัดเป็นหมวดหมู่ สามารถอภิปรายผลการศึกษาในลักษณะการพรรณนาความ โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขัง โครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขัง โครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ กรณีศึกษา เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร มีดังต่อไปนี้

กระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขัง โครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ของเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ตามที่กรมราชทัณฑ์ได้มอบนโยบายการเตรียมความพร้อมในการปล่อยตัวผู้ต้องราชทัณฑ์ ได้กำหนดหลักสูตรฝึกปฏิบัติการเกษตรทฤษฎีใหม่ในพื้นที่ขนาดเล็ก “โคก หนอง นา โมเดล” ระยะเวลาดำเนินการอบรม 14 วัน มีหลักสูตรทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ซึ่งในแต่ละขั้นตอนมีความสัมพันธ์กันและเป็นการดำเนินการมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้ เพิ่มทักษะการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ พัฒนาทัศนคติ พัฒนาจิตใจ พัฒนาอาชีพ เกิดแรงจูงใจในการปรับตนเป็นพลเมืองดี โดยสามารถหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำ และส่งเสริมบทบาทของครอบครัว ประชาชน ชุมชน องค์กรภาครัฐ และเอกชนในการเข้ามามีส่วนร่วม ในการฟื้นฟูผู้เข้ารับการอบรมก่อนปล่อยและหลังปล่อย โดยมีแต่ละฝ่ายในเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงาน เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขังโดยการพัฒนาศักยภาพมุ่งเน้นไปที่การปรับเปลี่ยนและพัฒนาทักษะทางด้านความคิด ทัศนคติ และร่างกายของผู้ต้องขังให้มีระเบียบวินัย มีความรัก ความสามัคคี และการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ดังทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำ (Rehabilitation) ของ สำนักปฏิรูธานนิยม (Positive School) ที่เชื่อในเจตจำนงกำหนด (Determinism) ว่าการกระทำความผิดเกิดจากเหตุปัจจัยต่าง ๆ กัดดัน เช่น สภาพร่างกาย จิตใจ สังคม แวดล้อมที่ทำให้มนุษย์ไม่สามารถหรือกำหนดการ กระทำได้อย่างอิสระ จึงเป็นเหตุให้เกิดการกระทำผิดขึ้น ดังนั้น การลงโทษจึงมิได้มองที่ความผิด ที่เกิดขึ้นโดยเป็นการมองที่สาเหตุของการกระทำและการปรับเปลี่ยนแก้ไขที่เน้นไปยังพฤติกรรมของ ตัวผู้กระทำผิดมากกว่าการลงโทษ

2. ปัญหาและอุปสรรคของการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของผู้ต้องขังโครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขัง โครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ กรณีศึกษา เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร มีดังต่อไปนี้

ปัญหาและอุปสรรคของการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของผู้ต้องขังโครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ กรณีศึกษา เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร จากการศึกษาพบ ปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของผู้ต้องขังโครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ ของเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร 4 ด้าน ได้แก่

ปัญหาด้านเนื้อหาหลักสูตร

เป็นปัจจัยที่สำคัญในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขังให้ได้รับการแก้ไขฟื้นฟูทั้งทางด้านจิตใจและด้านอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเนื้อหาหลักสูตรไม่เป็นปัจจุบันและล้าหลัง จึงควรมีการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขตามบริบทของเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยีที่เป็นปัจจุบันหรือแนวโน้มที่จะเป็นไปในอนาคต ซึ่งส่งผลกระทบต่อกระบวนการดำเนินการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขัง การจัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้จึงจำเป็นต้องปรับตามแนวทางเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ทางสังคมภายนอกอย่างต่อเนื่อง

ปัญหาด้านบุคลากร

ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การดำเนินการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขังโครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครประสบความสำเร็จ โดยมีการประสานงานร่วมกับบุคลากรผู้ที่เชี่ยวชาญสนับสนุนดำเนินงานฝึกอบรม ทำให้การอบรมโครงการดังกล่าวมีประสิทธิภาพ การพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะ ความเชี่ยวชาญ ขับเคลื่อนการทำงานของโครงการให้ประสบความสำเร็จ จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังประสบผลสำเร็จสูงสุด จากการศึกษาพบว่า เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครขาดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่หลายอัตรา เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานหลากหลายด้านพร้อมกัน ที่ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อน

ปัญหาด้านสถานที่

การดำเนินการฝึกอบรมแต่ละครั้งสิ่งที่ต้องคำนึงถึงและต้องเตรียมการตรวจสอบความเรียบร้อยของอุปกรณ์ การสถานที่สำหรับฝึกอบรม รูปแบบการสถานที่ที่เป็นสิ่งที่มีส่วนทำให้การฝึกอบรม มีบรรยากาศความเป็นวิชาการและช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้แก่ผู้ต้องขัง เกิดความสนใจ ตั้งใจ มีสมาธิ มีผลต่อการสร้างบรรยากาศของการฝึกอบรมการแก้ไขฟื้นฟู การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างกว้างขวางและนำไปสู่การเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาพบว่า สถานที่ พื้นที่การฝึกอบรม ส่งผลต่อความตั้งใจการเรียนรู้ การเข้าร่วมกิจกรรมฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอันเป็นผลมาจากสภาวะแวดล้อมของการฝึกอบรม

ปัญหาด้านการประเมินผลและติดตามผล

การดำเนินงานติดตามภายหลังจากการฝึกอบรมเสร็จสิ้น ถือว่าเป็นแนวทางการนำผู้ต้องขังกลับคืนสู่สังคม เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติ เป็นปัจจัยสำคัญในการลดการกระทำผิดซ้ำ การเตรียมความพร้อมที่ดีต้องเริ่มตั้งแต่เข้าสู่เรือนจำ ก่อนพ้นโทษและหลังพ้นโทษ จากการศึกษาพบว่า เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร มีการดำเนินงานศูนย์ประสานงานภายในและติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้ต้องขังอบรมหลังพ้นโทษ เพื่อประมวลผลผู้ต้องขังหลังพ้นโทษและเพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร โดยได้ดำเนินงานอย่างครอบคลุมทุกคนที่เข้าร่วมโครงการ และนำข้อมูลที่ได้นำไปติดต่อศูนย์ประสานงานและส่งเสริมการปฏิบัติงาน (CARE : Center for Assistance to Reintegration and Employment) เพื่อให้ผู้พ้นโทษมีอาชีพ มีงานทำ ภายหลังพ้นโทษ ไม่กลับมามีการกระทำผิดซ้ำ

3. แนวทางการพัฒนารูปแบบการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของผู้ต้องขังโครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า แนวทางการพัฒนารูปแบบการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของผู้ต้องขังโครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ กรณีศึกษา เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยข้อเสนอแนะ 4 ข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะ

1) การพัฒนาด้านหลักสูตรให้เหมาะสม

เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร ควรพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะกับพื้นที่ที่มีอยู่ในเรือนจำพิเศษ กรุงเทพมหานคร ซึ่งจะเน้นการทำให้เป็นแปลง และแบ่งสัดส่วนการทำให้เป็นกลุ่มมากกว่าลงมือทำกลุ่มใหญ่ทีเดียว เพื่อให้เหมาะสมกับสัดส่วนพื้นที่ที่มีอยู่ในเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร และยังทำให้ผู้ต้องขังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่สัดส่วนที่จำกัดได้หลังจากพ้นโทษ ทั้งนี้รวมถึงการพัฒนาในด้านหลักสูตรอีกส่วนที่ต้องให้ทันต่อโลกในยุคปัจจุบัน ซึ่งตอนนี้หลักสูตรยังคงมีความล้าหลังไม่ทันสมัย ควรส่งเสริมพัฒนาเนื้อหาการฝึกอบรมผู้ต้องขังให้สอดคล้องกับสภาพการณ์เปลี่ยนแปลงไปของสังคมและสถานะเหตุการณ์ทางเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ผู้ต้องขังได้มีการเตรียมความพร้อมดำเนินชีวิตภายหลังพ้นโทษ เสริมสร้างกำลังใจการวางแผนการชีวิตอย่างมีเหตุผลและมีเป้าหมายในแต่ละด้าน ที่ชัดเจนสามารถปฏิบัติได้จริงและกระตุ้นให้ผู้ต้องขังตระหนักถึงความสำคัญต่อเป้าหมายชีวิต

2) การพัฒนาด้านบุคลากร

เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครควรส่งเสริมพัฒนาเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ของเรือนจำพิเศษ กรุงเทพมหานคร ให้มีความรู้ความสามารถมีทักษะเชี่ยวชาญหลากหลายด้าน ทั้งด้านการควบคุมผู้ต้องขังด้านการการศึกษาและพัฒนาจิตใจ ด้านพันธุวิทยา โดยเฉพาะด้านการฝึกอบรมพัฒนาผู้ต้องขัง ซึ่งเป็นงานด้านสำคัญต่อการแก้ไขฟื้นฟูให้ผู้ต้องขังได้รับการพัฒนากลับตนเป็นพลเมืองดีของสังคม สอดคล้องกับ แนวคิดการปรับตัวของผู้กระทำความผิดเข้ากับชุมชน จากแนวคิดนี้ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างผู้กระทำความผิดกับชุมชน โดยมีการแนะนำช่วยเหลือให้ผู้กระทำความผิดแก้ไขตนเองโดยการรับบริการต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน เช่น การจัดหางาน การฝึกวิชาชีพ การรับการศึกษาในสถาบันต่างๆ การรับการแนะนำและคำปรึกษาทางจิตวิทยา เป็นต้น บทบาทของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ มิได้เน้นที่การควบคุมอีกต่อไป แต่ต้องเน้นที่การช่วยเหลือและตอบสนองต่อความต้องการของผู้กระทำความผิด โดยการจัดหาบริการที่เหมาะสมที่มีอยู่ในชุมชนให้แก่ผู้กระทำความผิด ประสานบุคลากรภายนอก ที่เป็นผู้ที่เชี่ยวชาญเฉพาะในด้านการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย และโครงการโคกหนองนาเข้ามาช่วยเหลือ จะได้ตรงกับแนวทางและทำให้การอบรมในโครงการดังกล่าวมีประสิทธิภาพชัดเจนมากยิ่งขึ้น ในส่วนการพัฒนาบุคลากรภายใน เพิ่มบุคลากรในการดูแลโครงการเฉพาะทาง และไม่มีภาระหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในส่วนอื่นภายในเรือนจำ นำบุคลากรที่ได้คัดเลือกนำไปศึกษาเรียนรู้เฉพาะทางอย่างจริงจังสำหรับโครงการ เนื่องจากบุคลากรนั้นเป็นส่วนที่ขับเคลื่อนการทำงานของโครงการให้ประสบความสำเร็จ หากมีกำลังเจ้าหน้าที่ที่เพียงพอทั้งมีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญ จะทำให้สามารถจัดการโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3) การพัฒนาด้านสถานที่

เนื่องจากพื้นที่ที่มีอยู่อย่างจำกัดในเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร ทำให้มีปัญหาในด้านการอบรมที่มีอุปสรรคอย่างต่อเนื่อง ทางเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครจึงมีการอบรมตามสถานที่ที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพในการใช้งานมากยิ่งขึ้น เช่น

- 1) มีการบริหารจัดการแต่ละรุ่นให้เหมาะสมกับสถานที่ที่มีอยู่ในเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร
- 2) นำเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดการด้านอบรมระบบปิด คืออบรมในแดนเพื่อลดการใช้พื้นที่ในเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร และทำให้มีประสิทธิภาพในการอบรมชัดเจน

3) นำแปลงสาธิตขนาดเล็กมาใช้ในการอบรมประกอบกับการปฏิบัติตามทฤษฎีโคกหนองนา เพื่อจำลองขนาดสถานที่ให้เหมาะสมตามหลักทฤษฎีและแนวคิดตามโครงการโคกหนองนา

ดังนั้นเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร กรมราชทัณฑ์ ควรจัดให้มีสถานที่สำหรับฝึกอบรมที่ส่งเสริมเอื้อต่อการพัฒนาผู้ต้องขังทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ อาทิเช่น ห้องประชุม การจัดทำแปลงสาธิต เพื่อให้การฝึกอบรมมีบรรยากาศความเป็นวิชาการ ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ให้แก่ผู้ต้องขัง ซึ่งมีผลต่อการฝึกอบรมต่อการพัฒนากระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง สอดคล้องกับ แนวคิดในการเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัว ประเทศสหราชอาณาจักร มีแนวทางในการปฏิบัติกับผู้กระทำความผิดที่มุ่งเน้นไปที่การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด โดยมีการจำแนกผู้ต้องขัง เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ต้องขัง ทำให้เกิดความผ่อนคลายความเข้มงวดในเรือนจำได้ ซึ่งจะทำให้โปรแกรมในการบังคับโทษและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ส่งผลต่อการลดอัตราการกระทำผิดซ้ำ และปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ต้องขัง ส่งผลต่อการลดอัตราการกระทำผิดซ้ำและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ต้องขัง

4) การพัฒนาด้านการประเมินผลและติดตามผล

เปิดศูนย์ประสานงานภายในเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครและติดตามผลภาวะการมีงานทำของผู้ต้องขังอบรมหลังพ้นโทษ เพื่อประมวลผลผู้ต้องขังหลังพ้นโทษและเพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับผลที่ได้รับมา โดยทำอย่างจริงจัง และครอบคลุมทุกคนที่เข้าร่วมโครงการ และนำข้อมูลที่ได้นำไปติดต่อศูนย์ประสานงานและส่งเสริมการมีงานทำ (CARE : Center for Assistance to Reintegration and Employment) รวมทั้งประสานงานหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้ผู้พ้นโทษมีอาชีพ มีงานทำภายหลังพ้นโทษ สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ไม่เป็นภาระแก่ครอบครัวและสังคมไม่กลับมากระทำผิดซ้ำ และควรมีพัฒนาการประสานงานด้านการติดตามผลผู้ต้องขังหลังปล่อยตัวกับองค์กรภาคีเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามให้การช่วยเหลือที่เป็นประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านประสานการมีงานทำ ด้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและทัศนคติ ด้านการศึกษาและการศึกษาอาชีพ ด้านการดูแลสุขภาพร่างกาย ด้านดูแลสุขภาพจิต เป็นต้น และนำผลที่ได้จากการติดตามนำไปพัฒนาการดำเนินด้านต่างๆให้เหมาะสมต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนารูปแบบการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของผู้ต้องขังโครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ กรณีศึกษา เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ 4 ข้อเสนอแนะ และข้อเสนอแนะระดับนโยบาย 3 ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ

1) เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร กรมราชทัณฑ์ ควรส่งเสริมพัฒนาเนื้อหาการฝึกอบรมผู้ต้องขังให้สอดคล้องกับสภาพการณ์เปลี่ยนแปลงไปของสังคมโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ผู้ต้องขังได้มีการเตรียมความพร้อมดำเนินชีวิตภายหลังพ้นโทษ เสริมสร้างกำลังใจการวางแผนการชีวิตอย่างมีเหตุผลและมีเป้าหมายในแต่ละด้านที่ชัดเจนสามารถปฏิบัติได้จริงและกระตุ้นให้ผู้ต้องขังตระหนักถึงความสำคัญต่อเป้าหมายชีวิต

2) เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร กรมราชทัณฑ์ ควรส่งเสริมพัฒนาเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ของเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร ให้มีความรู้ความสามารถมีทักษะเชี่ยวชาญหลากหลายด้าน ทั้งด้านการควบคุมผู้ต้องขัง ด้านการศึกษาและพัฒนาจิตใจ ด้านทันทวิทยา โดยเฉพาะด้านการฝึกอบรมพัฒนาผู้ต้องขัง ซึ่งเป็นงานด้านสำคัญต่อการแก้ไขฟื้นฟูให้ผู้ต้องขังได้รับการพัฒนากลับตนเป็นพลเมืองดีของสังคม

3) เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร กรมราชทัณฑ์ ควรจัดให้มีสถานที่สำหรับฝึกอบรมที่ส่งเสริมเอื้อต่อการพัฒนาผู้ต้องขังทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ อาทิเช่น ห้องประชุม การจัดทำแปลงสาธิต เพื่อให้การฝึกอบรมมีบรรยากาศความเป็นวิชาการ ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ให้แก่ผู้ต้องขัง ซึ่งมีผลต่อการฝึกอบรมต่อการพัฒนากระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง

4) เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร กรมราชทัณฑ์ ควรมีพัฒนาการประสานงานการด้านการติดตามผลผู้ต้องขังหลังปล่อยตัวกับองค์กรภาคีเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามให้การช่วยเหลือที่เป็นประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น ด้านประสานการมีงานทำ ด้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและทัศนคติด้านการศึกษาและการศึกษาอาชีพ ด้านการดูแลสุขภาพร่างกาย ด้านดูแลสุขภาพจิต เป็นต้น และนำผลที่ได้จากการติดตามนำไปพัฒนาการดำเนินด้านต่างๆให้เหมาะสมต่อไป

2. ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

1) เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร กรมราชทัณฑ์ ควรผลักดันให้มีการจัดตั้งฝ่ายควบคุมผู้ต้องขังก่อนปล่อย เพื่อศูนย์เตรียมความพร้อมก่อนปล่อยภายในเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร เป็นสถานที่ใช้ในการพัฒนาฝึกอบรมผู้ต้องขังที่โทษเหลือน้อย เพื่อให้ผู้ต้องขังเข้ารับการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยอย่างต่อเนื่อง ลดการควบคุมที่เข้มงวด สามารถเยี่ยมญาติได้นานกว่าเดิม เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของครอบครัว และมีบริการให้คำปรึกษาก่อนปล่อย และหลังปล่อยสำหรับให้บริการแก่ผู้ต้องขัง มีการดำเนินงานโครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ โปรแกรมการก่อนปล่อยพร้อมกับโปรแกรมและกิจกรรมอื่น ๆ ภายในแผนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย และผลักดันให้ผู้ต้องขังได้มีงานทำ เพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำภายหลังพ้นโทษ

2) เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร กรมราชทัณฑ์ ควรผลักดันเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานดำเนินด้านประชาสัมพันธ์การสร้างการยอมรับจากสังคมภายนอกแก่ผู้ต้องขังผ่านกระบวนการด้านการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขัง ส่งเสริมพัฒนาการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขังอย่างเป็นระบบ ทั้งกระบวนการแก้ไขฟื้นฟู การดำเนินงานฝึกอบรม การเตรียมก่อนปล่อยผู้ต้องขัง การป้องกันการกระทำผิดซ้ำและติดตามดูแลหลังปล่อยอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

3) เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร กรมราชทัณฑ์ ควรผลักดันเสริมสร้างความร่วมมือระหว่าง องค์กรภาครัฐ เอกชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ในการพัฒนารูปแบบการการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขัง รวมถึงการผลักดันให้มีส่วนร่วมกันพัฒนาระบบการดูแลติดตามช่วยเหลือผู้พ้นโทษกลับเข้าสู่สังคม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ศึกษาการพัฒนาโครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวังกรมราชทัณฑ์เชิงปริมาณเพื่อทราบถึงความข้อมูลเชิงตัวสถิติที่แม่นยำ

2) ศึกษาการส่งเสริมอาชีพแก่ผู้ต้องขังที่ภายหลังพ้นโทษ ให้มีงานทำประกอบอาชีพสุจริต ใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

เอกสารอ้างอิง (References)

กรมราชทัณฑ์. (2532). รายงานประจำปี 2532.

กรมราชทัณฑ์. (2564). *THE REHABILITATION HANDBOOK 2021* (กองพัฒนาพฤตินิสัย, Ed.).ม.ป.ท.

สืบค้นจาก http://br.correct.go.th/br_wp/uploadfiles/saranukrom.pdf.

กรมราชทัณฑ์. (2564). รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ. สืบค้นจาก

http://www.correct.go.th/rt103pdf/report_index.php#.

กรมราชทัณฑ์. (2566). โครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง.

สืบค้นจาก <http://www.correct.go.th/correct-koknongna/KokNongNa-Correct.html#p=cover>.

กรวรรณ คำการเกตุ. (2559). แนวทางการพัฒนาโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของผู้ต้องขังใน

เรือนจำโครงสร้างเบา [วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. กรุงเทพฯ.

สืบค้นจาก http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2016/TU_2016_5805038147_5908_6134.pdf.

ธานี วรภัทร์. (2551). กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษ: การบังคับโทษจำคุก (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทชั้นนิติศาสตร์).

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ธานี วรภัทร์. (2554). วิกฤตราชทัณฑ์ วิกฤตกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

อำนวย ตันพานิชย์. (2563). สมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพและสุขภาพจิตของผู้ต้องขังก่อนปล่อยออกสู่

สังคมในเรือนจำจังหวัดสุพรรณบุรี. *Journal of Health, Physical Education And Recreation*, 46(1), 262-273.

Callison, H. G. (1983). *Introduction to community-based corrections*. N.P.

แนวทางปฏิบัติและป้องกันการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522: ศึกษากรณีบุคคลถือ 2 สัญชาติ ไทย-มาเลเซีย

กรัณท์วาริชฐ์ สมจันทร์¹ และอุนิษา เลิศโตมรสกุล²

วันรับ : 23 พฤศจิกายน 2566 วันแก้ไข : 15 ธันวาคม 2566 วันยอมรับเผยแพร่ : 20 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาในการปฏิบัติการ หรือดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลสองสัญชาติฯ ตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และ 2) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการป้องกันการกระทำผิดของบุคคลสองสัญชาติฯ ตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผลจากการวิจัยเชิงเอกสาร พบว่า บุคคล 2 สัญชาติ ไทย-มาเลเซีย เกิดจากปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ เกิดจากการสร้างรัฐชาติ เกิดจากความผูกพันทางเครือญาติ และเกิดจากปัจจัยทางการเมืองของมาเลเซีย โดยแนวทางการปฏิบัติในการดำเนินการเกี่ยวกับบุคคล 2 สัญชาติ ตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2522 มีทั้งหมด 5 กรณี โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ใช้หนังสือเดินทางสัญชาติไทยในการเดินทางเข้า-ออกราชอาณาจักร โดยในกลุ่มนี้ สามารถเดินทางเข้า-ออกราชอาณาจักรไทยได้โดยไม่มีเงื่อนไขใด ๆ กลุ่มที่ 2 กรณีบุคคลที่มีสัญชาติไทยและสัญชาติอื่นด้วย ซึ่งใช้หนังสือเดินทางที่ไม่ใช่สัญชาติไทยในการเดินทางเข้า-ออกราชอาณาจักร ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบของประเทศไทย ปรากฏในพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 มาตรา 12 และประเทศที่เกี่ยวข้อง กลุ่มที่ 3 คือ บุคคล 2 สัญชาติ ซึ่งใช้หนังสือเดินทางไทยเข้าราชอาณาจักร และใช้หนังสือเดินทางต่างชาติเดินทางออกนอกราชอาณาจักร และจากการที่ประเทศไทยยึดหลักการมีสัญชาติเดียวตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองจึงตรวจอนุญาตในหนังสือเดินทางสัญชาติเดียวที่ใช้เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร และกลุ่มที่ 4 คือ บุคคลที่ถือหนังสือเดินทาง 2 สัญชาติ โดยไม่มีสัญชาติไทย ซึ่งกลุ่มบุคคลนี้จะใช้หนังสือเดินทางสัญชาติหนึ่งเข้ามาในราชอาณาจักร และใช้หนังสือเดินทางอีกสัญชาติหนึ่งเดินทางออกนอกราชอาณาจักร ในทางปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองจะตรวจอนุญาตในหนังสือเดินทางสัญชาติที่ใช้เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรเพียงสัญชาติเดียวเท่านั้น เนื่องจากประเทศไทยยึดหลักการมีสัญชาติเดียวตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ นอกจากนี้ ยังพบปัญหาด้านความมั่นคง ปัญหาการข้ามแดนผิดกฎหมาย และปัญหาเกี่ยวกับการเข้า-ออกราชอาณาจักร โดยผลการศึกษานำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแนวทางปฏิบัติและป้องกันการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 กรณีบุคคล

¹ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาอาชีวศึกษาและงานยุติธรรม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

² รองศาสตราจารย์ สาขาอาชีวศึกษาและการบริหารงานยุติธรรม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถือ 2 สัญชาติ ไทย-มาเลเซีย ให้สอดคล้องกับกฎหมายและสถานการณ์ในปัจจุบัน เพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของคน 2 สัญชาติ ไทย-มาเลเซีย ได้อย่างเป็นรูปธรรม และเป็นประโยชน์ในการคุ้มครองสิทธิของคน 2 สัญชาติ

คำสำคัญ: บุคคลสองสัญชาติ ไทย-มาเลเซีย การป้องกันการกระทำความผิด

Guidelines for Practice and Prevention of Offenses under the Immigration Act B.E. 2522: The Case of Individuals Holding Dual Thai-Malaysian Nationality

Karanvarist Somchan¹ & Unisa Lerdtomornsakul²

Received Date: November 23, 2023 Revised Date: December 15, 2023 Accepted Date: December 20, 2023

Abstract

This research aims to 1) study the problems encountered in the operation or implementation of the law on dual nationality persons under the Immigration Act B.E. 2522 and 2) propose guidelines for more effective prevention of offenses as per the Immigration Act B.E. 2522. The results identified three factors contributing to dual nationality, Thai-Malaysian: 1) the establishment of the nation-state 2) familial ties and 3) political factors in Malaysia. The guidelines for managing individuals with dual nationality under the Immigration Act B.E. 2522 encompass five cases, categorized into four groups as follow: 1) Individuals using Thai nationality passports for entry and exit from the kingdom. This group is permitted to travel in and out of Thailand without any conditions. 2) Persons with both Thai nationality and another nationality using a non-Thai passport for travel into and out of the kingdom must adhere to Thai laws and regulations, as outlined in the Immigration Act B.E. 2522, Section 12, and relevant countries. 3) Individuals with dual nationality using a Thai passport to enter the kingdom and a foreign passport for travel outside the kingdom. Given Thailand's adherence to the principle of having a single nationality, immigration officers scrutinize permission in the single nationality passport used for entry. 4) Individuals holding passports of two nationalities without Thai nationality, using one nationality's passport for entry and the other nationality's passport for travel outside the kingdom. Immigration officials typically check permission only in the passport of the nationality used for entry. Additionally, security issues were encountered, including problems with illegal border crossings and challenges related to entering and exiting the Kingdom. The study results will serve as guidelines to improve practices and prevent offenses in accordance with the Immigration Act B.E. 2522 for individuals

¹ Graduate student, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University

² Associate Professor, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University

with dual Thai-Malaysian nationality. These findings can be utilized to align with the law and current circumstances, to enhance a clear understanding of the rights and duties of individuals with dual nationalities, Thai-Malaysian, and to contribute to the protection of the rights and interests of these individuals.

Keywords: Dual nationality, Thai-Malaysian nationality, Crime prevention

บทนำ (Introduction)

ชายแดนไทย-มาเลเซียเป็นพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมายาวนาน ส่งผลให้มีประชาชนทั้งสองประเทศอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมาก บางคนเกิดและเติบโตขึ้นในพื้นที่ชายแดน ทำให้มีความผูกพันกับทั้งสองประเทศอย่างแนบแน่น ด้วยเหตุนี้ จึงมีบุคคลจำนวนมากที่ถือสัญชาติไทยและสัญชาติมาเลเซียร่วมกัน เรียกว่า "บุคคลถือ 2 สัญชาติ" บุคคลที่ถือ 2 สัญชาติ มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายทั้งของประเทศไทยและมาเลเซีย (มาริยาม อัสหมัด, 2019) อย่างไรก็ตาม สถานะทางกฎหมายของบุคคลเหล่านี้อาจก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติได้ โดยเฉพาะการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าและออกราชอาณาจักรของคนต่างด้าวที่จะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ของไทย ปัญหาบุคคล 2 สัญชาติอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของทั้งสองประเทศ โดยบุคคลเหล่านี้อาจถูกใช้เป็นเครื่องมือในการก่อความไม่สงบ (สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, 2566) ซึ่งในพื้นที่ชายแดนได้ก็มีสถานการณ์ไม่สงบมาโดยตลอดซึ่งผู้กระทำผิดอาจจะก่อเหตุและหลบหนีได้ง่าย เนื่องจากมีสถานะเป็นทั้งคนต่างด้าวและพลเมืองของประเทศอีกแห่งหนึ่ง ทำให้สามารถเดินทางข้ามพรมแดนได้อย่างอิสระ ประกอบกับแนวชายแดนที่เป็นช่องทางธรรมชาติซึ่งลำบากต่อการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่รัฐได้

นอกจากนี้ ปัญหาบุคคล 2 สัญชาติอาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของทั้งสองประเทศ (จิราพร งามเลิศศุภ, 2553; Tan, 2023) โดยบุคคลเหล่านี้อาจถูกใช้เป็นแรงงานผิดกฎหมายหรือค้ามนุษย์ เนื่องจากสามารถทำงานได้อย่างเสรีโดยไม่ต้องกังวลเรื่องกฎหมาย ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาแนวทางปฏิบัติและการป้องกันการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ศึกษากรณีบุคคลถือ 2 สัญชาติ ไทย - มาเลเซีย เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ

โดยพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 เป็นกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับการเข้าและออกราชอาณาจักรของคนต่างด้าว ครอบคลุมตั้งแต่การอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักร การอยู่อาศัย การประกอบอาชีพ และการกลับออกไปนอกราชอาณาจักร กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้บุคคลต่างด้าวต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด หากฝ่าฝืนอาจถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย (จิราพร งามเลิศศุภ, 2552) กรณีบุคคลถือ 2 สัญชาติ เป็นประเด็นที่อาจก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 เนื่องจากบุคคลเหล่านี้นี้มีสถานะเป็นทั้งคนต่างด้าว และพลเมืองของประเทศอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งอาจจะทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองเกิดความสับสนในการบังคับใช้กฎหมายได้

ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาแนวทางปฏิบัติและการป้องกันการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ศึกษากรณีบุคคลถือ 2 สัญชาติ ไทย-มาเลเซีย เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดที่เกี่ยวกับมาตรการตรวจคนเข้าเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาในการปฏิบัติการ หรือดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลสองสัญชาติฯ ตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการป้องกันการกระทำผิดของบุคคลสองสัญชาติฯ ตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตการศึกษา (Scope of the study)

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสารที่มุ่งเน้นไปที่แนวทางการปฏิบัติและการป้องกันการกระทำ ความผิดตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 กรณีบุคคลถือ 2 สัญชาติ โดยศึกษาเฉพาะกรณีบุคคลถือ 2 สัญชาติไทย-มาเลเซีย ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อประมวลความรู้ และนำมาสรุปเพื่อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนามาตรการป้องกันการกระทำผิดอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการศึกษาครั้งนี้จะวิเคราะห์ เอกสาร บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องอย่างละเอียด รวมถึงศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 และแผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง เป็นต้น ตลอดจนศึกษาเพิ่มเติม เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบุคคล 2 สัญชาติไทย-มาเลเซีย และ แนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหาการกระทำผิดเกี่ยวกับการเข้าเมือง ของบุคคล 2 สัญชาติไทย-มาเลเซีย

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม (Crime triangle theory)

ทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรมอธิบายถึงสาเหตุหรือองค์ประกอบของการเกิดอาชญากรรม ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านต่าง ๆ 3 ด้าน คือ ผู้กระทำผิด (offender) หมายถึง ผู้ที่มีความต้องการ (desire) จะก่อเหตุหรือลงมือกระทำความผิด เหยื่อ (victim)/เป้าหมาย (target) หมายถึง บุคคล สถานที่ หรือวัตถุสิ่งของที่ผู้กระทำผิดหรือคนร้ายมุ่งหมายกระทำต่อ หรือเป็นเป้าหมายที่ต้องการ และโอกาส (opportunity) หมายถึง ช่วงเวลา (time) และสถานที่ (place) ที่เหมาะสมที่ผู้กระทำผิดหรือคนร้ายมีความสามารถจะลงมือกระทำความผิดหรือก่ออาชญากรรม (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2556) โดยเมื่อ เหตุการณ์หรือสถานการณ์ครบองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านดังกล่าวข้างต้น จะทำให้เกิดอาชญากรรมขึ้น ซึ่งทฤษฎี สามเหลี่ยมอาชญากรรม สามารถเชื่อมโยงกับพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ดังนี้

ผู้กระทำผิด (offender) ตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง กำหนดประเภทของคนต่างด้าวที่ห้ามมิให้ เข้าเมือง เช่น คนต่างด้าวที่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง คนต่างด้าวที่เป็นภัยต่อความมั่นคงหรือศีลธรรมอันดีของ ประชาชน คนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง เป็นต้น บุคคลเหล่านี้มีความเสี่ยงที่จะ

ก่ออาชญากรรมได้มากกว่าคนทั่วไป ดังนั้น การควบคุมการเข้าเมืองและออกนอกราชอาณาจักรของคนต่างด้าวตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง จึงเป็นมาตรการหนึ่งในการลดโอกาสในการเกิดอาชญากรรม

เหยื่อ (victim)/เป้าหมาย (target) ตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง กำหนดประเภทของคนต่างด้าวที่ต้องได้รับอนุญาตให้เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักร เช่น คนต่างด้าวที่ต้องการประกอบอาชีพ นักเรียน นักศึกษา ผู้พำนักรักษาตัวชั่วคราว ผู้พำนักรักษาตัวถาวร ผู้ขอรับการลี้ภัยทางการเมือง เป็นต้น บุคคลเหล่านี้อาจตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมได้ เช่น อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ อาชญากรรมทางเพศ เป็นต้น ดังนั้น การควบคุมการเข้าเมืองและออกนอกราชอาณาจักรของคนต่างด้าวตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง จึงเป็นมาตรการหนึ่งในการลดโอกาสในการเกิดอาชญากรรม

โอกาส (opportunity) ตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง กำหนดหลักเกณฑ์การเข้าเมืองและออกนอกราชอาณาจักรของบุคคล โดยกำหนดให้บุคคลต้องเดินทางเข้ามาหรือออกไปตามช่องทาง ด่านตรวจคนเข้าเมือง เขตท่า สถานี หรือท้องที่และตามกำหนดเวลาที่กำหนด เป็นต้น การกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าว เป็นการจำกัดโอกาสในการก่ออาชญากรรมของคนต่างด้าวได้ เช่น อาชญากรรมลักลอบเข้าเมือง อาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม ร่วมกับพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 จะช่วยให้สามารถป้องกันการกระทำผิดของบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ที่เกี่ยวข้องกับการถือสองสัญชาติ สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันการก่ออาชญากรรมได้ ดังนี้

การจำกัดการเข้าเมืองของคนต่างด้าว พระราชบัญญัติคนเข้าเมืองกำหนดให้บุคคลที่จะเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองเสียก่อน พระราชบัญญัติคนเข้าเมืองนี้สามารถนำมาใช้ในการจำกัดการเข้าเมืองของคนต่างด้าวที่มีความเสี่ยงสูงในการก่ออาชญากรรมหรือเป็นบุคคลต้องห้ามในการเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร เช่น คนต่างด้าวที่มีประวัติอาชญากรรม คนต่างด้าวที่เดินทางมาจากประเทศที่มีปัญหาเกี่ยวกับการก่ออาชญากรรมข้ามชาติ คนต่างด้าวเดินทางมาจากประเทศที่มีโรคต้องห้าม หรือคนต่างด้าวไม่มีปัจจัยยังชีพ เป็นต้น

การกำกับดูแลคนต่างด้าวที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักร พระราชบัญญัติคนเข้าเมืองได้กำหนดให้บุคคลต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด เช่น ต้องรายงานตัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองทุกกระยะ 90 วัน หากบุคคลต่างด้าวที่ฝ่าฝืนเงื่อนไขดังกล่าวอาจถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย หรือ จะต้องไม่ประกอบอาชีพโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นต้น

การบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด พระราชบัญญัติคนเข้าเมืองกำหนดโทษทางอาญาสำหรับการกระทำความผิดเกี่ยวกับคนเข้าเมือง เช่น การลักลอบเข้าเมือง การช่วยเหลือคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมือง การอยู่เกินกำหนดอนุญาต รวมถึงคนต่างด้าวต้องใช้หนังสือเดินทางในการเดินทางที่สมบูรณ์เท่านั้นในการเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร เป็นต้น การบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดสามารถช่วยป้องกันการก่ออาชญากรรมได้ โดยทำให้คนต่างด้าวที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรโดยผิดกฎหมายเกิดความเกรงกลัวที่จะกระทำความผิด ซึ่ง

หากดำเนินคดีแล้วจะถูกดำเนินการผลักดันออกนอกราชอาณาจักร และอาจจะถูกห้ามเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรไทยอีก

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จิราพร งามเลิศสุกร และคณะ (2552) ศึกษาเรื่อง “บุคคลสองสัญชาติ : ผลกระทบต่อความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย- มาเลเซีย” ผลการศึกษาพบว่า ประเด็นเรื่องบุคคลสองสัญชาติไทย-มาเลเซีย เกิดจากสาเหตุหลัก 3 ประการ ได้แก่ การแบ่งเขตแดน ความสัมพันธ์เครือญาติ และการเมือง ส่วนแรงจูงใจในการขอสัญชาติมาเลเซีย ได้แก่ ปัจจัยทางเศรษฐกิจและความมั่นคงทางสังคม อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การได้สัญชาติมาเลเซียในปัจจุบันมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากรัฐบาลมาเลเซียเข้มงวดมากขึ้น จำนวนที่แน่นอนของบุคคลสองสัญชาติจึงไม่สามารถยืนยันได้ ทั้งนี้ การถือว่ามีบุคคลสองสัญชาติเป็นภัยต่อความมั่นคงเป็นประเด็นที่เกิดขึ้นหลังเหตุการณ์ความรุนแรงปะทุเมื่อปี 2547 จึงอาจกล่าวได้ว่าบุคคลสองสัญชาติไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาความมั่นคงตามแนวชายแดนโดยตรง แต่เกิดจากปัจจัยอื่น ๆ เช่น การก่อความไม่สงบ โดยประเด็นความมั่นคงที่เกี่ยวข้องกับบุคคลสองสัญชาติ ได้แก่ ความมั่นคงต่อไทย ความมั่นคงต่อมาเลเซีย และความมั่นคงต่อตัวบุคคลสองสัญชาติ

ณัชพล จิตติรัตน์ (2563) ศึกษาเรื่อง “แนวทางในการป้องกันอาชญากรรมข้ามชาติตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522: ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายคนเข้าเมืองของประเทศสหรัฐอเมริกา” ผลการศึกษาพบว่า อาชญากรรมข้ามชาติเป็นปัญหาที่ทวีความรุนแรงขึ้นในประเทศไทย โดยมีลักษณะเป็นการกระทำความผิดในลักษณะที่เป็นการข้ามพรมแดนจากประเทศหนึ่งหรือหลายประเทศ โดยอาชญากรรมข้ามชาติที่เกิดขึ้นในประเทศไทยสามารถแบ่งได้เป็น 11 ประเภท ส่วนในประเด็นของการควบคุมอาชญากรรมข้ามชาติตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 เปรียบเทียบกับกฎหมายคนเข้าเมืองของสหรัฐอเมริกาสามารถสรุปได้ว่าประเทศไทยและสหรัฐอเมริกาต่างก็มีมาตรการในการควบคุมอาชญากรรมข้ามชาติตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองของตน โดยมาตรการต่างๆ เหล่านี้ครอบคลุมตั้งแต่กระบวนการอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้าเมือง การตรวจสอบผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เข้าเมือง ตลอดจนมาตรการในการส่งคนต่างด้าวกลับออกไปนอกราชอาณาจักร อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะได้มีการกำหนดลักษณะต้องห้ามเกี่ยวกับการเดินทางเข้า-ออกประเทศไทย แต่ก็ยังคงมีปัญหาเกี่ยวกับความไม่ชัดเจนของนโยบาย กฎหมาย และแนวทางในการปฏิบัติ ซึ่งอาจเป็นช่องว่างให้เกิดอาชญากรรมข้ามชาติได้ ตัวอย่างเช่น การมีนโยบายยกเว้นการตรวจลงตราสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ

ศตวรรษ ศรีรัตนพงศ์ (2565) ศึกษาเรื่อง “สิทธิความเป็นคนไทยสองสัญชาติกรณีเดินทางเข้าประเทศไทยด้วยหนังสือเดินทางต่างชาติ” ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติของเจ้าพนักงานตรวจคนเข้าเมืองต่อคนไทยสองสัญชาติในปัจจุบัน มักปฏิบัติต่อคนไทยสองสัญชาติที่เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรด้วยหนังสือเดินทางต่างชาติ เช่นเดียวกับคนต่างด้าว โดยบังคับให้แจ้งการพักอาศัยขณะอยู่ในราชอาณาจักร การแจ้งรายงานตัวกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองทุกระยะเก้าสิบวัน รวมทั้งถูกดำเนินคดีหากอยู่เกินกำหนดอนุญาตในขณะเดินทางกลับออกไปนอกราชอาณาจักร ซึ่งถือเป็นการกระทบสิทธิความเป็นคนไทยของคนสองสัญชาติ

เนื่องจากคนไทยสองสัญชาติมีสิทธิที่พำนักอยู่ในราชอาณาจักรเช่นเดียวกับคนไทยที่มีสัญชาติเดียว โดยไม่มีข้อจำกัดใด ๆ ทั้งนี้ เสนอให้มีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาแนวทางการปฏิบัติต่อคนไทยสองสัญชาติในฐานะเป็นคนไทย ที่การกำหนดแนวทางปฏิบัติและกฎหมายต้องไม่ขัดกัน ไม่กระทบสิทธิเสรีภาพความเป็นคนไทย และควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อให้เกิดอำนาจในการดำเนินการปฏิบัติต่อคนไทยสองสัญชาติอย่างเหมาะสม ตลอดจนการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508 โดยเพิ่มเติมกฎหมายกำหนดให้ "บุคคลซึ่งมีสัญชาติไทยและถือสัญชาติอื่นด้วยมีหน้าที่แจ้งการมีสัญชาติอื่นนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบและวิธีการที่กำหนด" เพื่อให้มีการเก็บข้อมูลคนไทยสองสัญชาติอย่างเป็นรูปธรรม อันจะเกิดประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติต่อไป

3. กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

3.1 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 เป็นกฎหมายที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศและคุ้มครองสิทธิและหน้าที่ของคนต่างด้าวที่อยู่ในราชอาณาจักร โดยกฎหมายดังกล่าวมีสาระสำคัญ เช่น หลักเกณฑ์การเข้าเมืองและออกนอกราชอาณาจักร บุคคลต้องเดินทางเข้ามาหรือออกไปตามช่องทางด่านตรวจคนเข้าเมือง เขตท่า สถานี หรือท้องที่และตามกำหนดเวลาที่กำหนด

- ประเภทของคนต่างด้าวที่ห้ามมิให้เข้าเมือง ได้แก่ คนต่างด้าวที่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง คนต่างด้าวที่เป็นภัยต่อความมั่นคงหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน คนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง
- ประเภทของคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักร แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว และคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการถาวร
- สิทธิและหน้าที่ของคนต่างด้าวที่อยู่ในราชอาณาจักร เช่น สิทธิในการประกอบอาชีพ สิทธิในการคุ้มครองตามกฎหมาย หน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย
- โทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง เช่น โทษจำคุก โทษปรับ หรือโทษทั้งจำทั้งปรับ

นอกจากสาระสำคัญข้างต้นแล้ว พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ยังเกี่ยวข้องกับการกำหนดประเภทของคนต่างด้าวที่ต้องได้รับอนุญาตให้เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักร เช่น คนต่างด้าวที่ต้องการประกอบอาชีพ นักเรียน นักศึกษา ผู้พำนักอาศัยชั่วคราว ผู้พำนักอาศัยถาวร ผู้ขอรับการลี้ภัยทางการเมือง เป็นต้น การกำหนดเงื่อนไขในการอนุญาตให้เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักร เช่น ต้องมีหนังสือเดินทางหรือเอกสารอื่นที่ราชการไทยรับรอง ต้องมีหลักฐานแสดงว่ามีเงินเพียงพอสำหรับการดำรงชีพ เป็นต้น การกำหนดขั้นตอนการขออนุญาตเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักร เป็นต้น

กฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายที่มีบทบาทสำคัญต่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศและคุ้มครองสิทธิและหน้าที่ของประชาชนต่างที่อยู่ในราชอาณาจักร ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องจึงควรศึกษากฎหมายดังกล่าวอย่างเข้าใจ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

3.2 การป้องกันการกระทำผิด ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 มีบทบัญญัติหลายประการที่มุ่งเน้นไปที่การป้องกันการกระทำผิดเกี่ยวกับการเข้าเมือง บทบัญญัติเหล่านี้สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก ดังนี้

1. บทบัญญัติที่มุ่งเน้นไปที่การคัดกรองคนต่างด้าว

บทบัญญัติประเภทนี้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการตรวจสอบและคัดกรองคนต่างด้าวอย่างเข้มงวด เพื่อให้แน่ใจว่าคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรนั้นมีวัตถุประสงค์ในการเข้าเมืองที่ถูกต้องและไม่มีประวัติอาชญากรรม ตัวอย่างเช่น กำหนดให้คนต่างด้าวที่ประสงค์จะเข้ามาในราชอาณาจักรต้องยื่นคำขอหนังสือเดินทางและขอวีซ่ากับสถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศ อีกทั้ง พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2522 มาตรา 12 วางหลักไว้ว่า “ห้ามมิให้คนต่างด้าวซึ่งมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้เข้ามาในราชอาณาจักร” โดยจะระบุไว้ 11 ข้อ เช่น เป็นบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคม หรือจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายต่อความสงบสุขหรือความปลอดภัยของประชาชนหรือความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร, เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาของศาลไทยหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดลหุโทษหรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดที่ยกเว้นไว้ในกฎกระทรวง หรือ มีพฤติการณ์เป็นที่น่าเชื่อว่าเข้ามาเพื่อการค้าประเวณี การค้าหญิง หรือเด็ก การค้ายาเสพติดให้โทษ การลักลอบหนีภาษีศุลกากร หรือเพื่อประกอบกิจการอื่นที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน รวมไปถึงวิกลจริตหรือมีโรคอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เป็นต้น สรุปได้ว่า เหตุผลในการปฏิเสธการเข้าเมืองของคนต่างด้าวนั้น มุ่งเน้นไปที่การปกป้องผลประโยชน์ของประเทศและประชาชน โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลักๆ คือ เหตุผลด้านความมั่นคงและความปลอดภัย และเหตุผลด้านเศรษฐกิจและสังคม

2. บทบัญญัติที่มุ่งเน้นไปที่การปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับการเข้าเมือง

บทบัญญัติประเภทนี้กำหนดให้มีมาตรการลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการเข้าเมือง ตัวอย่างเช่น การกำหนดให้มีอำนาจจับกุมและปราบปรามผู้กระทำความผิดต่อพระราชบัญญัตินี้เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อีกทั้งยังมีบทกำหนดโทษ ซึ่งปรากฏอยู่ในหมวด 8 ของ พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2522

ผลการวิจัย (Results)

1. แนวคิดเรื่องสัญชาติไทย - มาเลเซีย

เริ่มต้นจากแนวคิดเรื่องสัญชาติ (nationality) หมายถึง ความผูกพันทางกฎหมายระหว่างบุคคลกับรัฐ ส่งผลให้บุคคลนั้นได้รับสิทธิและหน้าที่ในฐานะพลเมืองของรัฐนั้น สัญชาติเป็นสถานะทางกฎหมายที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อบุคคล เนื่องจากมีผลต่อสิทธิและหน้าที่ต่างๆ ของบุคคลในสังคม (สุโรณี สายนัย, 2563) ตัวอย่างเช่น บุคคลที่มีสัญชาติไทยมีสิทธิเลือกตั้ง สิทธิในการได้รับการศึกษา สิทธิในการประกอบอาชีพ สิทธิในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ เป็นต้น

แนวคิดเรื่องสัญชาติมีวิวัฒนาการมาตามกาลเวลา โดยในอดีต สัญชาติมักพิจารณาจากเชื้อชาติหรือชาติกำเนิดของบุคคลเป็นหลัก ตัวอย่างเช่น บุคคลที่เกิดในดินแดนของรัฐหนึ่งย่อมมีสัญชาติของรัฐนั้นโดยอัตโนมัติ อย่างไรก็ตาม แนวคิดดังกล่าวได้ถูกวิจารณ์ว่าเป็นแนวคิดที่ล้าสมัยและไม่สอดคล้องกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน เนื่องจากในปัจจุบัน ผู้คนสามารถเดินทางข้ามพรมแดนได้อย่างง่ายดาย และมีหลายครอบครัวที่มีสมาชิกที่มีสัญชาติที่แตกต่างกัน ในปัจจุบัน แนวคิดเรื่องสัญชาติมักพิจารณาจากปัจจัยต่างๆ ร่วมกัน เช่น ดินแดน เชื้อชาติ ชาติกำเนิด การสมรส หรือการแปลงสัญชาติ เป็นต้น โดยแต่ละรัฐจะมีกฎหมายสัญชาติของตนเองที่กำหนดหลักเกณฑ์ในการได้มาซึ่งสัญชาติของรัฐนั้น ๆ

แนวคิดเรื่องสัญชาติมีประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณา ดังนี้

การได้มาซึ่งสัญชาติ บุคคลสามารถได้มาซึ่งสัญชาติของรัฐหนึ่งได้หลายวิธี เช่น เกิดในดินแดนของรัฐนั้น บิดามารดามีสัญชาติของรัฐนั้น สมรสกับบุคคลที่มีสัญชาติของรัฐนั้น หรือแปลงสัญชาติ เป็นต้น

การสูญเสียสัญชาติ บุคคลอาจสูญเสียสัญชาติของรัฐหนึ่งได้หลายวิธี เช่น สละสัญชาติเอง รัฐเพิกถอนสัญชาติ หรือได้รับสัญชาติของรัฐอื่น สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง พลเมืองของรัฐหนึ่งมีสิทธิและหน้าที่ต่างๆ ในฐานะพลเมืองของรัฐนั้น เช่น สิทธิในการได้รับการศึกษา สิทธิในการประกอบอาชีพ สิทธิในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ เป็นต้น

แนวคิดเรื่องสัญชาติเป็นแนวคิดที่มีความสัมพันธ์กับแนวคิดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น แนวคิดเรื่องชาติ แนวคิดเรื่องพลเมือง แนวคิดเรื่องความเท่าเทียมกัน และแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชน แนวคิดเรื่องสัญชาติมีบทบาทสำคัญต่อสังคมและการเมือง เนื่องจากมีผลต่อสิทธิและหน้าที่ของบุคคลในสังคม

จากการศึกษาจาก จิราพร งามเลิศสุกร และคณะ (2552) เรื่อง “บุคคลสองสัญชาติ : ผลกระทบต่อความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย- มาเลเซีย” ทำให้ทราบว่าความเป็นมาของบุคคลสองสัญชาติไทย-มาเลเซียพบว่า บุคคลสองสัญชาติไทย-มาเลเซีย เกิดจากปัจจัยที่สำคัญ 3 ประการคือ

- 1) เกิดจากการสร้างรัฐชาติ โดยรัฐชาติจำเป็นต้องมีกฎหมายสัญชาติขึ้นเป็นเครื่องผูกพันบุคคลให้เข้ากับดินแดน บุคคลสองสัญชาติจึงเริ่มมีขึ้นอย่างรวดเร็วที่สุดก็เมื่อมีการรวมตัวกันของมาเลเซียในปี พ.ศ. 2506
- 2) เกิดจากความผูกพันทางเครือญาติ เชื้อชาติ ภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชาวมลายูมุสลิมที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดนไทย-มาเลเซีย มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกัน และยังคงรักษา

วัฒนธรรม ภาษา และศาสนาร่วมกัน จึงมีการข้ามพรมแดนไปมาหาสู่กันอยู่เป็นประจำ จนกระทั่งเกิดเป็นบุคคลสองสัญชาติ

- 3) เกิดจากปัจจัยทางการเมืองของมาเลเซีย มาเลเซียต้องการเพิ่มสัดส่วนชาวมลายูในรัฐกลันตัน จึงให้สัญชาติมาเลเซียแก่ชาวมลายูมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย

โดยเฉพาะปัจจัยที่สอง เป็นความผูกพันทางเครือญาติ เชื้อชาติ ภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลสองสัญชาติไทย-มาเลเซีย มีจำนวนมากบริเวณชายแดนไทย-มาเลเซีย เนื่องจากชาวมลายูมุสลิมที่อาศัยอยู่บริเวณนี้ มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกัน และยังคงรักษาวัฒนธรรม ภาษา และศาสนาร่วมกัน จึงมีการข้ามพรมแดนไปมาหาสู่กันอยู่เป็นประจำ จนกระทั่งเกิดเป็นบุคคลสองสัญชาติ

2. แนวทางการปฏิบัติในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับบุคคล 2 สัญชาติ ตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2522

ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 มาตรา 4 กำหนดให้ "คนต่างด้าว" หมายความว่า บุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทย ดังนั้น บุคคลที่มีสัญชาติไทยและสัญชาติอื่นด้วย (ถือสองสัญชาติ) ย่อมถือว่าเป็น "คนต่างด้าว" ตามกฎหมายคนเข้าเมืองไทย สำหรับการเดินทางเข้า-ออกราชอาณาจักรไทย กรณีถือสองสัญชาติ แบ่งออกเป็น 5 กรณี (ณัชพล จิตติรัตน์, 2563; สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง, 2566) ดังนี้

กรณี 1 กรณีบุคคล 2 สัญชาติ เดินทางเข้า-ออกราชอาณาจักรไทยโดยใช้หนังสือเดินทางสัญชาติไทย

ในกรณีนี้ บุคคลที่มีสัญชาติไทยและสัญชาติอื่นด้วย สามารถใช้หนังสือเดินทางสัญชาติไทยในการเดินทางเข้า-ออกราชอาณาจักรไทยได้ โดยไม่มีเงื่อนไขใด ๆ

กรณี 2 กรณีบุคคล 2 สัญชาติ เดินทางเข้า-ออกราชอาณาจักรไทยโดยใช้หนังสือเดินทางสัญชาติอื่น

ในกรณีนี้ บุคคลที่มีสัญชาติไทยและสัญชาติอื่นด้วย จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบของไทยและประเทศอื่นที่เกี่ยวข้อง

- คนต่างด้าวเดินทางเข้าราชอาณาจักรไม่มีหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง หรือมีแต่ไม่ได้รับการตรวจลงตราในหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง เว้นแต่กรณีที่ไม่ต้องมีการตรวจลงตราสำหรับคนต่างด้าวบางประเภทเป็นกรณีพิเศษ ทั้งนี้ได้บัญญัติความดังกล่าวไว้ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 มาตรา 12(1)
- บุคคลต้องห้ามเข้าประเทศ ที่เกี่ยวกับการป้องกันเข้ามาก่ออาชญากรรมในราชอาณาจักรตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 มาตรา 12(6),(7),(8),(9),(10) และ (11)

กรณี 3 กรณีบุคคล 2 สัญชาติ และสัญชาติใดสัญชาติหนึ่ง เป็นสัญชาติไทย กรณีถือหนังสือเดินทางสัญชาติอื่นและได้รับอนุญาตให้เข้ามาและอยู่ในราชอาณาจักรถูกต้อง ต่อมาอยู่เกินกำหนดอนุญาตแล้วจะเดินทางออกนอกประเทศ

แนวทางปฏิบัติ

ขั้นตอน

- ตรวจสอบหนังสือเดินทางสัญชาติอื่นนั้น
 - ตรวจสอบบัตรประจำตัวประชาชนสัญชาติไทย
 - กรณีเป็นบุคคลเดียวกันให้ตรวจอนุญาต ให้เดินทางออกนอกราชอาณาจักรตาม
- ประทับตราออกในหนังสือเดินทางสัญชาติอื่นนั้น
 - หมายเหตุได้ตามประทับขาออกด้วยเลขรหัสประจำตัว 13 หลัก และในระบบ

สารสนเทศ

กฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง

ไม่สามารถดำเนินคดีกับบุคคลดังกล่าว ตาม มาตรา 81 แห่ง พ.ร.บ.คนเข้าเมือง 2522 ได้ ทั้งนี้ พิจารณาจากบทบัญญัติกฎหมายดังนี้

1. พิจารณาจาก พ.ร.บ.สัญชาติ พ.ศ.2508 หมวด การเสียสัญชาติไทย หากไม่มีการสละสัญชาติและเสียสัญชาติตามกฎหมาย พิจารณาได้ว่ายังคงมีสัญชาติไทยตามกฎหมาย
2. การพิจารณาจากรัฐธรรมนูญแห่งมาจักรไทย มาตรา 39 วรรค 2 “การถอนสัญชาติของบุคคลสัญชาติไทยโดยการเกิดจากการทำไม่ได้”
3. พิจารณาจากพ.ร.บ. ว่าด้วย พ.ร.บ.การขัดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ. 2481 มาตรา 6 วรรค 3 “ไม่กรณีใด ๆ ที่มีการขัดกันในเรื่องสัญชาติของบุคคล ถ้าสัญชาติหนึ่ง สัญชาติใด ซึ่งขัดกันนั้นเป็นสัญชาติไทย กฎหมายสัญชาติซึ่งจะบังคับใช้ ได้แก่ กฎหมายแห่งประเทศไทย ซึ่งในประเด็นของเรื่องการได้สัญชาติไทย ตาม พ.ร.บ.สัญชาติ 2508 มาตรา 7 บัญญัติไว้ว่า “บุคคลดังต่อไปนี้ย่อมได้สัญชาติไทยโดยกำเนิด”

(1) ผู้เกิดโดยบิดามารดาเป็นผู้มีสัญชาติไทย ไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกราชอาณาจักร

เมื่อพิจารณาตามข้อกฎหมาย ข้อ 1,2 และ 3 แล้ว จึงพิจารณาได้ว่า บุคคลสองสัญชาติดังกล่าวข้างต้นยังมีสัญชาติไทย มิใช่คนต่างด้าวตามคำนิยามในมาตรา 4 จึงไม่ครบองค์ประกอบของความผิด ตาม มาตรา 81 แห่ง พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2522 มีความเห็นไม่สามารถจับกุมดำเนินคดีหรือเปรียบเทียบปรับได้ ต้องอนุญาตให้เดินทางออก แล้วหมายเหตุเลขบัตรประชาชน 13 หลัก ไว้เป็นหลักฐานการตรวจสอบ

กรณีที่ 4 บุคคลสองสัญชาติ บุคคลนั้นใช้หนังสือเดินทางไทยเข้ามาในราชอาณาจักร และใช้หนังสือเดินทางต่างชาติเดินทางออกนอกราชอาณาจักร

แนวทางปฏิบัติ

- ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองตรวจอนุญาตในหนังสือเดินทางเล่มสัญชาติที่ใช้เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรเพียงสัญชาติเดียว โดยประเทศไทยยึดหลักการมีสัญชาติเดียวตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ

กรณีที่ 5 บุคคลใดถือหนังสือเดินทางต่างชาติ 2 เล่ม (คนเดียวยมี 2 สัญชาติ) โดยไม่มีสัญชาติไทย ซึ่งใช้หนังสือเดินทางสัญชาติหนึ่งเข้ามาในราชอาณาจักร และใช้หนังสือเดินทางต่างชาติอีกสัญชาติหนึ่งเดินทางออกนอกราชอาณาจักร

แนวทางปฏิบัติ

- ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองปฏิเสธการตรวจอนุญาตให้คนต่างด้าวเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักรในเล่มหนังสือเดินทางอีกสัญชาติหนึ่ง

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ยังได้กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรและอยู่อาศัยในราชอาณาจักรชั่วคราวหรือถาวร ในกรณีของคนต่างด้าวที่ถือสัญชาติไทยและสัญชาติอื่นด้วย (ถือ 2 สัญชาติ) ก็มีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่แตกต่างกันไป ดังนี้

การเข้ามาในราชอาณาจักร

คนต่างด้าวที่ถือ 2 สัญชาติ ไม่ว่าจะถือสัญชาติใดเป็นสัญชาติหลักหรือรองก็ตาม จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขทั่วไปในการอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักร เช่น ต้องถือหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางที่ถูกต้องและสมบูรณ์ ต้องไม่มีโรคติดต่ออันตรายหรือโรคต้องห้ามตามที่กำหนด ต้องไม่เป็นผู้ที่มียุติการณเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ เป็นต้น

นอกจากนี้ คนต่างด้าวที่ถือ 2 สัญชาติ จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเฉพาะเพิ่มเติม ดังนี้

- ต้องแสดงหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางฉบับที่แสดงสัญชาติไทย พร้อมกับหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางฉบับที่แสดงสัญชาติอื่น
- ต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ด่านตรวจคนเข้าเมืองว่าตนถือสัญชาติไทยและสัญชาติอื่นด้วย

3. ปัญหา / ช่องว่างที่พบ

1) ปัญหาด้านความมั่นคง

บุคคลที่ถือครองสองสัญชาติในปัจจุบันมีจำนวนมาก แต่การขาดแคลนข้อมูลจำนวนที่แน่นอนได้ก่อให้เกิดปัญหาด้านความมั่นคง เช่น บุคคลสองสัญชาติไทย-มาเลเซีย ที่อาจส่งผลกระทบต่อความ

มั่นคงของประเทศไทยในสองประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ประเด็นหนึ่งทางการเมือง รัฐบาลมาเลเซียมีแนวคิดที่จะให้สัญชาติแก่คนไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้วยเหตุผลเรื่องความผูกพัน ก่อให้เกิดความกังวลว่าบุคคลสองสัญชาติเหล่านี้อาจนำไปสู่ปัญหาทางการเมือง เช่น การแบ่งแยกดินแดนหรือการสนับสนุนกลุ่มก่อการร้าย และ 2) ประเด็นความมั่นคง กลุ่มก่อการร้ายที่เป็นบุคคลสองสัญชาติอาจใช้สัญชาติของตนหลบหนีไปแฝงตัวในมาเลเซียได้ทันที ส่งผลให้ยากต่อการติดตามจับกุมและดำเนินคดี ก่อให้เกิดปัญหาความมั่นคงต่อประเทศไทย (จิราพร งามเลิศศุภกร, 2553)

2) ปัญหาการข้ามแดนผิดกฎหมาย

ปัญหาการข้ามแดนผิดกฎหมายของคน 2 สัญชาติ เป็นปัญหาที่พบได้บ่อยในพื้นที่ชายแดนระหว่างประเทศ เนื่องจากโดยปกติแล้ว คน 2 สัญชาติมีสิทธิและผลประโยชน์ที่มากกว่าคนที่มีสัญชาติเดียว จึงมีแนวโน้มที่คน 2 สัญชาติอาจใช้สัญชาติของตนเพื่อข้ามแดนเข้าออกประเทศอย่างผิดกฎหมาย เพื่อแสวงหาผลประโยชน์หรือหลีกเลี่ยงกฎหมายของประเทศใดประเทศหนึ่ง และก่อให้เกิดเป็นปัญหาสังคม เช่น การเพิ่มขึ้นของประชากรแฝง และการแย่งชิงทรัพยากรในพื้นที่ เป็นต้น

3) ปัญหาเกี่ยวกับการเข้า-ออกราชอาณาจักร

เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการตรวจอนุญาต คือ เมื่อคน 2 สัญชาติเดินทางเข้าหรือออกประเทศ ซึ่งไม่ได้แจ้งกับเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองที่ประจำด่านตรวจคนเข้าเมืองว่า ตนมีสัญชาติอื่นด้วย ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่ทราบถึงสถานะการเป็นบุคคลที่มีสัญชาติสองประเทศ เนื่องจากเจ้าหน้าที่จะพิจารณาสถานะบุคคลจากเอกสารประจำตัวของผู้เดินทางที่แสดงต่อเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองเท่านั้น เช่น หนังสือเดินทาง เอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง หรือเอกสารอื่นที่ราชการออกให้ โดยเจ้าหน้าที่จะตรวจสอบตามสัญชาติที่แสดงต่อเจ้าหน้าที่เท่านั้น ตัวอย่างเช่น หากเป็นบุคคล 2 สัญชาติชาวไทย-มาเลเซีย เดินทางเข้าประเทศไทยด้วยหนังสือเดินทางประเทศไทย เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองจะเห็นว่าบุคคลนี้เป็นคนสัญชาติไทย โดยจะไม่ทราบว่าเป็นคนสัญชาติมาเลเซียด้วย อย่างไรก็ตาม ด้วยระบบสารสนเทศของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (Biometric) จะสามารถแก้ปัญหาได้ส่วนหนึ่ง โดยเป็นระบบที่ต้องสแกนนิ้วมือทั้ง 10 นิ้ว และสแกนภาพใบหน้า ทำให้การเดินทางเข้า-ออกราชอาณาจักรไทย มีโอกาสที่จะทราบและระบุตัวตนบุคคล 2 สัญชาติในระบบได้ เช่น หากนาย A เดินทางเข้าราชอาณาจักรไทยโดยใช้หนังสือเดินทางไทย ซึ่งจะต้องผ่านขั้นตอนการอนุญาตเข้าประเทศไทยตามระบบ Biometric หลังจากตรวจสอบแล้วว่าไม่เป็นบุคคลต้องห้ามเข้าราชอาณาจักร เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองก็จะอนุญาตเดินทางเข้าราชอาณาจักรได้ เมื่อนาย A จะเดินทางออกนอกราชอาณาจักรและใช้หนังสือเดินทางสัญชาติอื่นในการเดินทางออกนอกราชอาณาจักร ก็จะทำให้ทราบว่านาย A เป็นคนสัญชาติไทย เพราะจะปรากฏในระบบ Biometric นั่นก็คือ ลายนิ้วมือในระบบดังกล่าว ซึ่งเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองก็จะแจ้งให้ทราบว่าให้ใช้หนังสือเดินทางที่ใช้เดินทางเข้าราชอาณาจักรในการเดินทางออกนอกราชอาณาจักร โดยประเทศไทยยึดหลักการมีสัญชาติเดียวตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

- 1) ควรมีการพัฒนาฐานข้อมูลบุคคล 2 สัญชาติไทย-มาเลย์ ที่อยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดน รวมถึงจังหวัดที่ติดแนวชายแดนไทย-มาเลย์ โดยฐานข้อมูลจะต้องสามารถตรวจสอบและเข้าถึงได้ตลอดเวลา
- 2) ข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำฐานข้อมูลบุคคล 2 สัญชาติ ควรเชื่อมกับระบบสารสนเทศของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองสามารถตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เดินทางได้อย่างรวดเร็ว และสอดคล้องกับแนวทางการบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐ
- 3) ควรส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปทราบถึงระเบียบการปฏิบัติในการเดินทางเข้า-ออกประเทศของบุคคล 2 สัญชาติ เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของบุคคล 2 สัญชาติ ตลอดจนความตระหนักถึงความสำคัญของการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับสัญชาติอื่นของตนต่อเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง

บทสรุป (Conclusion)

ในปัจจุบัน พื้นที่ 3 จังหวัดชายแดน รวมถึงจังหวัดที่ติดแนวชายแดนไทย-มาเลย์ มีการลักลอบกระทำความผิดเกี่ยวกับการเข้าเมืองโดยบุคคล 2 สัญชาติไทย-มาเลย์ อยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งการกระทำความผิดเหล่านี้ ก่อให้เกิดปัญหาความมั่นคงของประเทศและความปลอดภัยของประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว รัฐบาลควรจัดทำฐานข้อมูลบุคคลต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักร โดยให้ข้อมูลในฐานข้อมูลอย่างน้อยต้องประกอบด้วยชื่อ นามสกุล สัญชาติ เลขหนังสือเดินทาง ที่อยู่ วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาในราชอาณาจักร และระยะเวลาที่อนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร โดยภาครัฐจะต้องร่วมพัฒนาฐานข้อมูลบุคคล 2 สัญชาติไทย-มาเลย์นี้ ให้ครอบคลุมและทันสมัย โดยบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง และหน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่ นอกจากนี้ ภาครัฐควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงระเบียบการปฏิบัติในการเดินทางเข้า-ออกประเทศของบุคคล 2 สัญชาติ โดยเน้นย้ำถึงโทษทางกฎหมายสำหรับผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงความเสี่ยงและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ในส่วนของภาคเอกชนและประชาชน ภาครัฐควรส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการสอดส่องดูแลและป้องกันการกระทำความผิดเกี่ยวกับการเข้าเมือง โดยอาจจัดตั้งเครือข่ายอาสาสมัครหรือชุมชนเข้มแข็งในท้องถิ่น เพื่อช่วยในการแจ้งเบาะแสแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง การประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม จะช่วยให้สามารถพัฒนามาตรการป้องกันการกระทำความผิดเกี่ยวกับการเข้าเมืองของบุคคล 2 สัญชาติไทย-มาเลย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรเทาปัญหาความมั่นคงของประเทศและความปลอดภัยของประชาชนได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง (References)

- จิราพร งามเลิศศุภกร. (2552). *บุคคลสองสัญชาติ: ผลกระทบต่อความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

จิราพร งามเลิศสุกร. (2553). บุคคลสองสัญชาติกับความมั่นคงชายแดนไทย-มาเลเซีย. *TRF Policy Brief*, 1(1), 1-8.

ณัฏพล จิตติรัตน์. (2563). แนวทางในการป้องกันอาชญากรรมข้ามชาติตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 : ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายคนเข้าเมืองของประเทศสหรัฐอเมริกา. *วารสารกระบวนการยุติธรรม*, 13(1), 123-139.

มารีียม อฮหมัด. (2019). แม่ทัพภาคสี่ประชุมแก้ปัญหา คนสองสัญชาติไทย-มาเลเซีย. สืบค้นจาก <https://www.benamews.org/thai/news/TH-MY-border-dualcitizen-12122019154316.html>

ศตวรรษ ศรีรัตนพงศ์. (2565). สิทธิความเป็นคนไทยสองสัญชาติกรณีเดินทางเข้าประเทศไทยด้วยหนังสือเดินทางต่างชาติ. (ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง. (2566). *IMM108 Think Fast & Talk Smart* (พิมพ์ครั้งที่ 1). ม.ป.พ.

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2556). คู่มือการบริหารงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรม. กรุงเทพฯ.

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. (2566). แผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ.2566 - 2570). สืบค้นจาก <https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/2023/12/Action-Plan-on-Border-Security-Management-66-70-E-book.pdf>.

สุโรณี สายนุ้ย. (2563). *มลายูไร้สัญชาติ*. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการมลายูไร้สัญชาติ. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, วิทยาเขตปัตตานี: สนับสนุนโดยสำนักคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.).

Tan, B. (2023). *At Malaysia-Thai border, criminals with 'dual citizenship' give cops the slip*. Retrieved from: <https://www.malaymail.com/news/malaysia/2023/07/11/at-malaysia-thai-border-criminals-with-dual-citizenship-give-cops-the-slip/79044>.

ทีมบรรณาธิการวารสารอาชีวศึกษาและสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจโท อีรุฒิ นิลเพ็ชร

กองบรรณาธิการ/ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก วรรัช วิชชวานิชย์ คณะนิติวิทยาศาสตร์

รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอกหญิง ดร.กัญญ์ฐิตา ศรีภา คณะสังคมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจเอกหญิง ดร.ศิพร โกวิท คณะนิติศาสตร์

กองบรรณาธิการ/ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

รองศาสตราจารย์ ร้อยตำรวจเอก ดร.จอมเดช ตรีเมฆ คณะนวัตกรรมทางสังคม

มหาวิทยาลัยรังสิต

รองศาสตราจารย์ ดร.อุนิษา เลิศโตมรสกุล คณะรัฐศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ดร.ประพนธ์ สหพัฒนา สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์

รองศาสตราจารย์ พันตำรวจตรี ดร.ชวนส์ เจนการ วิทยาลัยสหวิทยาการ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ดร.สฤณี สืบพงศ์ศิริ คณะอาชีวศึกษาและการ

บริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภกร ปุญญฤทธิ์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล

เลขานุการและเจ้าหน้าที่

พันตำรวจหญิง ขวัญแก้ว มาลัย

ร้อยตำรวจเอกหญิง อโณทัย นิลเกาะ

สิบตำรวจเอกหญิง ศกมลวรรณ ทุนทับ